

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRK İNFAZ HUKUKU SİSTEMİNDE KOŞULLU
SALIVERİLMENİN GERİ ALINMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berçem AŞKIN AKARÇAY

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Kamu Hukuku (Tezli) Yüksek Lisans Programı

**OCAK 2024
İSTANBUL**

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRK İNFAZ HUKUKU SİSTEMİNDE KOŞULLU
SALIVERİLMENİN GERİ ALINMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berçem AŞKIN AKARÇAY
(211231026)
(0009-0001-0892-0165)

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Kamu Hukuku (Tezli) Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ÖZOCAK

İstanbul 2024

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Jüri Tez Onay Formu

15.01.2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Bu çalışma 15.01.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Kamu Hukuku (Tezli Yüksek Lisans) Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ÖZOCAK

Danışman

İstanbul Gedik Üniversitesi

Prof. Dr. Osman Korkut

KANADOĞLU

Üye (İmza)

İstanbul Gedik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Merve DUYSAK

Üye (İmza)

İstanbul Okan Üniversitesi

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. (15.01.2024)

Berçem AŞKIN AKARÇAY

ÖNSÖZ

Tarafımda hazırlanan bu yüksek lisans tezi giriş, iki bölüm ve sonuç kısmından meydana gelmiş olup; giriş kısmında çalışmaya bütünlük kazandırmak amacıyla infaz, infaz hukuku, koşullu salıverilme ve koşullu salıverilmenin geri alınması kavramlarına genel hatlarıyla yer verilmiş, ardından tezin konu bakımından amacı, yöntemi ve hedefleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde “*Genel Olarak Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilme*” başlığı altında, koşullu salıverilmenin tanımı ve tarihçesi, hukuki niteliği, amacı ve benzer kurumlardan farkı konularına ilişkin olarak öğretilerde mevcut farklı görüşlerin perspektifinde açıklamalar yapılmıştır. Sonrasında Türk infaz hukuku sisteminde koşullu salıverilmenin şartları konusu alt başlıklar halinde ve ana çizgileriyle ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde “*Türk Hukukunda Bir İnfaz Rejimi Olarak Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması*” başlığı altında, öncelikle koşullu salıverilmenin geri alınması hakkında genel bilgilere yer verilerek müessesenin farklı ülkelere ait infaz sistemlerindeki uygulanma biçimlerine genel hatlarıyla değinilmiştir. Ardından Türk infaz hukuku sisteminde koşullu salıverilmenin geri alınmasının şartları, koşullu salıverilmenin geri alınması halinde ceza infaz kurumunda infaz edilmesi gereken süre, koşullu salıverilmenin geri alınması kararının verilmesi ve sonuçları ile koşullu salıverilmenin geri alınmasında uygulamada karşılaşılan sorunlar konularına araştırma ve inceleme eserlerinden elde edilen veriler çerçevesinde ayrıntılı bir şekilde yer verilerek koşullu salıverilmenin geri alınması müessesesine ilişkin olarak öğreti ve uygulamada tereddüt oluşturan hususlara Yargıtay kararları ışığında çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmanın esas konusunu oluşturan Türk infaz hukuku sisteminde koşullu salıverilmenin geri alınmasına ilişkin olarak daha önceden lisansüstü tez düzeyinde yapılmış herhangi bir bilimsel araştırmanın bulunmaması bu çalışmaya farklı bir nitelik katmakta olup, çalışmanın infaz hukukuna ilgili duyan ve bu alanda araştırma yapan kişilere faydalı olması umut edilmiştir.

Akademik hayatımın ilk adımlarını attığım bu tez çalışmasında, danışmanlığımı büyük bir nezaketle üstlenerek kıymetli vaktini ayıran, çalışmanın tamamlanmasına değerli görüş ve eleştirileriyle katkıda bulunan tez danışmanım Dr. Gürkan ÖZOCAK'a ve tez süresince yardımlarını esirgemeyen Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Adem AKALIN'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca hayat yolculuğumun her anında gösterdiği koşulsuz sevgi ve desteğiyle fedakarca yanımda olan güzel annem Gülay AŞKIN'a ve okuma sevgisi ve çalışma azmini küçüklüğümünden beri aşılayarak öğretmen bir babanın kızı olma ayrıcalığını her daim hissettiren, varlığıyla bana güç veren canım babam İrfan AŞKIN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, her zaman olduğu gibi yüksek lisans sürecim boyunca da sabır ve anlayışla yanımda olarak bana inanmaktan bir an olsun vazgeçmeyen, gerek motive

ve desteğiyle gerekse öneri ve yönlendirmeleriyle çalışmanın her bir satırında emeği olan hayatın bana sunduğu en güzel hediye, sevgili eşim Eren AKARÇAY'a katkılarından dolayı minnettirim. Bu çalışmayı ona ithaf etmek isterim.

Ocak 2024

Berçem AŞKIN AKARÇAY

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL OLARAK TÜRK İNFAZ HUKUKU SİSTEMİNDE KOŞULLU SALIVERİLME	5
2.1. Genel Olarak Koşullu Salıverilme	5
2.1.1. Kavramsal tanımı ve tarihçesi	5
2.1.2. Hukuki niteliği.....	9
2.1.3. Amacı	11
2.1.4. Benzer kurumlardan farkı.....	15
2.1.4.1. Hapis cezasının ertelenmesi.....	16
2.1.4.2. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması	18
2.1.4.3. Af.....	21
2.1.4.4. Denetimli serbestlik	22
2.2. Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilmenin Şartları	25
2.2.1. İyi Halli Olma Koşulu	25
2.2.2. Mahkemece koşula bağlanması hususu (Şahsi hakların tazmini koşulu)	31
2.2.3. Uygulama yasağının bulunmaması koşulu.....	33
2.2.3.1. Belirli suç türlerinden mahkumiyet halinde.....	34
2.2.3.2. İkinci defa mükerrirlik halinde.....	35
2.2.3.3. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda belirtilen yasaklılık halinde	36
2.2.3.4. Adli para cezalarından çevrili hapis cezalarında.....	37
2.2.3.5. Özel infaz usullerinin uygulandığı hallerde	39
2.2.3.6. Bankacılık kanunu gereğince uygulanamayacak hallerde	40
2.2.3.7. Disiplin hapsi ve tazyik hapsi kararlarında.....	40
2.2.3.8. Disiplin cezaları kaldırılmamış hükümlülerde.....	42
2.2.3.9. Koşullu salıverilmenin geri alınması halinde	42
2.2.4. Kesinleşmiş cezanın kanunda belirtilen süre üzerinden infaz edilmiş olması koşulu	42
2.2.4.1. Genel olarak koşullu salıverilme süreleri	44
2.2.4.2. Mükerrirler ve bazı suç failleri hakkında koşullu salıverilme süreleri	47
2.2.4.3. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda koşullu salıverilme süreleri	50
2.2.4.4. Suça sürüklenen çocuklar açısından koşullu salıverilme süreleri	52
3. TÜRK HUKUKUNDA BİR İNFAZ REJİMİ OLARAK KOŞULLU SALIVERİLMENİN GERİ ALINMASI	54

3.1. Genel Olarak Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması	54
3.1.1. Kavramsal açıdan koşullu salıverilmenin geri alınması	54
3.1.2. Mukayeseli hukukta koşullu salıverilmenin geri alınması	55
3.2. Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasının Şartları	59
3.2.1. Usulüne uygun şekilde verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunması	59
3.2.1.1. Talep sorunu	59
3.2.1.2. Kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi	61
3.2.1.3. Kararın verilmesi ve kanun yolu	63
3.2.1.4. Kararın sonuçları	67
3.2.2. Koşullu salıverilme kararının denetim süresi içerisinde ihlal edilmesi	68
3.2.2.1. Koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi	69
3.2.2.2. Denetim süresi içerisinde hapis cezasını gerektirir kasıtlı bir suç işlenmesi	79
3.2.2.3. Denetim süresi içerisinde belirlenen yükümlülüklerin uyarıya rağmen yerine getirilmemesi	85
3.3. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması Halinde Ceza İnfaz Kurumunda İnfaz Edilmesi Gereken Süre	90
3.4. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması Kararının Verilmesi	98
3.4.1. Talep sorunu	98
3.4.2. Kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi	99
3.4.3. Kanun yolu	101
3.5. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasının Sonuçları	102
3.5.1. Cezanın yerine getirileceği ceza infaz kurumu açısından	103
3.5.2. Yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamama	104
3.6. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasında Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar	106
3.6.1. 4616 Sayılı Kanun'un koşullu salıverilmenin geri alınmasına uygulanması sorunu	106
3.6.2. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında koşullu salıverilme oranlarının değişmesi sorunu	108
3.6.3. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında koşullu salıverilme kararının tebliği sorunu	110
3.6.4. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında infazın ertelenmesi sorunu	111
3.6.5. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında ceza zamanaşımının uygulanması sorunu	114
4. SONUÇ	117
KAYNAKLAR	122
ÖZGEÇMİŞ	132

KISALTMALAR

ACİKAY	: Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.N.	: Başvuru Numarası
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CGTİHK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CİHK	: Cezaların İnfazı Hakkında Kanun
CİKYCGTİHY	: Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Dr.	: Doktor
DSHY	: Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği
E.	: Esas
Ed.	: Editör
E.T.	: Erişim Tarihi
GSMHDDY	: Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik
HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
İHK	: İnfaz Hâkimliği Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
KSGA	: Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması
Öğr.	: Öğretim
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Sayısı
SSÇ	: Suça Sürüklenen Çocuk
T.	: Tarih
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

TÜRK İNFAZ HUKUKU SİSTEMİNDE KOŞULLU SALIVERİLMENİN GERİ ALINMASI

ÖZET

Koşullu salıverilme, çağdaş infaz sistemlerine hakim olan suçlunun ıslah edilerek topluma kazandırılması düşüncesinin bir yansıması olarak ortaya çıkan hukuki kurumlardan birisidir. Hükümlünün mahkum olduğu hapis cezasının belirli bir kısmını ceza infaz kurumunda iyi halli bir biçimde infaz ettikten sonra belirli şartlar altında salıverilmesi olarak tanımlanabilen bu kurum, cezaların bireyselleştirilmesi ve infazın tamamlanmasındaki rolüyle infaz sistemlerinde özel bir yer ve öneme sahiptir. Koşullu salıverilen hükümlü için cezanın infazı tamamlanmış sayılmamakta, aksine infazın belirli bir süre denetim altında devam etmesi söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede, hükümlünün koşullu salıverilme sonrası denetim süresini kendisi için konulan kurallara uygun bir şekilde geçirmesi halinde infazın tamamlandığından bahsedilebilecek iken; aksi durumda bu çalışmanın temel konusunu oluşturan koşullu salıverilmenin geri alınması müessesesi gündeme gelecektir.

Koşullu salıverilmenin geri alınması, koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresinin gereklerine aykırı hareket etmesi durumunda uygulanabilmekte ve hükümlünün kalan cezasının infazı için yeniden özgürlüğünden alıkonulmasına yol açabilmektedir. Bu yönüyle müessesenin, koşullu salıverilmenin olumsuz bir sonucu olarak nitelendirilmesi mümkündür. Koşullu salıverilmeyle bağlantılı şekilde cezaların infaz edilmesinde tamamlayıcı bir görev üstlenen koşullu salıverilmenin geri alınması, dünya çapında birçok ülkeye ait infaz sisteminde olduğu gibi Türk infaz hukuku sisteminde de kendisine yer bulmuştur. Tarafımızca hazırlanan bu çalışma kapsamında da, koşullu salıverilmenin geri alınmasının Türk infaz hukuku sisteminde ne şekilde düzenlendiği, süreç içerisinde hangi değişikliklere uğradığı, uygulanmasında ne gibi tereddütlerle karşılaştığı hususları araştırma ve inceleme eserleriyle yargı kararları ekseninde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son olarak bu çalışma, nitel bir çalışma olup; doküman analizi yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türk İnfaz Hukuku, Koşullu Salıverilme, Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması, Denetim Süresi, Hapis Cezası.*

WITHDRAWAL OF RELEASE ON PROBATION IN THE TURKISH LAW SYSTEM ON CRIMINAL EXECUTION

ABSTRACT

Release on probation is one of the legal institutions that emerges as a reflection of the idea that the criminal who knows the contemporary execution systems is chastened and reintegrated for the society. This institution, which can be defined as the release of the convict under certain conditions after being sentenced for a particular part of the prison duration in the penal institution with good behavior, has a special place and significance among the execution systems with its role in individualizing the sentences and completing the execution. For the conditionally released convict, the execution of the sentence is not considered as it is completed; on the contrary, the execution is carried out under supervision for a certain period of time. In this context, if the convict spends the post-conditional release supervision period in accordance with the rules set for him, it can be said that the execution is completed, but otherwise, the institution of withdrawal of release on probation, the main subject of this study, will come to the fore.

Withdrawal of release on probation can be applied in case the convict released on probation acts contrary to the requirements of the control period and may lead to the convict being deprived of his freedom again for the execution of the remaining sentence. In this respect, it is possible to describe the institution as a negative consequence of release on probation. Withdrawal of release on probation, which plays a complementary role in the execution of sentences in accordance with being released under certain circumstances, has found a place in the Turkish Law System on criminal execution, as in the execution systems of many countries around the world. Within the scope of this study, it is aimed to reveal how the withdrawal of release on probation is regulated in the Turkish Law System on Criminal Execution, what changes it has undergone in the past, what hesitations are encountered in its implementation, on the basis of judicial decisions through research and analysis works. Finally, the study is a qualitative study in which the document analysis method is utilized.

Keywords: *Turkish Law System on Criminal Execution, Release on Probation, Withdrawal of Release on Probation, Supervision, Imprisonment.*

1. GİRİŞ

İnfaz kelimesi; yerine getirme, gereğini yapma, sonuçlandırma gibi anlamlara gelmekte olup, infaz hukuku ise ceza mahkemelerince verilen kesinleşmiş mahkumiyet kararları ile güvenlik tedbirlerinin ne şekilde yerine getirileceğini gösteren hukuk kuralları bütünü olarak tanımlanmaktadır (Atalay, 2021, s. 1).

Tarihin her döneminde infaz hukukunun farklı amaçları söz konusu olmakla birlikte çağdaş infaz hukukunda insana önem atfeden düşüncenin işlerlik kazanması sonucunda suç işleyen kişinin ıslah edilerek topluma yeniden kazandırılması amacı ön plana çıkmıştır. Nitekim 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (CGTİHK) hazırlanmasında da bu düşünce etkili olmuş, adı geçen kanunun 3. maddesinde *“ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır”* ifadelerine yer verilmiştir (Bacaksız, 2014, s. 4917-4918; Özkavalcı, 2021, s. 115-117).

Özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkum olunduğunda beklenen sonuç bu cezanın ceza infaz kurumunda yerine getirilmesidir. Ancak çağdaş infaz hukukunun yukarıda belirtilen insanı merkeze alan faydacı yaklaşımı cezalar sistemini tamamlayan hukuki kurumların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu maksatla tezahür eden hukuki kurumlardan birisi de koşullu salıverilme olmuştur. Koşullu salıverilme, ortaya çıktığı ilk günden günümüze kadar olan zaman diliminde dünyanın birçok ülkesinde farklı beklentiler ve prosedürlerle uygulanarak modern ceza hukukunun cezalandırmayla ulaşmayı arzuladığı amaca paralel biçimde cezanın infazında tamamlayıcı bir işlev üstlenmiş, ceza infaz sisteminin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir (Yenidünya, 2002, s. 79; Kıdıl, 2018, s. 43; Dönmezer ve Erman, 2020, s. 285).

Genel anlamda koşullu salıverilme, cezasının belirli bir miktarını ceza infaz kurumunda iyi halli biçimde infaz eden hükümlünün özgürlüğünden alıkonulması durumuna bazı şartlar altında son verilerek cezasının kalan kısmını toplum hayatına dahil olarak infaz edebilmesine olanak sağlayan bir infaz hukuku müessesesidir (Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 36). Koşullu salıverilme, hükümlü için cezasının infazının tamamlandığı manasına gelmemektedir. Salıverilmeyle birlikte hükümlü belirli bir süre denetime tabi tutulmakta, hükümlüden ceza infaz kurumunda gösterdiği iyi halini dışarıda geçireceği denetim süresi içinde de sürdürmesi beklenmektedir. Yürürlükteki yasanın denetim süresi için öngördüğü koşullara riayet ederek iyi halliliğini denetim süresi boyunca koruyabilen hükümlü için cezasının infazının tamamlanması söz konusu olmakta, aksi halde kişinin kalan cezasının infazını tamamlamak üzere yeniden ceza infaz kurumuna alınması gündeme gelmektedir (Kafes, 1998, s. 74; Demirbaş, 2021, s. 526; Gündüz, 2021, s. 392). Böyle bir durum da çalışmanın ana konusunu oluşturan koşullu salıverilmenin geri alınması (KSGA) müessesesinin tatbikini gerektirmektedir.

KSGA, hükümlünün koşullu salıverilme sonrası tabi tutulduğu denetim süresinde uymak zorunda olduğu birtakım şartlara uymayarak ihlalde bulunması halinde uygulanabilen bir müessesedir (Kan, 2014, s. 110). Adı geçen müessese ile koşullu salıverilerek adeta ikinci bir şans verilen hükümlünün, bu şansını değerlendiremeyerek koşullu salıverilmenin kendisi için hedeflediği sonuçlara ulaşmasına mani olması, bu sebeple de verilen şansın geri alınarak kalan cezasını yerine getirmek üzere yeniden ceza infaz kurumuna alınması söz konusu olmaktadır. Hükümlü salıverildiğinde bu salıvermenin kendisi için mutlak bir özgürlük manasına gelmediğini, iyi halini sürdürmemesi durumunda yeniden özgürlüğünden alıkonabileceğini bilmekte ve buna uygun şekilde davranması gerekmektedir (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 159). Bu yönüyle KSGA, kuşkusuz koşullu salıverilme ile arzu edilen neticelerin gerçekleşmesinde göz ardı edilemeyecek bir yer ve öneme sahiptir.

Koşullu salıverilmede olduğu gibi KSGA da birçok ülkenin mevzuatında farklı uygulanma biçimleri ile yer almakta; ülkelerin gelişmişlik düzeyi, cezalandırma politikaları gibi çeşitli etkenler KSGA'da farklı uygulamaların tercih edilmesine yol açmaktadır (Sanıvar, 2020, s. 572). Türk infaz hukuku sisteminde de mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) ve yürürlükteki 5275 sayılı

CGTİHK’de KSGA müessesesine yer verilmiş, müessesenin tatbikinde zaman içinde kapsamlı değişikliklere gidildiği görülmüştür. KSGA’ya karar verilmesinin failin yeniden hürriyetinden alıkonulması gibi önemli sonuçları olduğundan doğrudan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ilişkilendirilebilecek olan bu müessesenin gerek uygulanma koşulları gerekse de sonuçları açısından analiz edilmesinde fayda bulunduğu değerlendirilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda hazırlanan bu çalışmada, KSGA’nın Türk infaz hukuku sisteminde ne şekilde düzenlendiği, süreç içerisinde hangi değişikliklere uğradığı, uygulanmasında ne gibi tereddütlerle karşılaştığı hususları, araştırma ve inceleme eserlerinin yanı sıra yüksek yargı mahkemelerinin kararları çerçevesinde kapsamlı bir biçimde irdelenmiştir. Bu verilerden elde edilen bilgiler neticesinde de modern infaz hukukunda özgürlüğü bağlayıcı cezaların yerine getirilmesinde önemli bir yer tutan KSGA müessesesinin Türk infaz hukuku sistemindeki hukuksal düzenlemeler ekseninde ayrıntılı olarak incelenmesi hedeflenmiştir.

Tez çalışmasının konusu, KSGA müessesesinin Türk infaz hukuku sistemindeki yer alış şeklini teorik ve pratik boyutlarıyla incelemektir. Bu doğrultuda çalışma içeriğinde koşullu salıverilmenin ihlali niteliğinde olan KSGA kurumunun 765 sayılı TCK ve 5275 sayılı CGTİHK’de düzenleniş biçimini ayrıntılı olarak incelemenin yanı sıra bu müessesenin farklı ülkelerdeki uygulamaları ve infaz mevzuatımızda düzenleniş biçiminin zaman içindeki değişimine dair de bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Özellikle bu konuda 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında 5275 sayılı CGTİHK’nin 107. maddesine getirilen düzenlemelerin söz konusu müesseseye yansımaları etraflı şekilde irdelenmiştir. Yine bu kapsamda uygulayıcı konumunda olan infaz hakimlikleri ve infaz savcılarında oluşan tereddütlere yanıt aranmaya çalışılmış ve mevcut düzenlemelerin tarafımızca eksik ya da problemli olduğu değerlendirilen taraflarına ilişkin de çözüm önerilerinde bulunulmuştur. Çalışma, iki bölüm şeklinde hazırlanmış olup, ilk bölümde koşullu salıverilme hakkında temel bilgiler ve koşullu salıverilmenin şartları konuları alt başlıklar halinde genel hatlarıyla ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise KSGA hakkında genel bilgiler, uygulanma şartları, KSGA halinde ceza infaz kurumunda infaz edilmesi gereken süre, KSGA kararının verilmesi ve

sonuçları ile uygulamada karşılaşılan sorunlar konuları ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Böylelikle, Türk infaz hukuku sisteminde KSGA müessesesinin teorik ve pratik yönleri bilimsel kaynakların detaylı bir şekilde araştırılmasıyla ortaya konulmuştur.

Çalışmanın temel amacı, KSGA'nın Türk infaz hukuku sistemindeki yeri ve önemini açıklayarak müessesenin doğru ve adil bir biçimde uygulanabilmesi için önem arz eden hususları tespit etmektir. Bununla birlikte tez çalışması konusu olarak KSGA müessesesinin seçilmesindeki en önemli sebep, bu hususta lisansüstü tez düzeyinde daha önce yapılmış herhangi bir bilimsel araştırmanın bulunmamasıdır. Gerçekten koşullu salıverilme üzerine yazılmış lisansüstü tezler başta olmak üzere önemli bilimsel çalışmalar bulunmakta ise de, bilhassa 7242 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeler sonrası KSGA'yı merkeze alarak ve müessesenin uygulama yönünü ortaya koyarak hazırlanmış herhangi bir bilimsel eserin bulunmadığı bilinen bir durumdur. Bu açıdan söz konusu tez orijinal bir nitelik arz etmekte ve literatürde var olan boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Öte yandan çalışmayla Türk infaz hukuku sisteminde KSGA konusu detaylı ve kapsamlı biçimde ele alınmış olacağından bu tezin infaz hukuku alanında araştırma yapan kişilere katkı sağlaması ve literatürde bir başvuru eseri olması hedeflenmiştir.

2. GENEL OLARAK TÜRK İNFAZ HUKUKU SİSTEMİNDE KOŞULLU SALIVERİLME

2.1. Genel Olarak Koşullu Salıverilme

Koşullu salıverilme, cezaların infazında uygulanan usullerden biridir. Bu usulle birlikte ceza infaz kurumlarında iyi halli olan hükümlüler, cezalarının salıverildikten sonra kalan miktarını kurum dışında yerine getirebilmektedir. Bu yönüyle koşullu salıverilme, infaz hukuku sisteminde özel bir önem arz etmektedir. Dolayısıyla çalışmanın esasının ortaya konulabilmesi amacıyla her şeyden önce koşullu salıverilmenin genel hatlarıyla açıklanması gerekmekte olup, bu başlık içeriğinde koşullu salıverilme müessesesinin daha net bir şekilde anlaşılması için kavramsal tanımı ve tarihçesi, hukuki niteliği, amacı ve benzer kurumlardan farkı hususlarına değinilecektir.

2.1.1. Kavramsal tanımı ve tarihçesi

“Koşullu” ve “salıverilme” kelimelerinin bir araya getirilmesiyle meydana gelen koşullu salıverilme kavramı, Türk infaz hukuku sisteminde üzerinde uzlaşmaya varılmış bir kavram değildir. Nitekim öğreti ve pratikte “şartla tahliye”, “şartla salıverilme”, “meşruten tahliye”, “koşullu salıverme” kavramlarının da kullanıldığı görülmektedir. Türkçe’de “koşul” ve “şart” kelimelerinin eş anlamlı olarak kullanılmasından dolayı, asıl olarak “salıverme” veya “salıverilme” sözcüklerinden hangisinin tercih edileceği hususu önem arz etmektedir. Zira “salıverme” eylemin uygulayıcısı olan kamu otoritesini; “salıverilme” ise hükümlü tarafını ifade etmektedir (Sanıvar, 2020, s. 341-342; Badem, 2022, s. 5).

Koşullu salıverilme kurumunun uygulanabilmesi, hükümlünün bazı şartları yerine getirmesine bağlı olduğundan mühim olan tarafın kamu otoritesi değil, hükümlü olduğu, bu bağlamda “salıverilmek” sözcüğünün kullanılmasının daha doğru olacağını düşünmekteyiz. Çalışmamızda da 5275 sayılı CGTİHK’de de kullanım şekli olan “koşullu salıverilme” ibaresini kullanacağız.

“Salıverilme” tabiri, hem yakalanan ya da tutuklanan sanığın nezarethaneden yahut tutukevinden hem de özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum edilmiş olan hükümlünün cezasının tamamını ya da belirli bir bölümünü çekmesinin ardından serbest kalması manasına gelmektedir (Kan, 2014, s. 4). Tanım olarak koşullu salıverilme ise mahkum olduğu cezasının yürürlükteki yasada belirtilen orandaki kısmını ceza infaz kurumunda iyi halli olarak geçiren hükümlünün, konulan koşullara uymaması durumunda geri alınması şartıyla ceza süresi dolmadan salıverilmesi, kalan cezasını kurum dışında infaz ederek normal hayata dönmesini sağlayan infaz hukuku müessesesidir (Kafes, 1998, s. 2; Demirbaş, 2021, s. 525). Bir başka tanımla koşullu salıverilme, infazına başlanmış özgürlüğü bağlayıcı cezaya mahkum olan hükümlünün hürriyetinin bağlanması haline koşulla erkenden son verilmesi durumudur. Salıvermenin koşullu olmasından anlaşılması gereken ise hükümlünün salıverildikten sonra kalan ceza süresi içinde kasıtlı suç işlememesi ve birtakım yükümlülöklere uyması zorunluluğudur (Maden, 2020, s. 636; Özbek, 2023, s. 378).

Koşullu salıverilme, Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) 17/06/2020 tarih ve 2016/6830 başvuru numaralı kararında ise; *“Koşullu salıverilme cezanın çektirilmesinin kişiselleştirilmesi, başka bir deyişle cezaevindeki tutum ve davranışlarıyla (iyi haliyle) topluma uyum sağlayabileceği izlenimini veren hükümlünün şarta bağlı olarak ödüllendirilmesidir. Suçlunun kendisine verilen cezadan daha kısa bir sürede uslanması, eyleminden pişmanlık duyması ve bunu iyi davranışıyla kanıtlaması durumunda cezaevinde daha fazla kalması gereksiz olabilir. Bu durumda koşullu salıverilme, infaz sistemindeki en etkili araçtır. Koşullu salıverilmenin en önemli öğeleri, cezanın belirli bir süre çekilmiş olması, hükümlünün bu süre içinde iyi hal göstermesi, koşullu salıverildikten sonra gözetim altında kalması ve koşullu salıverilmenin gereklerine uyulmaması durumunda koşullu salıverilme kararının geri alınabilmesidir.”* şeklinde ifade edilmiştir (AYM, T.: 17/06/2020, B.N.: 2016/6830, s. 6).

Mahiyeti itibariyle yalnızca hapis cezalarında uygulanabilen koşullu salıverilme, özgürlüğü bağlayıcı cezanın değişmesi manasına gelmemekte ve mahkumiyete bağlanan sonuçları ortadan kaldırmamaktadır. Salıverilme sonrası hapis cezasının geri kalan kısmının yerine getirilmesine yönelik öngördüğü denetim süresiyle cezaya alternatif bir kurum olarak da nitelendirilen koşullu salıverilme,

günümüz ceza hukukunun cezalandırmayla ulaşmayı arzuladığı amaca paralel biçimde cezanın infaz edilmesinde tamamlayıcı bir işlev görmektedir (Kıdıl, 2018, s. 43; Gündüz, 2021, s. 391; Koca ve Üzülmez, 2022, s. 615-616).

Tarihsel süreçte cezanın yapılan haksızlığın bedelinin ödettirilmesi, mağdurun ve yakınlarının tatmin edilmesi, toplumun suçtan korunması gibi amaçları söz konusu olmuştur. Bununla birlikte çağdaş infaz hukuku sisteminde ceza ile suçlunun ıslah edilerek sosyalleşmesinin sağlanması amacı ön plana çıkmıştır (Centel, 2001, s. 356). İşte bu maksatla kanun koyucu ıslah olmaya özendirme düşüncesiyle işlediği suçtan ötürü pişmanlık göstererek tutum ve tavırlarında iyi hal sergileyen hükümlülerin, ceza süreleri tamamlanmadan serbest bırakılmak suretiyle sosyal hayata erken adapte olmalarına olanak sağlamıştır. Koşullu salıverilme sayesinde cezasının süresi dolmadan özgürlüğüne kavuşma umudu taşıyan hükümlü, ceza infaz kurumunda bulunduğu süreçte kurumun kendisine uyguladığı iyileştirme planına uymaya özen göstermekte ve bu durum da hükümlüyü iyi halli olmaya motive etmektedir. Bu yönüyle koşullu salıverilme, özgürlüğü bağlayıcı cezaların infazı aşamasında önemli bir bireyselleştirme aracı olduğu gibi bilhassa uzun süreli hapis cezasına mahkum olan hükümlüler için de umut ışığı olarak nitelendirilmektedir (Kıdıl, 2018, s. 43-44; Akkaş, 2008, s. 309; İçel, 2014, s. 606; Koca ve Üzülmez, 2022, s. 616). Dolayısıyla koşullu salıverilme, çağdaş infaz hukuku sisteminin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Koşullu salıverilme, tarihi akış içerisinde ilk olarak İngiltere’de ceza infaz kurumlarındaki doluluğu azaltmak ve uzak ülkelerdeki sömürgelerin iş gücü gereksinimini karşılamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu ülkede koşullu salıverilme kurumunun gelişmesinde, 1840 yılında Norfolk adasına sürgün edilen mahkumların başına yönetici olarak getirilen Alexander Moconochie’nin çalışmalarının etkili olmuştur. Moconochie, ceza infaz kurumlarındaki sıkı koşulları eleştirerek iyi davranışın, emeğin ve çalışmanın ödüllendirildiği bir sistem kurmuştur. Moconochie’nin kurduğu sisteme göre salıverilme, ceza süresinin tamamlanmasına değil; hükümlünün görevlerini yerine getirmesine bağlıdır. Hükümlü işlemiş olduğu suçun ağırlığına göre kendisine verilen görevleri yerine getirir ve salıverilme sonrası sosyal hayata uyum sağlayabileceğini iyi hal göstererek ispatladığı takdirde özgürlüğüne kavuşabilmektedir (Yenidünya, 2002, s. 58; Dönmezer ve Erman, 2020, s. 285-286; Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 24).

Moconochie'nin kurmuş olduğu sistem, 1854 yılı itibariyle İrlanda'da kabul görmüş ve bu sistem İrlandalı Walter Crofton tarafından "Müddetsiz Hüküm Sistemi"nin geliştirilmesinde kullanılmıştır. "Dereceli Sistem" ya da "İrlanda Sistemi" olarak adlandırılan Crofton'un sistemine göre cezaların uzunluğu keyfiyete değil, suçlu kişinin rehabilite olma sürecine bağlıdır. Koşullu salıverilmeden önce belirli aşamalardan geçerek topluma geri dönmeye hazır olduğunu kanıtlayan hükümlü, koşullu salıverilme sonrası da belirli bir denetime tabi tutulmakta ve bu yönüyle Crofton'un kurmuş olduğu sistemin modern anlamda koşullu salıverilme kurumunun temelini oluşturduğu kabul edilmektedir (Yenidünya, 2020, <https://caneryenidunya.medium.com/şartla-salıverme-kurumunun-tarihi-kökenleri-d05c12f29d86>, E.T.: 24/05/2023; Artuk ve Alşahin, 2015, s. 322).

Koşullu salıverilme, Anglo-Sakson hukuk geleneğine sahip Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. Yüzyılın ikinci yarısı itibariyle ceza infaz kurumlarındaki disiplini sağlama düşüncesiyle uygulanmaya başlanmıştır. Kara Avrupası hukuk sistemi geleneğini sürdüren ülkelerden ilk olarak Fransa'da 1850 yılında küçük suçlular için kabul edilen bu müessese, yetişkinler için ise ilk defa 1861 yılında Portekiz'de yürürlüğe konulmuş ve ilerleyen yıllarda birçok Avrupa ülkesinin mevzuatında kendine yer bulmuştur (Erbuyurucu, 2019, s. 104; Algharblgi, 2015, s. 4; Yıldız, 2019, s. 126-127).

Koşullu salıverilme kavramına Türk infaz hukuku literatüründe ilk defa Cumhuriyet döneminde yer verilmiştir. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın kabul edilmesinin ardından yürürlüğe konulan 1840, 1851 ve 1858 tarihli Ceza Kanunnameleri'nde hürriyeti bağlayıcı cezalara ilişkin düzenlemeler yer bulmuş ancak koşullu salıverilme kurumu düzenlenmemiştir. Bu kurum ilk kez 1926 tarihinde kabul edilen 765 sayılı TCK'nin 16. ve 17. maddelerinde özgürlüğü bağlayıcı cezaların infazında bireyselleştirme araçlarından biri olarak yer almış ve 765 sayılı TCK'nin koşullu salıverilmeyi düzenleyen bu maddeleri farklı tarihlerdeki yasal düzenlemelerle değişikliğe uğramıştır. 16/07/1965 tarihinde yürürlüğe giren 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un (CİHK) 19. maddesi ile koşullu salıverilme müessesesi yeniden düzenlenmiş, bu düzenleme ile 765 sayılı TCK'nin 16. maddesi yürürlükten kaldırılarak hapis cezalarının türü ya da miktarıyla bağlı olmaksızın bütün hükümlülerin koşullu salıverilmeden faydalanabileceği hüküm altına alınmıştır. 647 sayılı CİHK'nin ilgili maddesinde 1973, 1982, 1986, 1988 ve

1990 yıllarında birçok değişiklik yapılmak suretiyle koşullu salıverilme sisteminde farklı uygulamalar tatbik edilmiştir (Özbek, 2023, s. 40; Yıldırım, 1990, s. 7-8; Başman, 1996, s. 6; Giden, 2008, s. 32).

Son olarak koşullu salıverilme kavramı, 29/12/2004 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı CGTİHK’de “koşullu salıverilme” başlığı altındaki 107. maddesi ve devamı niteliğindeki 108. maddesinde düzenleme altına alınmış, 15/04/2020 tarih ve 31100 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun’un 48. ve 49. maddeleriyle 5275 sayılı CGTİHK’nin 107. ve 108. maddelerine getirilen değişiklikler neticesinde mevcut halini almıştır.

2.1.2. Hukuki niteliği

Hukuki nitelik, bir hukuki kavramın başlıca ve diğer hukuki kavramlardan ayrışan yönlerinin vurgulandığı özelliklerinin bütünüdür. Koşullu salıverilme kavramının hukuki niteliğinin belirlenmesi de bu kurumun uygulanmasında devletin takdir yetkisinin olup olmadığının değerlendirilmesiyle hükümlülerin sahip olduğu hakların kapsamının tespit edilmesi açısından önemlidir (Bozdağ, 2019, s. 42).

Koşullu salıverilmenin hükümlü açısından bir hak mı yahut lütuf mu olduğu öğretilerde üzerinde tartışılan bir meseledir. Bazı yazarlara göre koşullu salıverilme hükümlüler için bir haktır. Bu görüşün savunucularına göre, koşullu salıverilmenin bir hak olması, kamu menfaatinin gerekli kıldığı bir tedbir olmasına bağlıdır. Yasal şartları yerine getiren hükümlülerin koşullu salıverilmeden faydalanması bir hak olduğu gibi hükümlüler bireysel özgürlüklerini ilgilendiren bu haktan vazgeçemezler (Kafes, 1998, s. 12; Akbulut, 1996, s. 175; Dönmezer ve Erman, 2020, s. 291). Buna karşın öğretilerde kimi yazarlar koşullu salıverilmenin bir hak olduğu görüşüne katılmamakta, yasal şartları taşıyan hükümlüler hakkında koşullu salıverilmenin uygulanmasının zorunlu olması, koşullu salıverilmenin hükümlünün talebine bağlı olarak işleyen bir kurum olmaması nedenleriyle bir hak olarak nitelendirilemeyeceğini ileri sürmektedirler (Akbulut, 1996, s. 176).

Bir diğer görüşe göre ise koşullu salıverilme hükümlüler için bir lütuf olarak kabul edilmelidir. Bu görüşün destekçileri, koşullu salıverilmenin yetkili birimlerin inisiyatifine bağlı bir imkan olduğu, bu yönüyle hükümlünün yasal şartları sağlamış olsa dahi kendisine sunulan bu lütuftan yararlanmak istemeyebileceği, cezasının

tümünü ceza infaz kurumunda çekmeyi tercih edebileceği düşüncesindedirler (Yenidünya, 2002, s. 96).

Kanaatimizce Türk infaz hukuku sisteminde koşullu salıverilme gerek hak gerekse de de bir lütuf olarak düzenlenmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107. maddesindeki düzenlemeye göre koşullu salıverilmeden yararlanabilmenin koşullarından biri olarak hükümlünün iyi halli olma şartının aranması ve iyi hal tespitinin ceza infaz kurumu bünyesinde oluşturulan idare ve gözlem kurulunca yapılacak olup koşullu salıverilme kararı verecek olan infaz hakiminin de hükümlünün iyi hal tespitine ilişkin düzenlenen gerekçeli raporu uygun bulup bulmama konusunda takdir yetkisinin olması kurumun hukuki niteliğinin bir lütuf olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte düzenlemede koşullu salıverilmenin tatbikinde talep şartının belirtilmemiş olması, yasal koşulları sağlayan hükümlülerde talep olmasa dahi uygulanması ve hükümlünün koşullu salıverilme uygulamasından vazgeçme gibi bir inisiyatifinin bulunmaması bu kurumun hukuki niteliğinin aynı zamanda bir hak olduğuna karinedir.

Koşullu salıverilmenin hukuki niteliğinin belirlenmesi, hükümlünün koşullu salıverildikten sonra tabi tutulduğu denetim süresinin hukuki boyutu ile de yakından ilişkilidir. Bir düşünceye göre, ceza infaz kurumu dışında cezanın infaz edilmesinden söz edilemeyeceğinden koşullu salıverilme bir güvenlik tedbiri olarak kabul edilmelidir. Zira ceza, hükümlünün acı ve ıstırap duyması için verilmekte olup, bu ise ancak hükümlünün ceza infaz kurumunda kaldığı sürece mümkündür (Demirbaş, 2021, s. 526).

Bizim de katılmakta olduğumuz ikinci bir düşünceye göre ise koşullu salıverilme cezanın infaz edilme biçimidir. Çağdaş infaz sistemlerinde hükümlünün acı çekmesine dayalı katı kefarete düşüncesinden vazgeçilmiş, hükümlünün iyi bir vatandaş olarak topluma kazandırılması hedeflenmiştir. Bu açıdan cezasının infazı esnasında iyi hal göstererek toplum ile bütünleşmeye hazır olduğuna kanaat getirilen hükümlünün, ceza süresinin sonuna kadar ceza infaz kurumunda tutulmasında bir yarar bulunmayacaktır. Ayrıca koşullu salıverilmeyle hükümlünün cezası infaz edilmiş sayılmayacağından denetim süresi boyunca da kişi ile devlet arasındaki ceza infaz ilişkisi devam etmekte, hükümlü denetim süresini suç işlemeden ve kendisi için konulan kurallara uyarak geçirmesi durumunda ise cezasının infazı tamamlanmış

olacaktır (Yenidünya, 2020, <https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/yeni-infaz-duzenlemeleri.pdf>, E.T.: 05/06/2023, s. 6; Demirbaş, 2021, s. 526).

Koşullu salıverilmenin maddi ceza hukukunun mu yoksa infaz hukukunun mu konusuna girdiği hususunda öğretide görüş birliğine varılamadığı görülmektedir. Genel olarak bir hüküm, kanun koyucu tarafından ceza ile ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ihdas edilmiş ise maddi ceza hukukunun; sırf infazın yerine getirilmesi ve getiriliş biçimi için oluşturulmuş ise infaz hukukunun alanına ait olduğu kabul edilmektedir (Özbek, 2023, s. 62). Bu doğrultuda bazı yazarlarca koşullu salıverilmenin kesinleşmiş mahkumiyet kararının yerine getirilme aşamasında uygulanabilir olması nedeniyle infaz hukukunun alanına girdiği yönünde görüş beyan edilmiştir (Kafes, 2019, s. 278). Bununla birlikte TCK'nin 7. maddesinin 3. fıkrasında yer alan *“Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır”* şeklindeki düzenleme nedeniyle koşullu salıverilmenin diğer infaz rejimine ait hükümlerden ayrı tutulduğu, bunun ise koşullu salıverilmeye maddi ceza hukuku boyutunda önem atfedildiğini gösterdiğini belirterek koşullu salıverilmenin maddi ceza hukukuna ilişkin olduğu yönünde görüşler de mevcuttur (Maden, 2020, s. 644; İnce, 2019, s. 5).

Kanaatimizce koşullu salıverilmenin bahsi geçen bu iki hukuk dalından herhangi birine bütünüyle dahil olması ya da diğerinden tamamen soyutlanması gibi bir koşul bulunmamaktadır. Bu çerçevede, koşullu salıverilmenin TCK'nin 7. maddesinin 3. fıkrasındaki düzenleme gereğince maddi ceza hukukuyla, cezanın yerine getiriliş şekliyle ilgisi bakımından ise infaz hukukuyla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

2.1.3. Amacı

Koşullu salıverilme, ortaya çıktığı tarihten günümüze kadar olan zaman diliminde farklı ülkelerde, farklı amaçlarla uygulanmış bir müessesedir. Tarihi süreçte bu müessesenin devletlerin işgücü gereksinimini karşılamak, suçluları toplumdaki soyutlamak, suçluyu ıslah etmek, genel ve özel önlemeyi sağlamak gibi çeşitli gayelerle uygulandığına şahit olunmuştur. Günümüzde ise daha çok ceza infaz kurumlarındaki artan hükümlü ve tutuklu sayısı karşısında emniyet subabı işlevi gören koşullu salıverilme, cezanın amacından bağımsız şekilde

düşünülemeyeceği gibi esas olarak da cezanın özel önleme amacıyla ilişkilendirilmektedir (Bozdağ, 2019, s. 38; Giden, 2008, s. 11).

Cezanın amacı konusuna kısaca değinilecek olursa, tarihsel süreçte bu konuda üç temel teorinin ileri sürüldüğü görülmektedir:

- Bu teorilerden ilki olan mutlak ceza teorisi temelde kefarete düşüncesine dayanmaktadır. Bu teoriye göre cezalandırmada esas alınması gereken suçlu değil, suç konusu eylemdir. Mutlak ceza teorisine göre ceza, suç işlendikten sonra gündeme geldiğinden etkileri geçmişe yöneliktir. Cezalandırmanın bizzat kendisi amaç olup, cezadan herhangi bir fayda beklenilmemelidir. Failin kusurunu telafi etmesinin ancak cezalandırmayla mümkün olabileceğini savunan bu teoriye göre ceza ile suç işleyen kişinin meydana getirmiş olduğu zarar ödettirilecek, suçlu kusurlu davranışı nedeniyle maruz kaldığı yaptırım dolayısıyla acı çekecek ve bu şekilde adalet tecelli edecektir (Tokgöz, 2020, s. 441-442; Çetin, 2020, s. 295).
- Yararcı teori olarak da bilinen nispi ceza teorisine göre ise ceza hiçbir zaman tek başına amaç olamaz. Ceza verilerek başka amaçlar da elde edilebilir. Ceza gelecek için verilmeli, bu sayede ileride işlenecek suçların önüne geçilerek toplumun suçtan korunması sağlanmalıdır. Bu teoride esas alınan suç değil bizzat suçlunun kendisi olup, kusurun şekillenmesinde suçlunun dışındaki faktörlerin de etkisi göz ardı edilmemelidir. Nispi ceza teorisinde suçun nasıl önleneceği problemi iki ayrı teorinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlardan genel önleme teorisine göre suç işlemiş bir kişiye kanunda öngörülen cezanın tatbik edilmesi toplumdaki muhtemel suçluları korkutacak bu sayede suç işlenmesinin önüne geçilecektir. Özel önleme teorisine göre ise suç işlenmesinin önüne geçilebilmesi ancak suçluyu ıslah ederek ve yeniden suç işlemekten alıkoyarak mümkündür (Karakas Doğan, 2010, s. 44; Demirbaş, 2022, s. 608; Saç, 2019, s. 19; Şimşek, 2023, s. 54-55).
- Son olarak bağdaştırıcı teori olarak da ifade edilen karma ceza teorisi, kefarete teorisi ve önleyici teorilerin tek başlarına cezanın içeriğinin ve sınırlarının adil biçimde belirlenmesinde yeterli olmayacağı düşüncesine dayanmaktadır. Bu teoriye göre cezanın amacı hem mutlak teoride öne sürüldüğü gibi geçmişe dönük hem de nispi teoride savunulduğu üzere geleceğe yönelik

olmalıdır. Ceza ile faile yaptığı kötülüğün bedelinin ödettirilmesi amaçlanmakla birlikte toplumun suçtan korunması ve failin rehabilite edilerek toplumsal hayata kazandırılması da hedeflenir (Artuk, 2021, s. 202; Centel, 2001, s. 347-348).

Koşullu salıverilmede her ne kadar hükümlü cezasının belirli bir kısmını ceza infaz kurumunda geçirecek olduğundan bu durum cezanın kefarete edici boyutunu ortaya koymakta ise de; koşullu salıverilmenin en mühim fonksiyonu cezanın özel önleme amacına ilişkindir (Yenidünya, 2002, s. 90). Gerçekten de hükümlünün suçtan arınmış bir şekilde sosyal yaşama dönmesinde koşullu salıverilme müessesesinin önemi göz ardı edilemez. Hükümlü yoksun kaldığı birçok şeye ulaşma arzusu ve özgürlüğüne kavuşma beklentisiyle iyi halli olmaya, kendisine uygulanan ıslah ve rehabilite faaliyetlerine katılmaya özen göstermekte, ayrıca salıverilme sonrası toplum içinde infaz etmek durumunda olduğu ceza süresi boyunca da kasıtlı suç işlemek zorunda olduğundan cezanın özel önleme fonksiyonu bu noktada devreye girmekte ve yeniden ceza infaz kurumuna girme korkusu hükümlüyü suç işleme düşüncesinden uzaklaştırmaktadır. Bu yönüyle koşullu salıverilme, hükümlüde kendi kendini denetleme duygusunun gelişmesine destek olmakta, toplumsal hayata uyum sağlama becerisini geliştirmektedir (Çakır, 2020, s. 671-672; Kızıllı, 2018, s. 43-44).

Koşullu salıverilme müessesesinin yukarıda anlatıldığı şekliyle suçlunun ıslah edilerek onu suçtan koruma ve toplumla uyumlu bir birey haline getirme amaçları, cezanın özel önleme gayesinin uzantısı olduğu kabul edilen bireysel ve en önemli amacını oluşturmaktadır. Bununla birlikte müessesesinin toplumsal ve kamusal amaçları da bulunmaktadır. Suç işleyen kişilerin suç işleme potansiyellerinin aza indirilerek toplumda güven ortamının yaratılması, hükümlülerin erken tahliye edilmek suretiyle devlete yüklemiş oldukları maddi külfetin önüne geçilmesi müessesesinin toplumsal amaçlarını meydana getirmekte, soyut olarak verilen cezanın infaz aşamasındaki failin kişiliği ve ıslah olma başarısı dikkate alınarak bireyselleştirilebilmesine imkan tanınması ise koşullu salıverilmenin kamusal amacını ortaya koymaktadır (Bozdağ, 2019, s. 38-41).

Koşullu salıverilmenin amaçları yukarıda belirtilen biçimde olmakla birlikte bu konuya Avrupa Konseyi kararlarında da yer verilmiştir. Bu doğrultuda 24/10/2003 tarihli Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Şartlı

Tahliye Hakkında 22 sayılı Tavsiye Kararına Ek Karar'ın Genel İlkeler Bölümünün 3. maddesinde koşullu salıverilmenin amacı ile ilgili olarak “*Şartlı tahliye, tahliye sonrası şartlar ve gözetim aracılığıyla mahkûmların cezaevi yaşamından toplum içinde yasalara uygun bir yaşama geçişlerine yardımcı olmayı amaçlamalı ve kamu güvenliğini sağlamaya ve toplumda suçluluğu azaltmaya katkıda bulunmalıdır*” ifadelerine yer verilmiştir (Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2011 (<https://cte.adalet.gov.tr>, E.T.: 01/06/2023, s. 41)).

Koşullu salıverilmenin ortaya çıktığı dönemde ceza infaz sistemindeki bazı olumsuzluklara çare olacağı düşüncesi kurum lehine bazı görüşlerin ileri sürülmesine yol açmıştır. Gelişen süreçte koşullu salıverilmenin uygulanmasında meydana gelen aksaklıklar, koşullu salıverilme aleyhine görüşlerin de ortaya atılmasına neden olmuş ve kurumun lehe mi yoksa aleyhe mi olduğu tartışmalı bir konu haline gelmiştir. Kurum lehine görüş beyan eden yazarlar, koşullu salıverilmenin hükümlülerin dışarıya çıkma umutlarını taze tuttuğunu, bu durumun hükümlüyü iyi halli olmaya özendirerek ceza infaz kurumunun düzen ve disiplininin sağlanmasına faydası olduğunu belirtmektedirler. Yine koşullu salıverilmenin devleti ekonomik açıdan büyük bir külfetten kurtardığını, salıverilen hükümlülerin tüketici pozisyonundan üretici pozisyonuna geçmelerine aracılık ettiğini, dolayısıyla kurumun birey için olduğu kadar devlet açısından da büyük kazanımlara vesile olduğunu vurgulamaktadırlar. Aleyhe görüşte olan yazarlar ise koşullu salıverilmeye ceza infaz kurumlarındaki doluluğu azaltmak amacıyla başvurulduğunu, iyi hal değerlendirmesinin sağlıklı bir şekilde yapılmadığını, kurumun rutin biçimde uygulandığını ve hükümlünün faydalı bir birey olarak topluma kazandırılması amacından uzak olduğunu ifade etmektedirler (Giden, 2008, s. 24-27; Akkaş, 2008, s. 308; Çakır, 2020, s. 678).

Her ne kadar aleyhe görüşler mevcut olsa da günümüzde çok sayıda ülkenin ceza infaz sisteminde uygulanmakta olan koşullu salıverilme, doğru bir şekilde uygulandığı takdirde oldukça faydalı bir müessesedir. Hükümlü koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için ceza infaz kurumunda iyi halli olmaya çaba gösterdiği gibi iyi halli olduğu tespit edilerek salıverildiğinde de yeniden ceza infaz kurumuna girme tehlikesi altında olduğundan suç işleme davranışından uzak durmayı alışkanlık haline getirmekte, bu durum da hükümlünün yeniden sosyal bir birey olarak topluma kazandırılmasının önünü açmaktadır. Gerçekten de koşullu

salıverilmenin esas getiriliş amacı kişinin işlediği suçtan dolayı pişmanlık duygusunun gelişmesi, gerek kendisi gerekse de toplum için yararlı olmasını sağlamaktır. Buna karşın günümüzde Türkiye'nin ve diğer bazı ülkelerin koşullu salıverilme uygulaması ne yazık ki temel amacından uzaklaşarak sosyal ve ekonomik gayelerle rutin bir uygulamaya dönüşmüş durumdadır. Bu ülkelerde koşullu salıverilmeye ilişkin iyi halliliğin tespitinde esnek davranılmakta, hükümlüler üzerinde sanki asıl cezanın koşullu salıverilme oranına göre hesaplanan ceza olduğu algısı yaratılarak müesseseye anlamsız bir hale getirilmektedir (Kafes, 1998, s. 14; Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 26; Sanıvar, 2020, s. 350-351).

Ceza infaz sisteminin tamamlanmasında önemli bir yer tutan koşullu salıverilmeden beklenen faydanın sağlanması pek tabii ki müessesenin özenli bir şekilde uygulanmasıyla mümkündür. Bu çerçevede koşullu salıverilecek hükümlüler titizlikle belirlenmeli, yeterli fiziksel koşullarda ve alanında uzman ceza infaz kurumu personelinin varlığında sağlıklı iyileştirme faaliyetleri, ıslah ve terbiye programları uygulanmalıdır. Koşullu salıverilme karar sürecinde objektif kriterler göz önünde bulundurularak ve somut gerekçelere dayalı olarak her duruma özgü şekilde gerçek anlamda bir denetim gerçekleştirilmelidir. Hükümlünün salıverildikten sonra gözetim altında tutulması yalnızca birtakım belgelerden ibaret olmamalı, etkin ve nitelikli bir denetim planı uygulanmalıdır. Toplum içine karışan hükümlünün karşılaşılabileceği problemlerin üstesinden gelebilmesi için hükümlü yalnız bırakılmamalı, kişisel özelliklerine uygun bir meslek edinmesi sağlanmalıdır. Bu anlatılan hususlar yerine getirilmediği sürece üstünkörü bir biçimde uygulanan koşullu salıverilme müessesesinin ne salıverilen hükümlü ne de toplum nezdinde bir fayda sağlamayacağı muhakkaktır (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 288; Yenidünya, 2020 (<https://www.yenidunyahukuk.com>, E.T.: 05/06/2023, s. 12).

2.1.4. Benzer kurumlardan farkı

Koşullu salıverilme, hükümlünün toplam ceza miktarının kanunda belirtilen orandaki kısmını ceza infaz kurumunda iyi halli bir şekilde çekmesinin akabinde kalan cezasını dışarıda infaz etme imkanını sağlayan ceza infaz hukuku kurumudur. Koşullu salıverilmede hükümlü ceza miktarının tümünü ceza infaz kurumunda geçirmek zorunda olmamakla birlikte, bu cezasından dolayı özgürlüğü hiç kısıtlanmadan cezasını tümüyle dışarıda infaz etme gibi bir durum da bahse konu

değildir. Bu yönü koşullu salıverilmeyi diğer ceza hukuku kurumlarından belirgin şekilde ayırmakta ise de benzer yönlerinin de bulunması koşullu salıverilmenin diğer ceza hukuku kurumlarıyla mukayase edilmesine neden olmuştur. Hal böyle iken çalışmamızın bu kısmında koşullu salıverilmenin aşağıda yer verilen hapis cezasının ertelenmesi, af, hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) ve denetimli serbestlik kurumlarından farkları üzerinde durmakta yarar görmekteyiz.

2.1.4.1. Hapis cezasının ertelenmesi

Hapis cezasının ertelenmesi müessesesi, işlemiş olduğu bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkum edilen hükümlünün bu cezasının infazının hakim tarafından takdir olunacak denetim süresiyle sınırlı olarak geri bırakılması, hükümlünün bu süreyi konulan şartlara uygun biçimde geçirmesi durumunda cezasının infazının yerine getirilmiş sayılmasıdır (Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2022a, s. 420; Demirbaş, 2022, s. 716-717; Öztürk ve Erdem, 2022, s. 518). Kısa süreli hapis cezalarının ceza infaz kurumlarında infaz edilmesinden kaynaklanan sakıncaların giderilmesinde önemli bir seçenek olarak kabul edilen bu müessese, cezanın bireyselleştirilmesi ile onarıcı adalet anlayışı doğrultusunda mağdur zararının tazmininde etkili bir araç olarak görülmektedir (Töngür, 2008, s. 31-32; Epözdemir, 2022, s. 449).

Hapis cezasının ertelenmesi müessesesi, 5237 sayılı TCK'nin 51. maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Öğretide her ne kadar adı geçen müessesenin ceza kanununda düzenlenmiş olmasından kaynaklı olarak maddi ceza hukukuna ilişkin bir müessese olduğu yönünde görüşler bulunmakta ise de kanaatimizce hapis cezasının ertelenmesi hukuku niteliği itibariyle infaz rejimine ilişkin bir müessesedir. Zira ertelemenin yalnızca hapis cezaları için uygulanabilir olması, denetim süresinin sorunsuz geçmesi durumunda infazın yerine getirilmiş sayılması, hapis cezasının ertelenmesinin bir infaz kurumu müessesesi olduğunu göstermektedir (Kaşka, 2013, s. 24; Ünlü, 2018, s. 8; Tan, 2011, s. 1929).

Hapis cezasının ertelenmesi, uygulanabilmesi için gerekli şartlar ve sonuçları itibariyle kendine özgü bir kurumdur. 5237 sayılı TCK'nin 51. maddesindeki düzenlemeye göre hapis cezasının ertelenmesi, daha önce işlediği kasıtlı bir suç sebebiyle üç aydan uzun süreli hapis cezasına mahkum olmamış ve yeniden suç işlemeyeceğine dair olumlu kanaat getirilen fail hakkında uygulanabilmektedir. Ayrıca hapis cezasının ertelenmesine karar verilebilmesi için yargılama neticesinde

hükmedilen sonuç hapis cezasının 65 yaşını tamamlamış ya da 18 yaşını doldurmamış olan kişiler açısından 3 yıl ve altı, bunlar dışındaki kişiler için ise 2 yıl ve altı süreli hapis cezası olması gerekir. Kural olarak mahkemenin takdirine bağlı olarak tatbik edilen bu kurum, mahkemece gerekli görülmesi halinde mağdurun zararının giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilmektedir (Yaşar, Gökcan ve Artuç, 2014, s. 1592-1600).

Hapis cezasının ertelenmesine karar verilen hükümlü hakkında mahkeme tarafından 1 yıldan az 3 yıldan fazla olmamak ve mahkumiyete konu hapis cezası miktarından az olmamak üzere denetim süresi belirlenecektir. Hükümlünün denetim süresini yükümlülük altında geçirip geçirmeyeceği sosyal ve kişilik durumu dikkate alınarak mahkemece takdir olunacak, hükümlü belirlenen bu denetim süresi içerisinde kasıtlı suç işlemediği ve tabi tutulduğu yükümlülük var ise buna uygun davranması durumunda cezası infaz edilmiş sayılacaktır. Verilen karar hapis cezasına mahkum olmanın tüm neticelerini doğuracağından tekerrüre esas alınabilecek ve yeniden erteleme kararı verilmesinde engel teşkil edebilecektir (Artuç, 2018, s. 213-214; Polat ve Arslan Polat, 2016, s. 139).

Kanaatimizce koşullu salıverilme, mukayese edildiği diğer kurumlar içerisinde en çok hapis cezasının ertelenmesi ile benzerlik göstermektedir. Her iki kurum da yukarıda değinmiş olduğumuz cezanın özel önleme amacıyla ilişkili olarak hükümlünün suç işleminin önüne geçilerek ıslah edilmesi, sosyal bir birey olarak topluma kazandırılması fikirlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Koşullu salıverilmeye, hükümlünün hem ceza infaz kurumunda kaldığı süreçte hem de salıverildikten sonraki aşamada iyi halli olması aranarak bu suretle ıslahını sağlama düşüncesi hakimken; hapis cezasının ertelenmesinde hükümlünün ceza infaz kurumuna hiç alınmaması, dolayısıyla hükümlüyü ceza infaz kurumunun oluşturabileceği olumsuz etkilerden koruyarak onu sosyal hayattan koparmadan ıslah etme fikri benimsenmiştir (Töngür, 2008, s. 48; Nacar, 2022, s. 25). Bu bağlamda, aslında aynı amaca hizmet eden bu iki kurumun amacın gerçekleştirilmesi yolunda izledikleri yöntemlerin farklı olduğu söylenebilir.

Cezaların bireyselleştirilmesi amacı doğrultusunda oldukça önem arz eden bu iki müessesenin her ne kadar benzer tarafları bulunsa dahi, uygulanılma şart ve prosedürlerinde farklılıklar göze çarpmaktadır. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, hapis cezasının ertelenmesi en çok iki yıla kadar, 65 yaşını tamamlamış kişiler ve

suça sürüklenen çocuklarda (SSÇ) ise üç yıla kadar hapis cezalarında uygulanabilirken; koşullu salıverilme prensip olarak ceza miktarına bağlı olmaksızın bütün hapis cezalarına uygulanabilmektedir. Hapis cezasının ertelenmesine asıl hükümle birlikte karar verilmekteyken; koşullu salıverilmeye infaz aşamasında cezanın belirli bir kısmı ceza infaz kurumunda infaz edildikten sonra karar verilebilmektedir. Hükmedilen hapis cezasının ertelenip ertelenmeyeceği hususunda hakim takdir yetkisi bulunmakta, buna karşın hakim, koşullu salıverilebilmek için gerekli şartları sağlayan hükümlü hakkında koşullu salıverilme kararı vermek mecburiyetindedir (Bozdağ, 2019, s. 56; Nacar, 2022, s. 27).

Hapis cezasının ertelenmesi ve koşullu salıverilme müesseseleri, sonuçları itibariyle birtakım benzerlikler göstermektedir. Nitekim hapis cezasının ertelenmesi kararı da koşullu salıverilme kararında olduğu gibi belli şartlar altında geri alınabilmekte, her iki müessese açısından da kasıtlı bir suç işlenmeden ve yükümlülükler uygun bir şekilde geçirilmiş denetim süresi sonunda cezanın infaz edildiği kabul edilmektedir. (Sakin, 2018, s. 112; Öztürk ve Erdem, 2022, s. 531).

2.1.4.2. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması

HAGB, açılmış bir kamu davası neticesinde mahkumiyetine karar verilen sanık hakkındaki mahkumiyet hükmünün belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi, hukuki bir sonuç doğurmamasıdır. HAGB ile kanun koyucu bir nevi sanığa yeni bir kurtuluş yolu göstermekte, sanık açıklanması geri bırakılan mahkumiyet hükmünden olumsuz yönde etkilenmemektedir (Horozgil, 2016, s. 6-8; Şen ve Maviş, 2014, s. 14).

Onarıcı adalet düşüncesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmış hukuki kurumlardan biri olan HAGB, aynı zamanda cezanın bireyselleştirilmesi araçlarından önemli birini teşkil etmekte, sanığın hükümlü statüsüne geçmeden ve sosyal yaşamdan uzaklaşmadan ıslahını hedeflemektedir (Güngör ve Okuyucu Ergün, 2016, s. 1954; Dursun, 2014, s. 146). 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 231. maddesinde düzenleme altına alınan HAGB kurumu, her ne kadar usul kanununda düzenlenmiş ise de, devletin cezalandırma yetkisinin belirli koşulların varlığı halinde ortadan kalkması sonucunu doğurduğundan hukuki niteliği itibariyle maddi ceza hukuku kurumudur (Taner, 2011, s. 290-291).

HAGB, birtakım şartların gerçekleşmesine bağlı olarak uygulanabilecek bir kurumdur. Öncelikle ifade etmek gerekir ki bu kurumun uygulanabilmesi sanığın rızasına bağlı olup, hakkında HAGB kararı verilmesine rızası olmayan sanık hakkında 5271 sayılı CMK'nin 231. maddesi tatbik edilemez. HAGB, uygulama yasağı bulunan Anayasa'nın 174. maddesiyle koruma altına alınmış inkılap kanunlarında yer alan suçlar hariç olmak üzere yargılama sonunda hükmedilen adli para cezaları ile iki ya da daha kısa süreli hapis cezaları hakkında verilebilir. Ayrıca HAGB kararının verilebilmesi için sanığın öncesinde kasıtlı bir suçtan mahkumiyetinin bulunmaması, kişilik özellikleri, tutum ve davranışları itibarıyla mahkeme tarafından sanığın yeniden suç işlemeyeceğine kanaat getirilmesi, suçun işlenmesiyle mağdur ya da kamuda oluşan zararın sanık tarafından giderilmiş olması gerekmektedir (Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2022b, s. 498-499).

HAGB kararı verilmesi halinde sanık beş yıl süreyle denetime tabi tutulmakta, mahkeme gerekli görürse bu sürenin en fazla bir yılıyla sınırlı olmak kaydıyla sanık hakkında 5271 sayılı CMK'nin 231/8 maddesinde gösterilen ya da takdir edeceği farklı bir yükümlülük tayin edebilmektedir. Sanık denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemediği ve bu yönde bir karar verilmiş ise tabi tutulduğu yükümlülüklerle uygun davranması durumunda hakkında düşme kararı verilecek, aksi durumda ise hakkında daha önce tesis edilmiş olan hüküm açıklanacaktır (Öztürk ve diğerleri, 2022, s. 450; Yenisey ve Nuhoğlu, 2022, s. 844). Dolayısıyla daha önce açıklanması geri bırakıldığından sanık hakkında hukuki bir sonuç doğurmayan mahkeme hükmü, açıklanmasıyla tıpkı bir mahkumiyet hükmü gibi hukuki sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

HAGB ve koşullu salıverilme müesseseleri cezanın bireyselleşmesine ve özel önleme amacına katkıda bulunmaları, hakim kararıyla verilebilmeleri ve denetim süresi öngörmeleri bakımından örtüşmekteyseler de, uygulanma koşulları ve sonuçları açısından birbirlerinden oldukça farklı iki müessesedirler (Kumbasar, 2012, s. 73). HAGB ve koşullu salıverilme kurumları arasındaki farklardan ilkinin, bu iki kurumun uygulanma evresi oluşturmaktadır. Zira HAGB, kovuşturma evresinin sonunda uygulanabilen maddi bir ceza hukuku kurumu iken; koşullu salıverilme, kesinleşmiş hapis cezaların infazı aşamasında söz konusu olan bir infaz hukuku kurumudur. Bu bağlamda HAGB'de kişinin ceza infaz kurumuna girmesi gerekmediğinden adı geçen kurum, hükümlünün cezasının belirli bir bölümünü ceza

infaz kurumunda çekme zorunluluğu bulunan koşullu salıverilmeye göre daha lehedir. HAGB'ye adli para cezaları ile iki yıl ve daha kısa süreli hapis cezaları için karar verilebilmekteyken; koşullu salıverilme istisnaları bulunmakla birlikte tüm hapis cezaları için uygulanabilmekte ve koşullu salıverilme kararının verilebilmesi için önem arz eden husus, cezanın infaz edildiği süre olmaktadır (Epözdemir, 2021, s. 92; Yüzbaşıoğlu, 2014, s. 241-246).

HAGB ve koşullu salıverilme müesseseleri, sanık ya da hükümlünün talebi olmadan uygulanabilmekteyse de; HAGB'ye karar verilebilmesi için koşullu salıverilme kararından farklı olarak sanığın kabul etmesi gerekmektedir. Sonuçları itibariyle de farklılık gösteren bu iki müesseseden HAGB'de, denetim süresini kasıtlı suç işlemeden ve tabi tutulduğu yükümlülüklere uygun davranarak geçiren sanık hakkında davanın düşmesine karar verilecek; aksi durumda açıklanması geri bırakılan mahkumiyet hükmü açıklanacaktır. Buna karşın koşullu salıverilen sanık, denetim süresini kasıtlı suç işlemeden ve tabi tutulduğu yükümlülüklere uygun davranarak geçirirse cezası infaz edilmiş sayılacak; aksi halde koşullu salıverilme kararı geri alınacaktır (Tatlı, 2019, s. 52-53).

Yeri gelmişken değinmek gerekir ki AYM'nin 01/08/2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 01/06/2023 tarih, 2022/120 esas ve 2023/107 karar sayılı kararı ile 5271 sayılı CMK'nin 231. maddesinde düzenlenen HAGB müessesesinin iptaline karar verilmiştir. Ancak bahse konu iptal kararı, Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlamak üzere bir yıl sonra yürürlüğe gireceğinden 01/08/2024 tarihine kadar müessesenin tatbikine devam edilecektir (AYM, T.: 01/06/2023, E.: 2022/120, K.: 2023/107, s. 11-13). Kanaatimizce, yürürlüğe girdiği ilk andan itibaren tartışmalı bir mesele halini alan HAGB'nin; geline nokta toplum nezdinde cezasızlık algısına yol açması, yargılamanın başında sanığın kabul etmesine bağlı olarak uygulanabilmesi nedeniyle masumiyet karinesine aykırılık teşkil etmesi, itiraz yasa yoluna tabi olarak etkili bir denetim mekanizmasından geçmeden veriliyor olması sebepleriyle adil yargılanma ilkesine zarar verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan AYM tarafından yerinde bir karar verildiği değerlendirilmektedir.

2.1.4.3. Af

Af, bazen kamu davasını düşüren ya da mahkumiyeti bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran, bazen de cezanın kısmen ya da tamamen infaz edilmesinin önüne geçen, cezayı farklı bir cezaya çeviren ve yasama veya yürütme erklerince uygulamaya konulan bir kamu hukuku işlemidir. Bu tanımdan hareketle af, hukuki niteliği itibariyle iki yönlü bir kurumdur. Adı geçen kurum usul hukuku açısından davayı sonlandıran, maddi hukuk açısından ise cezayı kaldıran bir neden teşkil etmektedir (Sözüer, 2001, s. 223).

Hukuki sonuçları itibariyle af, genel af ve özel af olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir. 5237 sayılı TCK'nin 65/1 maddesinde genel af düzenlenmiş olup, bu af türünün genel af olarak adlandırılmasının nedeni birden çok suçlunun etkilenecek biçimde çıkarılacak olması değil, neticeleri itibariyle mahkumiyeti tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırıcı etkide bulunmasıdır (Can, 2016, s. 1304). Genel af suçlara yönelik olarak çıkarılmakta, eylemi değil eylemin suç olma niteliğini ortadan kaldırmaktadır. Kesin hüküm verilmeden önce ya da verildikten sonra gerçekleşebilen genel af, bu yönüyle affa uğramış bir eylem hakkında kamu davası açılmasına ve açılmış bir kamu davasına ise devam olunmasına engel teşkil edecektir. Genel af halinde mahkumiyet tüm neticeleriyle vaki olmamış sayılacağından genel affa uğramış bir mahkumiyet hükmü işlenen yeni bir suçtan ötürü tekerrür hükümlerinin uygulanmasında esas alınmayacak, yeni suça ilişkin verilecek kararda HAGB ya da hapis cezasının ertelenmesi kurumlarının uygulanmasına engel oluşturmayacaktır (Hakeri, 2020, s. 492; Koca ve Üzülmöz, 2022, s. 747-749).

5237 sayılı TCK'nin 65/2 maddesinde düzenlenen özel af ise hapis cezasının ceza infaz kurumunda yerine getirilmesine son verebilmekte, ceza infaz kurumunda yerine getirilmesi gereken süreyi kısaltabilmekte veya hapis cezasını adli para cezasına çevirebilmektedir. Özel af suça değil, suçlulara yöneliktir. Özel af eylemi suç olma niteliğinden çıkarmadığından kamu davasının açılmasına engel oluşturmayacak, dava açıldıktan sonra af çıkmış ise yargılamaya devam olunarak davanın sonuçlandırılması gerekecektir. İnfaz aşamasında etkili olan özel affın mahkumiyete bir tesiri olmadığından mahkumiyete bağlı sonuçlar doğmaya devam edecektir. Bu bağlamda özel af, yeni işlenen suça ilişkin verilecek kararda şartları sağlıyor ise tekerrüre esas alınabilecek, HAGB ve hapis cezasının ertelenmesi

kurumlarının uygulanmasına engel teşkil edebilecektir (Öztürk ve Erdem, 2022, s. 611-612; Koca ve Üzülmez, 2022, s. 749-750).

Yukarıda temel özellikleri belirtilen af kurumu ile koşullu salıverilmenin birbirinden farklı özellikleri bulunmaktadır. Öncelikle affın kural olarak yasama faaliyetiyle istisnai olarak da idari bir işlem ile tesis edilen takdire bağlı bir kurum olması, koşulları oluştuğunda mahkeme kararıyla ve mecburi olarak uygulanan bir kurum olan koşullu salıverilmeden önemli bir farkını ortaya koymaktadır. Buna ilaveten koşullu salıverilme sadece infaz aşamasında tatbik edilmekte iken; af duruma göre soruşturma veya kovuşturma aşamasında, infaz aşamasında ya da infazdan sonraki aşamada bile uygulanabilmektedir. Kişi hakkında koşullu salıverilme kararının verilmesi cezasının bir bölümünü iyi halli olarak çekmesine bağlı tutulmuştur. Oysa afta böyle bir şart aranmamakta, kişi cezasını hiç çekmemiş, hatta yargılamaya başlanılmamış olsa dahi aftan faydalanabilmektedir. Koşullu salıverilme kararı belli durumlarda geri alınabilmekte iken; af bir kere uygulandıktan sonra geri alınamayan bir kurumdur. Koşullu salıverilme eylemi suç olmaktan çıkarmamakta, yalnızca infazın şeklini değiştirerek salıverilme sonrası hapis cezasının yerine geçen bir denetim süresi öngörmektedir. Bu çerçevede koşullu salıverilmede denetim süresi yasada belirtilen şartlara uygun biçimde geçirilmesi durumunda ceza infaz edilmiş sayılmakta, ancak mahkumiyet ortadan kalmadığından hukuki sonuçlarını doğurmayı sürdürmektedir. Buna karşılık genel af durumunda mahkumiyet bütün neticeleriyle ortadan kalkmakta, özel af durumunda ise koşullu salıverilmede olduğu gibi mahkumiyete bağlı sonuçlar devam etmekle birlikte hapis cezasının infazının yerine geçen bir denetim süresi söz konusu olmamaktadır (Yenidünya, 2002, s. 28-29; Bozdağ, 2019, s. 50-51; Dönmezer ve Erman, 2020, s. 292-293).

2.1.4.4. Denetimli serbestlik

Denetimli serbestlik en genel anlamıyla, suç işlemiş bir kişinin soruşturma evresinde yakalanması anından başlayarak kovuşturma evresinde yürütülen yargılama sonucunda tesis edilen hükmün infazına ve infaz tamamlandıktan sonra dahi fail ile suç mağdurlarına destek olma sürecini kapsayan ceza adalet kurumudur. Kurum, failin yetkili mercilerce belirlenecek bir süre dahilinde mümkün olduğunca özgürlüğü kısıtlanmadan ve sosyal yaşamdan koparılmadan ıslah olmasını amaç

edinmekte ve bunu yaparken suçun mağdurlarını da sürecin bir parçası kabul ederek onların sorunlarına çözüm aramaktadır (Yavuz, 2011, s. 9-10). Bu bağlamda denetimli serbestlik, toplumsal barışın sağlanması ve adalet duygusunun gelişiminde önemli bir rol üstlenmektedir (Apaydın ve Kaplan, 2019, s. 204).

Denetimli serbestlik, ceza adalet sistemi içerisinde oldukça geniş bir uygulama alanını kapsayan ve içeriğinde farklı türlerini barındıran tedbirler birlikteliğidir (Doğan, 2021, s. 243). Gerçekten ülkemizde denetimli serbestliğin çok geniş bir uygulama alanı bulunmakta, ulusal mevzuatımızda denetimli serbestliğe ilişkin düzenlemeler oldukça karışık ve dağınık bir şekilde yer almaktadır. 5237 sayılı TCK, 5271 sayılı CMK ve 5275 sayılı CGTİHK'nin birden çok farklı maddesinde farklı amaç ve türde denetimli serbestlik tedbiri uygulamalarından bahsedildiği görülmektedir (Külçür, 2015, s. 65-67). Çalışmamızın bu bölümünde yalnızca tezimizin ana konusuyla ilişkili olarak 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesinde düzenleme altına alınmış olan hapis cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazı müessesesinden bahsedilecektir.

Hapis cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazı, 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesinde bir nevi alternatif ceza infaz usulü olarak yer almış ve ilgili maddede müessesenin uygulanma koşulları belirtilmiştir. İyi halli hükümlülerin; toplum hayatına adapte olmalarını sağlamak ve ailevi ilişkilerini sürdürmelerine destek olmak amaçlarıyla kişisel olarak belirlenecek bazı tedbirler uygulanmak suretiyle kural olarak koşullu salıverilecekleri tarihin bir yıl öncesinde ceza infaz kurumundan salıverilmeleri anlamını taşıyan bu müessese, kendisi gibi cezanın bireyselleştirilmesi ve özel önleme amacına hizmet eden koşullu salıverilme kurumuyla büyük ölçüde benzeşmektedir (Turhan ve Altıkat, 2012, s. 11; Yenidünya, 2020, (<https://caneryenidunya.medium.com>, E.T.: 12/06/2023).

Öğretide hapis cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazı müessesesinin koşullu salıverilmenin uygulanma imkanını genişleten bir usul ya da her ne kadar ayrı bir maddede düzenlenmişse de, aslında bir koşullu salıverilme müessesesi olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. Gerçekten de bu müessese, hükümlünün talep şartına ve hakimın takdirine bağlı olarak uygulanması ve zorunlu olarak hükümlüyü birtakım yükümlülöklere tabi tutması yönleriyle koşullu salıverilmeden ayrılmaktaysa da, mevcut düzenleniş ve uygulanış biçimiyle koşullu salıverilmeyi iki aşamalı bir sistem haline getirerek hükümlüye erken tahliye

imkanı sunan bir uygulama halini almıştır (Doğan, 2021, s. 244-245; Turhan ve Altıkat, 2012, s. 13).

İfade etmek gerekir ki hapis cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazı, mevcut haliyle koşullu salıverilme müessesesinden farklı bir işlev görmemekte ve koşullu salıverilme öncesi tahliyeyi sağlayan bir uygulama olmaktan öteye gitmemektedir. Günümüzde bir ceza politikası olarak salt ceza infaz kurumlarındaki doluluğu azaltmak amacıyla uygulanan bu müessese, ortaya konuluş amacından ve beklentileri karşılamaktan oldukça uzaktır (Genç, 2021, s. 525; Yenidünya, 2020, (<https://www.yenidunyahukuk.com>, E.T.: 05/06/2023, s. 72).

Yukarıda izah edilen hususun yanı sıra Türk infaz hukuku sisteminde cezaların denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazıyla arzulanan sonuçların elde edilememesinde geçici düzenlemelerin de etkisinin bulunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Nitekim, 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin geçici 6. maddesinde yapılan değişiklik ile istisna olarak belirtilen suçlar dışında 30/03/2020 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından, cezanın denetimli serbestlik tedbiri olarak infaz edilebilmesi için aranan "bir yıllık" süre "üç yıla" çıkarılmış ve bu durum, altı yıla kadar hapis cezası bulunan hükümlülerin hiç ceza infaz kurumuna girmeden cezalarını infaz edebilmesinin yolunu açmıştır. Oysa ki 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi kapsamındaki denetimli serbestlik tedbiri, ceza infaz kurumuna hiç girmemiş bir hükümlü hakkında uygulanabilecek bir müessese değildir. Yine 5275 sayılı CGTİHK'ye 7456 sayılı Kanun ile eklenen geçici 10/2 maddesi uyarınca 31/07/2023 tarihi itibarıyla Covid-19 salgın hastalığı kapsamında içinde bulunan hükümlüler açısından 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A ve geçici 6. maddesi kapsamında cezalarını denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz edebilecekleri süreye beş yıl daha eklenmiştir. Getirilen bu düzenleme bazı hükümlüler açısından koşullu salıverilme öncesi sekiz yıl kadar denetimli serbestlik tedbirinden yararlandırılması gibi bir sonuç yaratmaktadır. Ceza infaz kurumunda geçirilen kısa bir sürenin bile salıverilen hükümlünün tabi tutulduğu yükümlülüklerle uyma eğilimini güçlendirdiği bilinmekteyken pratik gayelerle uygulamaya konulan bu düzenlemelerin her ne kadar kısa vadede çözüm olacağı düşünülse de, uzun vadede hükümlü üzerinde işlediği suçun karşılığının olmadığı inancının yerleşmesine ve cezanın caydırıcı etkisini yitirmesine neden olacağı muhakkaktır (Doğan, 2020, s.

82; Şengül, 2023, <https://www.hukukihaber.net/5275-sayili-kanuna-eklenen-gecici-10-maddenin-degerlendirmesi-cumhur-sengul>, E.T.: 15/11/2023).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda kanaatimizce; ekonomik ve siyasi bir politika aracı haline gelen, koşullu salıverilme öncesi bir aşama olmaktan ileri gidemeyen ve koşullu salıverilmenin hükümlü üzerindeki etkinliğini azaltan bu müessesenin ceza infaz hukuku sistemimizden tümüyle çıkarılması gerekmektedir.

2.2. Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilmenin Şartları

Koşullu salıverilme, yasada belirtilen koşulların gerçekleşmesi durumunda uygulanabilecek bir infaz hukuku müessesesidir. Bu müesseseden arzulanan sonuçların elde edilebilmesi için kanunda yer alan şartların titizlikle uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla çalışmanın bu bölümünde koşullu salıverilmenin yasal şartlarını teşkil eden iyi halli olma koşulu, mahkemece koşula bağlanması hususu (şahsi hakların tazmini koşulu), uygulama yasağının bulunmaması koşulu ve kesinleşmiş cezanın kanunda belirtilen süre üzerinden infaz edilmiş olması koşulu konuları irdelenecektir.

2.2.1. İyi Halli Olma Koşulu

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/1 maddesinde hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmiş olduğu süreyi iyi halli bir şekilde geçirmesi gerektiği belirtilmiştir. İyi hal kavramı bir kişinin yaşantısında sakıncalı, kötü bir durumun olmaması hali manasına gelmektedir. İçerdiği bu geniş anlam sebebiyle iyi halin tespiti ve sınırlarının saptanmasında yaşanan tereddütler göz önüne alındığında koşullu salıverilmede iyi hal yerine başka bir terimin kullanılmasının daha isabetli olacağını söylemek mümkündür. Kaldı ki 5237 sayılı TCK'nin 62. maddesinde düzenlenen takdiri indirim sebeplerinin kamuoyunca iyi hal indirimi olarak tavsif ediliyor olması koşullu salıverilmedeki iyi hal kavramının yanlış yorumlanmasına sebebiyet verebilmektedir (Şimşek, 2023, s. 64).

İyi hallilik, koşullu salıverilme müessesesinin esaslı unsurlarından birini teşkil etmektedir. Zira koşullu salıverilme her hükümlü için uygulanabilecek bir müessese olmayıp yalnızca iyi halli olan hükümlüler, diğer şartları da sağlamaları durumunda koşullu salıverilmeden faydalanabileceklerdir (Özgenç, 2021, s. 858). İyi

halli olma koşulu aranmaksızın salt yasada belirlenen sürelerin dolduğundan bahisle hükümlülerin ceza infaz kurumlarından salıverilmeleri, koşullu salıverilmenin otomatik olarak uygulanan bir müesseseye haline dönüşmesine ve bu müesseseden beklenen sonuçların elde edilememesine sebep olacaktır. Bu itibarla iyi halliliğin tespitinde özenli davranılmalı ve iyi halli olduğu değerlendirilmeyen hükümlülerin ceza infaz kurumlarından erken salıverilmelerine müsaade edilmemelidir. Bilinmelidir ki suçlu kişinin ceza infaz kurumlarındaki iyi hali; gelecekte yeniden suç işlemeyeceği hususunda kesin bir teminat teşkil etmese de, önemli bir emare oluşturmaktadır (Akkaş, 2008, s. 319; Akbulut, 1996, s. 178).

Koşullu salıverilmede iyi halin belirlenmesi açısından 5275 sayılı CGTİHK'nin "*Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi halin belirlenmesi*" başlıklı 89. maddesinin dikkate alınması gerekir. 7242 sayılı Kanun değişikliği öncesi "*Koşullu salıverilmede iyi halin saptanması*" başlığı altında düzenlenen bu maddenin başlık ve içeriğinde 7242 sayılı Kanun'un 36. maddesiyle önemli değişiklikler yapılmıştır. Hükümlülerin iyi halinin belirlenmesinde detaylı kriterler öngörülerek idare ve gözlem kurulunca değerlendirmeye tabi tutulmaları usulü getirilmiş ve toplumsal açıdan daha riskli bir konumda olduğu düşünülen hükümlülerin iyi halliliği değerlendirilirken Cumhuriyet savcısının idare ve gözlem kuruluna başkanlık etmesi düzenleme altına alınmıştır (Şen ve Başer Berkün, 2021, <https://sen.av.tr/tr/makale/hukumlularin-iyi-hal-degerlendirmesinde-yeni-kriterler>, E.T.: 16/06/2023). Yapılan bu değişikliklerle koşullu salıverilme kararlarında iyi hal değerlendirmelerinin otomatik olarak yapıldığına dair eleştirilerin önüne geçmek amaçlanmıştır.

5275 sayılı CGTİHK'nin 89/1 maddesinde hükümlülerin ceza infaz kurumunda buldukları bütün aşamalarda iyi halli olup olmadıklarının belirlenmesi amacıyla idare ve gözlem kurulunca en geç altı ayda bir değerlendirilecekleri, yapılacak değerlendirmelerde hükümlülerin ceza infaz kurumlarının güvenliği ile düzenini sağlamak amacıyla konulmuş olan kurallara uyum becerileri, haklarını kullanma konusunda iyi niyet gösterip göstermedikleri, yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme çalışmaları neticesinde toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadıkları ve yeniden suç işleme potansiyelleri ile mağdur ya da farklı kimselere zarar verme risk düzeylerinin göz önünde bulundurulacağı belirtilmiştir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 89/2 maddesinde ise yapılacak iyi hal değerlendirmelerinde hükümlülerin katılmış oldukları spor ve sosyal faaliyetlerinin, eğitim, öğretim, kültür, sanat programlarının, kitap okuma alışkanlıklarının, ceza infaz kurumu görevlileri, diğer hükümlü ve tutuklular ile dışarıyla olan ilişkilerinin, işlemiş oldukları suç nedeniyle duymuş oldukları pişmanlıklarının, ceza infaz kurumu bünyesindeki çalışma koşullarına uyum düzeylerinin ve almış oldukları disiplin cezalarının dikkate alınacağı düzenlenmiştir.

Hükümlünün iyi halli olup olmadığının değerlendirilmesinde hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunduğu süreçteki davranışları göz önünde bulundurulmalıdır. Hükümlünün tutuklu olarak geçirdiği süre değerlendirmeye tabi tutulacak ise de, ceza infaz kurumuna girmeden önceki eylemleri iyi halliliğin tespitinde ölçüt alınamayacaktır. Zira hükümlü önceki yaşantısında birden çok suç işlemiş ya da kötü bir yaşam stili benimsemiş olabilir. Zaten hükümlünün ceza infaz kurumuna alınmasının temel amacı onun ıslahını sağlamak olduğundan hükümlünün sadece ceza infaz kurumundaki davranışları yapılacak iyi hal değerlendirmesinde dikkate alınmalı, özellikle işlemiş olduğu suçtan ötürü pişmanlık duygusunun gelişip gelişmediği saptanmalıdır. Nitekim işlemiş olduğu suç nedeniyle pişmanlık hissetmeyen bir hükümlüden yeniden suç işlemekten kaçınması beklenemeyecektir (Karakehya, 2020, s. 48-49).

İfade edildiği üzere hükümlüler yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda iyi halin tespitine esas olmak üzere ceza infaz kurumları bünyesinde oluşturulacak idare ve gözlem kurulunca en geç altı ayda bir değerlendirilecektir. Yapılan değerlendirme neticesinde hükümlünün iyi halli olmadığı sonucuna varılması durumunda hükümlü yeniden değerlendirmeye tutulacak olup; 5275 sayılı CGTİHK'nin 89/6 maddesine göre hükümlünün yeniden değerlendirilme süresi bir yılı geçemeyecektir. Bunun yanı sıra 5275 sayılı CGTİHK'nin 89/7 maddesinde iyi hal tespitine esas olacak ilke ve esaslar ile iyi halli olmadığına karar verilen hükümlülerin yeniden değerlendirilme sürelerinin yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiş; bu doğrultuda çıkarılan "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in (GSMHDDY)" 17. maddesinde ise yeniden değerlendirilme süresinin alt sınırı üç ay olarak belirtilmiştir (Özdemir, 2021, s. 388-389).

Kanaatimizce, koşullu salıverilmeye hükümlünün yeniden değerlendirmeye tabi tutulduğu süre kadar daha ceza infaz kurumunda kalması gerektiği ve hükümlü

nazarında üç ay sonra değerlendirilmek ile bir yıla kadar olan bir zaman dilimi içerisinde değerlendirilmenin önem arz ettiği göz önünde bulundurulduğunda, idare ve gözlem kurulunun takdiriyle belirlenecek yeniden değerlendirme süresinin somut gerekçelere dayandırılması, hükümlünün iyi halinin değerlendirilmesinde dikkate alınan kriterler göz önüne alınmak suretiyle yeniden değerlendirme süresinin neden alt sınırdan belirlenmediği verilecek olan kararda belirtilmelidir. Bu durum idare ve gözlem kurulunun takdir yetkisini keyfi ve sınırsız biçimde kullanmasının da önüne geçeceğinden mühimdir.

İyi halin belirlenmesinde önem taşıyan bir başka husus GSMHDDY'nin 31. maddesi gereğince hükümlüler hakkında yapılacak gelişim puanlamasıdır. Bu madde uyarınca hükümlünün katılmış olduğu eğitim ve öğretim programları, destekleyici faaliyetler, infaz sürecinde göstermiş olduğu olumlu tutum ve davranışlar artı puan; almış olduğu disiplin cezaları ise eksi puan şeklinde değerlendirilmek suretiyle yapılacak puanlama neticesinde hükümlünün gelişim puanı belirlenecektir. Maddenin son fıkrasında değerlendirmeye esas olan eşik puanlar ile değerlendirmenin başlayacağı tarihin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nce belirleneceği belirtilmiş; ayrıca Genel Müdürlüğün 18/11/2021 tarihli yazısı uyarınca 01/01/2022 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlanılan hükümlülerin gelişim puanlarına göre iyi hal değerlendirmelerinde hükümlülerin iyi halli olduklarının belirlenebilmesi için en az kırk beş puan elde etmeleri gerektiği bildirilmiştir (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 37-38).

Bu kısımda değinmekte yarar gördüğümüz bir konu da hükümlünün almış olduğu disiplin cezalarının iyi haline olan etkisidir. Hükümlü cezasının infazı sırasında disiplin cezası almış olsa dahi, hakkında iyi hal kararı verilebilmesi ve koşullu salıverilmesi mümkündür. Ancak belirtmek gerekir ki 5275 sayılı CGTİHK'nin 48/3-b maddesindeki "*Disiplin cezalarının tamamı infaz edilip kaldırılmadıkça koşullu salıverilme işlemi yapılmaz, ancak bu süre hak ederek salıverme tarihini geçemez*" ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in (CİKYGCTİHY) 110/1 maddesindeki "*Gözlem ve sınıflandırma formunda yazılı olup da, henüz kaldırılmamış disiplin cezası bulunan hükümlü hakkında iyi hal kararı verilemez. Hükümlünün iyi haline ilişkin değerlendirme, ancak daha önceden verilmiş olup da*

disiplin cezası infaz edilmiş ve bu cezası kaldırılmış olanlar hakkında yapılabilir” şeklindeki düzenlemeler gereğince hükümlünün cezasının infazı sırasında işlemiş olduğu disiplin suçunun iyi halliliğini kazanmasına engel teşkil etmemesi için bu disiplin suçundan verilen disiplin cezasının infaz edilmesi ve kaldırılması gerekmektedir (Karakehya, 2020, s. 48-49). Dolayısıyla disiplin cezası infaz edilmemiş ve kaldırılmamış hükümlü hakkında iyi hal kararı verilemeyeceğinden hükümlünün koşullu salıverilmesine de karar verilemez.

5275 sayılı CGTİHK'nin 38-46 maddeleri arasında hükümlüler hakkında disiplin cezası gerektiren eylemler ve bu eylemlerin karşılığı olan disiplin cezaları belirtilmiştir. Bahsi geçen kanunun 48/4 maddesinde ise disiplin cezalarının infaz edildiği tarihten itibaren ne kadarlık bir süre geçtikten sonra kaldırılmasına karar verilebileceği düzenlenmiş olup, belirtilen sürelerin geçmesiyle hükümlüler iyi halli olmaya hak kazanacaktır. Bununla birlikte özellikle hücre cezalarında ceza infaz kurumlarının doluluğu, infaz hakimliğince hücre cezasının geç onaylanması ya da başka sebeplerle hükümlülerin cezalarını zamanında infaz edemediği durumlar olmaktadır. Disiplin cezasının kaldırılmasında sürelerin cezanın infaz edildiği tarihten itibaren başladığı göz önüne alındığında hükümlünün elinde olmayan ve kendi kusurundan kaynaklanmayan gecikmelerin hükümlünün iyi halini geç kazanmasına yol açmaması, böyle bir gecikme halinde hükümlü lehine değerlendirme yapılması gerekir (Aras, 2023, s. 28; Yetgin, 2021, s. 831-832, Özkavalcı, 2021, s. 408). Nitekim Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin (CD) 05/03/2021 tarih, 2020/4237 esas ve 2021/3278 karar sayılı kararında da disiplin soruşturmasına geç başlanılmış olması nedeniyle disiplin cezasının infaz edilmesinde yaşanan gecikmenin hükümlüden kaynaklanmadığından ona yükletilemeyeceği, söz konusu gecikmenin disiplin cezasının infaz edildiği tarihin öne çekilmesi yoluyla giderilmesi gerektiği belirtilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 05/03/2021, E.: 2020/4237, K.: 2021/3278, s. 2).

Daha önceden ifade edildiği üzere, hükümlü disiplin cezası almış ve aldığı bu cezayı infaz etmemiş ya da infaz etmesine rağmen disiplin cezasının kaldırılması için gerekli yasal süre geçmemiş olursa bu durum hükümlünün iyi halini etkileyecek ve hükümlü koşullu salıverilemeyecektir. Buna karşın koşullu salıverilmesi için gerekli süreyi ceza infaz kurumunda geçirmiş ancak gerçekleştirdiği bir eylem nedeniyle hakkında disiplin soruşturması başlatılıp henüz sonuçlandırılmamış hükümlü

hakkında nasıl bir yol izleneceği, CİK YCGTİHY'nin 110/2 maddesinde düzenlenmiş, böyle bir durum halinde hükümlü hakkında iyi hal kararı verilip verilmeyeceğinin idare ve gözlem kurulu tarafından takdir edileceği belirtilmiştir.

İdare ve gözlem kurulu hükümlü açısından herhangi bir hak kaybına yol açmamak adına müddetnamede belirtilen muhtemel koşullu salıverilme tarihine göre makul kabul edilebilecek bir süre öncesinde hükümlünün iyi halini değerlendirmelidir. İdare ve gözlem kurulunca GSMHDDY'nin 16/5 maddesinde değinilen hükümlü hakkında düzenlenen gözlem, gelişim ve risk değerlendirme raporları, infaz dosyasında yer alan bilgi, belgelere göre yapılan değerlendirme neticesinde hükümlünün iyi halli olduğuna karar verilmesi durumunda gerekçeli rapor hazırlanarak infaz hakimliğine sunulacak, idare ve gözlem kurulunun olumlu iyi hal değerlendirmesini içeren bu gerekçeli raporun infaz hakimliğince uygun görülmesi durumunda hükümlünün koşullu salıverilmesine karar verilecektir. Belirtmek gerekir ki infaz hakimliği idare ve gözlem kurulunun hazırlamış olduğu bu gerekçeli raporla bağlı değildir. İyi hal tespitinin mevzuat hükümlerine aykırı şekilde yapıldığının anlaşılması durumunda infaz hakimliğince itiraz yolu açık olmak üzere hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanamamasına dair karar verilebilir (Karakehya, 2020, s. 51; Akkaş, 2008, s. 321; Yetgin, 2021, s. 820-821).

Kanaatimizce mevzuatımızda yer alan nitelikli düzenlemelere rağmen uygulamada iyi hal değerlendirmeleri usulen yapılmakta, gerçek manada bir iyi hal tespiti içermemektedir. Nitekim iyi halin tespitinde hükümlünün yeniden suç işleyip işlemeyeceği hususu önemli bir kriter iken toplumumuzda mükerrir suçlu sayısının oldukça fazla olması bu durumun bir göstergesidir. Bu sorun ceza infaz kurumlarındaki doluluk karşısında yeni gelen hükümlülere yer açma endişesiyle henüz iyileşme göstermemiş bir hükümlünün erkenden salıverilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda iyi hal tespitinin etkin bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle ceza infaz kurumlarındaki doluluk problemine bir çözüm bulunmalıdır. Bunun için de öncelikle sorunun temeline inilerek istatistik biliminin verileri ışığında suç işlenmesinin önüne geçmeye yönelik kriminolojik çalışmalara ağırlık verilmelidir. Tutuklamanın bir koruma tedbiri olduğu göz önünde bulundurularak sanki cezanın infaz edilme şekliymiş gibi uygulanmasının önüne geçilmelidir. Cezaların bireyselleştirilmesinde olduğu gibi infazın da bireyselleştirilmesine önem verilmeli, infaza ilişkin düzenlemeler işlenen suçun türünden ziyade fail baz alınarak

yapılmalıdır. Koşullu salıverilme açısından değerlendirildiğinde hükümlüler ceza infaz kurumuna girdikleri ilk andan itibaren gözlemlenip hükümlülerin risk durumları ve bireysel ihtiyaçları gözetilerek alanında uzman görevliler tarafından rehabilite faaliyetleri gerçekleştirilmeli, hükümlünün salıverilme sonrası sosyal hayata adapte olmasını kolaylaştıracak ve yeniden suç işlemesinin önüne geçecek tedavi ve eğitim programları uygulanmalıdır. Yapılan bu çalışmalara rağmen gerçek bir iyileşme göstermediği denetime elverişli raporlarla tespit edilen hükümlüler koşullu salıverilmeden yararlandırılmamalıdır. Bilinmelidir ki, fiziki ve ekonomik koşullar gerekçe gösterilerek iyi hal göstermeden salıverilen bir hükümlünün uzun vadede topluma getirdiği külfet daha fazla olacak ve bu durum toplumdaki bireylerin haklarıyla güvenlikleri açısından bir tehdit unsuru oluşturacaktır.

2.2.2. Mahkemece koşula bağlanması hususu (Şahsi hakların tazmini koşulu)

Ceza hukukunun ilkel dönemlerinden başlayarak günümüze kadar olan süreçte işlenen bir suç nedeniyle mağdurda oluşan zararın giderilmesi hususu önem arz etmiş; suç işlenmesiyle bozulan toplumsal barışın yeniden sağlanabilmesi için gerekli görülen bu husus, ceza adaletinin temellerinden biri olarak kabul edilmiştir (Demirbaş, 2021, s. 538). Belirtilen düşüncenin ceza mevzuatımıza da yansımaları olmuş ve 5237 sayılı TCK ile 5271 sayılı CMK’de yer alan birçok hukuki müessesede mağdur zararının giderilmiş olması uygulanma koşulu olarak aranmıştır.

647 sayılı CİHK’nin 19. maddesinde “*Şartla salıverme hükümlününün iktidarı nisbetinde şahsi hakları tazmin etmesi şartına talik edilebilir*” düzenlemesine yer verilerek koşullu salıverilmede şahsi hakların tazmin edilmesi şartının aranabileceği ifade edilmişti. Bahsi geçen düzenlemeye göre, koşullu salıverilme kararını verecek olan hakim bu kararı vermeden önce hükümlünün ekonomik durumunu araştırmakta, hükümlünün ekonomik durumu ölçüsünde mağdurun maddi zararını gidermesi şartıyla salıverilmesi koşuluna bağlı tutabilmekteydi. Belirtilen düzenlemeyle hükümlünün koşullu salıverilmesi için hakim tarafından ek bir koşul getirilmekte ve hakim bu kararı talep üzerine ya da re’sen verebilmekteydi. İyi hal gösteren ve koşullu salıverilmesi için gerekli diğer şartları da sağlayan hükümlü hakkında ödeme gücüne göre böyle bir koşul getirilmeden koşullu salıverilme kararı verilebileceği gibi hükümlünün şahsi hakları kısmen ya da tamamen ödemesi şartıyla salıverilmesi

de mümkündür. İlgili düzenlemede talik edilecek husus koşullu salıverilme kararının verilmesi değil hükümlünün salıverilmesi olmakta; yani iyi halli olduğu değerlendirilen hükümlü hakkında koşullu salıverilme kararı verilecek ise de, hükümlünün salıverilmesi zararın giderilmesi halinde gerçekleşecektir. Bu düzenlemeyle bir yandan hükümlü şahsi hakları ödeyerek pişmanlığını gösterirken bir yandan da mağdurun suç nedeniyle uğramış olduğu zarar giderildiğinden koşullu salıverilmeyle mağdurun rencide olmasının önüne geçileceği değerlendirilmiştir (Yenidünya, 2002, s. 153-155; Sanıvar, 2020, s. 499-500).

Belirtmek gerekir ki 647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu süreçte koşullu salıverilmede şahsi hakların tazmini koşulu mevzuatta yer bulmuş olsa dahi pratikte neredeyse hiç uygulanamamıştır. Bu duruma, uzun süre ceza infaz kurumunda kalan hükümlünün ödeme gücünün olmayacağına kabul edilmesi ve koşullu salıverilme kararı aşamasına gelindiğinde hükümlünün ödeme gücünün araştırılmamış olmasının neden olduğu ileri sürülmektedir. 5275 sayılı CGTİHK'de ise koşullu salıverilmenin şahsi hakların giderilmesine bağlı tutulabileceğine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır (Kafes, 2011, s. 145-146).

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde yer alan *“Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülükler, infaz hâkiminin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde koşullu salıverilme kararı geri alınır”* düzenlemesi nedeniyle öğretilen bazı yazarlarca hakimin koşullu salıverilmeyi hükümlünün mağdurun zararını gidermesi koşuluna bağlı tutabileceği öne sürülmüştür. Ancak madde metninde geçen *“yükümlülükler”* tabiri 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/7, 107/8 ve 107/9 maddelerinde belirtilmiş olan yükümlülükleri ifade etmekte olup, bu fıkralarda da koşullu salıverilme açısından hükümlüye mağdurun zararını gidermesi şeklinde bir yükümlülük getirilebileceği düzenlenmemiştir. Daha sonra ifade edileceği üzere 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 167. maddesinde özel nitelikteki zimmet suçundan hükümlü olanlar için koşullu salıverilmenin tatbik edilmesinin, suç nedeniyle oluşan zararın giderilmesi şartına bağlı olduğu açık bir şekilde yer almıştır. 5275 sayılı CGTİHK'de de ancak böyle bir düzenlemenin varlığı halinde koşullu salıverilme, hükümlünün mağdurun zararını tazmin etmesi koşuluna bağlı tutulabilecektir (Karakehya, 2020, s. 42; Özgenç, 2021, s. 220; Kafes, 2011, s. 145-147).

Kanaatimizce koşullu salıverilmeye mağdur zararının tazmini koşulunun aranmaması kanun koyucunun bilinçli bir tercihidir. Zira ceza hukuk sistemimizdeki birçok müessesede uygulanma koşulu olarak mağdurun zararının giderilmiş olması koşulunun aranması aslında kanun koyucunun bu hususa verdiği önemi göstermektedir. 647 sayılı CİHK’de başarısızlıkla sonuçlanmış olsa dahi, bu başarısızlığa sebep olan nedenler göz önünde bulundurularak 5275 sayılı CGTİHK’nin koşullu salıverilmeyi düzenleyen 107. maddesine mağdur zararının tazmini koşulunun getirilmesi gerekir. Nitekim getirilecek böyle bir düzenleme onarıcı adalet anlayışına uygun düşeceği gibi koşullu salıverilmenin toplumsal barışı sağlama amacına da önemli ölçüde hizmet edecektir.

2.2.3. Uygulama yasağının bulunmaması koşulu

Koşullu salıverilme kuralı olarak mahkum olunan suçun türü, hükmolunan cezanın niteliği ya da suçla ihlal edilen hukuki değer ile ilgisi olmaksızın bütün hükümlülerin yararlanabileceği bir kurumdur. Özgürlüğü bağlayıcı cezanın türü ve miktarı yalnızca hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin tespiti açısından önemlidir. Genel kural böyle olmakla birlikte infaz hukuku sistemimizde bu kurala istisna getiren yasal düzenlemelerin bulunduğu görülmektedir (Kıdıl, 2018, s. 46).

Hükümlünün işlemiş olduğu suçun niteliği, almış olduğu cezanın mahiyeti ya da çok sayıda suç işlemiş olması nedenleriyle tehlikelilik halinin devam ettiği, ıslah edilemeyeceği düşüncesi bazı hükümlülerin koşullu salıverilmeden yararlanmalarına engel oluşturmuştur. Bu durum umut hakkı bağlamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nce (AİHM) de tartışılmış, mahkeme hükümlünün bir gün serbest kalacağı umudunu taşımaksızın cezasını ceza infaz kurumunda çekmesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3. maddesinde belirtilen kötü muamele yasağının bir ihlali olarak değerlendirmiştir. Nitekim AİHM vermiş olduğu bir kararında koşullu salıverilme olanağı bulunmaksızın tatbik edilen müebbet hapis cezalarının hükümlünün suçunu telafi etme imkanını ortadan kaldırdığını belirterek müebbet hapis cezasına mahkum olan hükümlülerin rehabilitasyonu açısından cezalarının gözden geçirme olanağının tanınması gerektiğine dikkat çekmiştir (Çakır, 2020, s. 688; AİHM, Vinter ve diğerleri/Birleşik Krallık, T.: 09/07/2013, B.N.: 66069/09, 130/10, 3896/10, s. 112). AİHM’nin vermiş olduğu bu kararlar vurgulamak istediği

ömür boyu hapis cezasına mahkum edilen hükümlülerin infazlarının belirli bir aşamasından sonra serbest bırakılmaları değil, bu hükümlülerin cezalarını bir gün serbest kalma umuduyla infaz ediyor olmalarıdır (Demirbaş, 2021, s. 535).

Koşullu salıverilme cezanın özel önleme amacına hizmet eden, hükümlünün ıslah edilerek topluma kazandırılması düşüncesinin ön planda olduğu bir müessesedir. Hükümlülerin koşullu salıverilmeden faydalanamamaları toplumdaki bireyler üzerinde suç işlemeye yönelik caydırıcılık sağlayabileceğinden cezanın genel önleme işlevine hizmet edebilecektir. Buna karşın koşullu salıverilme uygulanmadığında cezanın özel önleme fonksiyonu devre dışı kalacaktır. Zira salıverilme umudu olmayan bir hükümlüden ıslah olmasını beklemek olanak dahilinde değildir (Mecit, 2022, s. 536). Bu bağlamda, hükümlülerin özgürlüğe kavuşmaya dair umutları her daim canlı tutularak koşullu salıverilmeden yararlanmalarının önünü açmak gerekmektedir.

Kanaatimizce toplum içine karışmaları sakıncalı görülen hükümlüler açısından koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmaması, cezanın caydırıcı olması ve yeniden suç işlenmesinin önüne geçilebilmesi için kesin bir çözüm değildir. Tehlikeli olduğu değerlendirilen bu hükümlüleri koşullu salıverilmeden bütünüyle faydalandırmamak yerine işlenen suçun türü ve cezanın miktarına göre belirlenecek bir süreyi ceza infaz kurumunda geçirmelerinin ardından salıverilmelerinin zemini hazırlanmalı; ancak salıverilme sonrası yeniden suç işlemelerinin önüne geçecek ve sosyal hayata uyum sağlamalarını kolaylaştıracak bir denetim programına tabi tutulmaları icap etmektedir. Yine hayatı boyunca ceza infaz kurumunda kalması öngörülen bazı suç failleri açısından koşullu salıverilme sonrası kalan cezalarını konutta infaz edebilmelerine dair getirilecek bir düzenleme de yerinde olacaktır. Bu şekilde bir düzenleme getirildiğinde hükümlü bir gün ceza infaz kurumundan çıkacağı beklentisiyle iyi halli olmaya teşvik olacağı gibi hükümlüye suçunu telafi etme imkanı da yaratılacaktır. Bu açıklamalar sonrası Türk infaz hukuku mevzuatında koşullu salıverilmenin uygulanamayacağı istinaî haller aşağıda başlıklar halinde incelenmiştir.

2.2.3.1. Belirli suç türlerinden mahkumiyet halinde

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/16 maddesinde 5237 sayılı TCK'de yer bulan "Mili Savunmaya Karşı Suçlar", "Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı

Suçlar”, “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar”dan birisinin örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilen hükümlüler hakkında koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmayacağı düzenleme altına alınmıştır.

5275 sayılı CGTİHK'nin geçici 2. maddesinde ise 14/07/2004 kabul edilmiş tarihli, 5218 sayılı Ölüm Cezalarının Kaldırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilen 03/08/2002 kabul edilmiş tarihli, 4771 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla “ölüm cezaları müebbet ağır hapis cezasına çevrilen terör suçluları” ile “ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çevrilen ya da ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum edilen terör suçlularının” koşullu salıverilmeden yararlanamayacakları, bu kişiler hakkında ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasının hayatları süresince devam edeceği belirtilmiştir.

2.2.3.2. İkinci defa mükerrirlik halinde

Tekrarlanma manasına gelmekte olan tekerrür kavramı, kişinin işlemiş olduğu bir suç nedeniyle mahkum edildikten ve bu mahkumiyet kararı kesinleştikten sonra yeniden suç işlemesi hali olarak tanımlanabilmektedir. Tekerrür durumuna düşen kişi ise mükerrir olarak adlandırılmaktadır (Alan, 2023, s. 21-22). Fail, hakkında birinci tekerrür koşullarının mevcut olması sebebiyle tekerrür hükümleri uygulanarak verilen mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinin ardından yeniden tekerrür hükümlerinin tatbik edilmesini gerektiren bir suç işlemesi durumunda ikinci defa mükerrir olarak kabul edilmektedir (Kan, 2021, s. 327).

5275 sayılı CGTİHK'nin 108/3 maddesinde hakkında iki defa tekerrür hükümleri uygulanmış olan hükümlünün koşullu salıverilemeyeceği düzenleme altına alınmıştır. Böyle bir düzenlemenin getirilmesinde bir defa tekerrüre düştükten sonra yeniden suç işleme iradesi göstererek ikinci defa tekerrür durumuna düşen bir kişinin ıslah olma niyetinin bulunmadığı, toplum için tehlikelilik halinin devam ettiği düşüncesi etkili olmuştur (Bozdağ, 2009, s. 134). Dolayısıyla hakkında ikinci defa tekerrür hükümleri uygulanmasına karar verilen hükümlüler bu cezalarından dolayı koşullu salıverilemeyecek, cezalarının tamamını ceza infaz kurumunda geçirmeleri gerekecektir (Arslan ve Kayaççiçek, 2009, s. 163).

7242 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/3 maddesine "*Hükümlü hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanacağı hükümde belirtilir*" cümlesi eklenmiştir. Dolayısıyla fail hakkında ikinci defa tekerrür koşulları oluşmuş ise bu durumun mutlaka hükümde açık bir biçimde belirtilmesi gerekmektedir. İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanma şartları oluşmasına rağmen mahkumiyet hükmünde yalnızca verilen cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre infaz ettirilmesine karar verildiği belirtilip, failin ikinci defa mükerrir olduğunun ayrıca belirtilmemesi gibi bir durumda kazanılmış hakkı gündeme gelecektir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun (CGK) 21/06/2022 tarih, 2020/1-139 esas ve 2022/453 karar sayılı ilamında belirtildiği üzere tekerrür müessesesi 5237 sayılı TCK'nin güvenlik tedbirlerine dair bölümünde düzenlenmiş olsa dahi maddi ceza hukukuyla ilişkili olup hükümlülük halinin yasal bir sonucu değildir. Hükümde sanığın ikinci kez mükerrir olduğu belirtilmemişse bu eksiklik infaz aşamasında karar alınarak düzeltilemez. Bahsi geçen durumda hükümlü hakkında birinci defa mükerrirlere özgü infaz rejimine göre müddetname düzenlenecek ve koşullu salıverilmesi mümkün olacaktır (Öztürk ve Erdem, 2022, s. 547; Atalay, 2023, s. 508-509; Yargıtay C.G.K., T.: 21/06/2022, E.: 2020/1-139, K.: 2022/453, s. 9).

2.2.3.3. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda belirtilen yasaklılık halinde

Koşullu salıverilmenin uygulanamayacağı istisnai durumlar içerisinde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda (TMK) belirtilenler de bulunmaktadır. 3713 sayılı TMK'nin 17/2 maddesine göre, tutuklu ya da hükümlüyken ayaklanma ya da firar suçundan mahkum edilenler ile üç defa hücre hapsi şeklinde disiplin cezası almış olanların bu disiplin cezaları kaldırılrsa dahi koşullu salıverilmeden yararlanamayacakları belirtilmiştir. Elbette bu düzenlemenin tatbik edilebilmesi için hükümlünün 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir suçtan mahkum edilmiş olması gerekmektedir. Zira 5275 sayılı CGTİHK'de diğer suçlardan hükümlü olanlar için ifade edilen şekilde bir koşullu salıverilme yasağı yer almamaktadır.

3713 sayılı TMK'nin 17/3 maddesinde adı geçen kanun kapsamına giren suçlardan herhangi birini işlemiş olanların haklarında verilen mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinin ardından yine aynı kanun kapsamına giren bir suç işlemeleri

durumunda koşullu salıverilmeden yararlanamayacakları belirtilmiştir. Koşullu salıverilmenin uygulanamayacağı bu hal için özellik arz eden husus, ikinci suçun yine 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir terör suçu olmasıdır. İkinci suç yönünden koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanamaması için ilk suçtan verilen cezanın kesinleşmesi yeterli olup, ayrıca infaz edilmiş olması koşulu aranmaz. İkinci suçun ilk suçun kesinleşmesinden ne kadar süre sonra işlendiğinin de bir önemi bulunmamaktadır (Öztürk ve Erdem, 2022, s. 548).

Son olarak 3713 sayılı TMK'nin 17/4 maddesinde 5275 sayılı CGTİHK'nin geçici 2. maddesi ile paralel bir düzenlemeye yer verilerek 4771 sayılı Kanunla ölüm cezaları müebbet ağır hapis cezasına çevrilen terör suçluları ile ölüm cezaları ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çevrilen ya da ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum edilen terör suçlularının koşullu salıverilmeden yararlanamayacakları ifade edilmiştir.

2.2.3.4. Adli para cezalarından çevrili hapis cezalarında

Suç karşılığı uygulanabilecek ceza yaptırımlarından birisi de adli para cezalarıdır. Adli para cezası, suç işleyen malvarlığına yönelik olarak belirli ağırlık seviyesine ulaşmamış suçlarda kabul edilen bir yaptırım çeşidi olup, işlenen suç karşılığında kanunda öngörülen sınırlar dahilinde belirlenecek bir miktar paranın hükümlüden alınarak devlet hazinesine ödenmesi olarak tanımlanabilmektedir. 5237 sayılı TCK'de gün para sistemi kabul edilmiştir. Bahsi geçen kanunun 52/1 maddesinde kabul edilen bu sistem doğrultusunda adli para cezasının nasıl saptanacağı düzenlenmiştir. Belirtilen düzenlemeye göre beş günden az olmamak ve kanunda aksine düzenleme bulunmadıkça yedi yüz otuz günden çok olmamak kaydıyla belirlenecek tam gün sayısının bir günün karşılığı olarak takdir edilecek bir miktar ile çarpılması neticesinde hükmedilecek adli para cezasına ulaşılabilecektir (Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2022a, s. 368-370).

Mevzuatımızda adli para cezası iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Bunlardan ilki mahkumiyet hükmünde doğrudan verilen adli para cezaları, diğeri ise 5237 sayılı TCK'nin 50/1-a maddesinde belirtilen kısa süreli hapis cezalarından çevrili adli para cezalarıdır (Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2022c, s. 633-635). 5275 sayılı CGTİHK'nin 106. maddesinde adli para cezalarının infaz edilme usulü gösterilmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 106/2 maddesine göre Cumhuriyet savcısı

tarafından hükümlüye tebliğden itibaren otuz gün içerisinde adli para cezasını ödemesi için ödeme emri tebliğ edilecektir. Hükümlünün bu süre içerisinde adli para cezasını tamamen ya da kısmen ödememesi durumunda 5275 sayılı CGTİHK'nin 106/3 maddesi uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından ödenmeyen miktara karşılık olan gün miktarı hapis cezasına çevrilecek; hükümlü hakkında iki saat çalışması bir güne karşılık gelecek şekilde kamuya yararlı bir işte çalıştırma kararı verilecektir. Denetimli serbestlik müdürlüğünce en az iki en çok sekiz saat olarak belirlenecek çalışma süresinde hükümlünün hakkında hazırlanmış olan program ile denetimli serbestlik görevlilerin uyarı ve önerilerine uymaması durumunda çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilmek koşuluyla kalan cezasının tamamını açık ceza infaz kurumunda infaz edecektir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 106/9 maddesinde adli para cezalarından çevrili hapis cezalarının infazının ertelenemeyeceği ve bu cezaların infazında koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanamayacağı düzenlenmiştir. Belirtmek gerekir ki kanun doğrudan verilen ancak ödenmemesi nedeniyle hapse çevrilen adli para cezalarıyla 5237 sayılı TCK'nin 50/1-a maddesi gereği kısa süreli hapis cezalarından çevrili adli para cezalarının ödenmemesi nedeniyle hapis cezasına çevrilmesi durumunda koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmaması bakımından bir ayırım yapmamıştır. Ancak 5275 sayılı CGTİHK'nin 106/9 maddesinin 01/03/2008 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 26/02/2008 kabul edilmiş tarihli ve 5737 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki halinde; *“TCK'nin 50. maddesinin birinci fıkrasının a bendi saklı kalmak üzere, adli para cezasından çevrilen hapsin infazı ertelenemez ve bunun infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanamaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen, hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır”* şeklinde yer alan düzenleme gereğince 01/03/2008 tarihinden önce işlenen suçlar bakımından yalnızca doğrudan verilen adli para cezalarının ödenmemesi durumunda koşullu salıverilme hükümleri uygulanamamakta, kısa süreli hapis cezalarından çevrili adli para cezalarının ödenmemesi halinde ise koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmasında bir engel bulunmamaktaydı (Mecit, 2022, s. 139).

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse koşullu salıverilme hükümleri; 01/03/2008 tarihinden önce işlenmiş suçlar açısından yalnızca doğrudan verilen adli para cezasının ödenmeyerek hapis cezasına çevrilmesi durumunda

uygulanmayacakken, 01/03/2008 tarihinden sonra işlenmiş suçlar bakımından ise hem doğrudan verilen adli para cezasının ödenmeyerek hapis cezasına çevrilmesi hem de kısa süreli hapis cezasından çevrili adli para cezasının ödenmeyerek hapis cezasına çevrilmesi halinde uygulanmayacaktır.

2.2.3.5. Özel infaz usullerinin uygulandığı hallerde

5275 sayılı CGTİHK'nin 110. maddesinde özel infaz usulleri düzenlenmiştir. Özel infaz usulleri, hapis cezasına mahkum edilmiş bulunan hükümlülerin toplumdan soyutlanmalarına engel olmak amacıyla bu cezalarını kanunda belirtilen şartları sağlamak koşuluyla geceleri, hafta sonları ya da konutta infaz edebilmelerine olanak sağlamaktadır. Özel infaz hükümlerinin uygulanmasına hükümlünün talebi üzerine infaz hakimi tarafından karar verilecektir (Akkaya, 2021, s. 609).

7242 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle değiştirilmeden önceki 5275 sayılı CGTİHK'nin 110/4 maddesinde; *“Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz”* şeklinde düzenleme bulunmaktaydı. Bahsi geçen kanun değişikliği sonrası bu düzenlemenin bir geçerliliği kalmamıştır. Zira değişiklik sonrası 5275 sayılı CGTİHK'nin 110/5 maddesinde; *“Cezanın özel infaz usulüne göre çektirilmesine karar verilenler hakkında tabi oldukları infaz rejimine göre koşullu salıverilme hükümleri uygulanır. Ancak, 105/A maddesi hükümleri uygulanmaz”* düzenlemesine yer verilmiştir. Dolayısıyla 7242 sayılı Kanun değişikliği sonrası cezalarını özel infaz usulü uygulanarak infaz eden hükümlüler hakkında da koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanması mümkün hale gelmiştir.

Kanaatimizce 7242 sayılı Kanun ile getirilen bu düzenleme oldukça yerindedir. Zira normal koşullar altında koşullu salıverilme hükümleri uygulanacak olan ancak ceza miktarları ya da özel durumları itibariyle cezalarını özel infaz usulleri uygulanmak suretiyle infaz eden bu hükümlüler hakkında koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmaması eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Ancak kanun metninde koşullu salıverilmenin hükümlünün tabi olduğu infaz rejimi doğrultusunda uygulanabileceğinin ifade edilmesi karşısında 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/3 maddesi uyarınca hakkında zaten koşullu salıverilme hükümleri uygulanamayacak olan hükümlülerin özel infaz usulünden yararlanması olanaklı değildir. Bu konuda yaşanan tereddütlerin önüne geçmek adına bahsi geçen kanunun 110/9 maddesinde

özel infaz usulünün tatbik edilemeyeceği sayılan hükümlüler arasında ikinci kez mükerrer hükümlülerin de eklenmesi faydalı olacaktır.

2.2.3.6. Bankacılık kanunu gereğince uygulanamayacak hallerde

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 167. maddesinde bahsi geçen kanunun 160. maddesinde belirtilen suçlardan mahkumiyetine karar verilen hükümlülerin fona ya da hazineye olan borç ve tazminatlarını ödemedikleri veya bu borç ve tazminatları malvarlıklarından tahsil edilmedikçe koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanamayacakları belirtilmiştir. Dolayısıyla bu hükümlüler yönünden mutlak bir koşullu salıverilme yasağı getirilmemekte, devlet zararının giderilmesi koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanabilmesi için ek bir şart olarak getirilmiş olmaktadır (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 47).

Öğretide bu düzenlemenin ceza hukukunun genel ilkeleriyle örtüşmediği, ceza infaz hukuku müesseselerinden birini teşkil eden koşullu salıverilmeden yararlanılmasının özel hukuk hükümleri uygulanarak tahsil olunması gereken bir alacağa endekslenmesinin cezalandırmayla ulaşılmak istenen amaçla bağdaşmadığı ileri sürülmüştür (Özgenç, 2022, s. 877). Bu kapsamda işlenen suçların mahiyeti gereği bu görüşe katılmamakla birlikte madde metninde “koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz” yerine “uygulanmayabilir” şeklinde bir değişiklik yapılmak suretiyle fona ya da hazineye olan borç ve tazminatlarını ödemiş olan hükümlüler hakkında da koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanmasının hükümlünün ödeme gücünüp bulunup bulunmadığı ve ceza infaz kurumunda geçirdiği süre dikkate alınarak yapılacak değerlendirme neticesinde koşullu salıverilme kararını verecek olan infaz hakimliğinin takdirine bırakılmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz.

2.2.3.7. Disiplin hapsi ve tazyik hapsi kararlarında

Disiplin hapsinin tanımı 5271 sayılı CMK'nin 2-1 maddesinde yapılmıştır. Bu tanıma göre disiplin hapsi; “*Kısmi bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, ön ödeme uygulanamayan, tekerrüre esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi*” ifade etmektedir. 5271 sayılı CMK'nin 60. maddesinde yasal bir neden bulunmaksızın yeminden ve şahitlikten çekinen tanık, 71. maddesinde görevini yerine getirmeyen bilirkişi, 124. maddesinde istenen eşyayı vermeyenler ve 203. maddesinde duruşma

düzen ve disiplinini bozan kişiler hakkında disiplin hapsi verilebileceği düzenlenmiştir. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 339. maddesinde de maddede belirtilen eylemin yaptırımını olarak disiplin hapsine yer verilmiştir.

Tazyik hapsi ise 2004 sayılı İİK'de yer verilen bir yaptırım türü olup kanun metninde tazyik hapsinin tanımına yer verilmemiştir. Tazyik hapsini birtakım işlemlere muhatap olan kişilerin kanunun kendileri için öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmemeleri durumunda bu yükümlülükleri yerine getirmelerini sağlamak amacıyla zorlanmaları ve bu amaçla da belirlenen süre boyunca özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları olarak tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla disiplin hapsi, kısmi bir düzeni korumak maksadıyla yaptırıma bağlanmış olan bir eylemin işlenmesi sebebiyle verilirken; tazyik hapsi, yükümlülüğün yerine getirilmemiş olması nedeniyle verilmektedir. Kişinin yerine getirmesi gereken yükümlülüğü sonradan yerine getirmesi durumunda tazyik hapsine son verilecekken; disiplin hapsine sonradan son verilmesi gibi bir durum söz konusu değildir. Her iki hukuki müessesenin aralarındaki bu temel farklılıklara rağmen öğretide tazyik hapsinin disiplin hapsinin bir türü olduğu kabul edilmektedir (Kılıçparlar, 2016, s. 38; Altınöz, 2019, s. 80-81).

5275 sayılı CGTİHK'de disiplin hapsi ile tazyik hapsi kararlarının infazına dair bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte CİKYGCTİHY'nin 145. maddesinde disiplin hapsi ve tazyik hapsi kararlarının infazı düzenlenmiş, maddenin 4. fıkrasında disiplin hapsi ve tazyik hapsi kararlarının tekerrüre esas olmayacağı, koşullu salıverilme hükümlerinin tatbik edilemeyeceği ve adli sicil kayıtlarına işlenmeyeceği belirtilmiştir. Sonuç olarak ifade etmek gerekir ki, disiplin hapsi ve tazyik hapsi kararlarının infaz edilmesinde koşullu salıverilme hükümleri uygulanmamaktadır.

Öğretide hapis cezalarında koşullu salıverilme hükümleri uygulanabilirken disiplin hapsi cezalarında uygulanmamasının Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilmekte olan eşitlik ilkesine aykırı olduğu öne sürülmüştür (Kubat, 2019, s. 34). Hapis cezaları, işlenen bir suçun yaptırımını olarak verilmekteyken; disiplin hapsi cezaları, belirli bir düzene uymayanları cezalandırmak için verilmektedir. Bu bağlamda disiplin hapsi cezalarının verilmiş şekli ve amacı göz önünde bulundurulduğunda, bu cezaların hapis cezalarından mahiyeti itibarıyla farklı olması sebebiyle eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmediği kanaatindeyiz.

2.2.3.8. Disiplin cezaları kaldırılmamış hükümlülerde

5275 sayılı CGTİHK'nin 48/3-b maddesindeki düzenlemeye göre hükümlü, hakkında verilen disiplin cezalarının tümünü infaz etmedikçe ve bu disiplin cezaları kaldırılmadıkça koşullu salıverilemeyecektir. Disiplin suçu işlemiş bir hükümlünün iyi halli olmadığından bahisle tümüyle koşullu salıverilmeden yararlanamamasının önüne geçmek adına kanun koyucu tarafından böyle bir düzenleme getirilmiş ve disiplin cezası alan hükümlülerin de bu cezalarının tümüyle infaz edilip kaldırılması şartıyla koşullu salıverilmeden yararlanabilmelerine olanak sağlanmıştır. Bu bağlamda, 5275 sayılı CGTİHK'nin 48/4 maddesinde disiplin cezaların kaldırılma süresi ve usulüne ilişkin koşullara yer verilmiştir (Aras, 2023, s. 48).

Daha önce “İyi Halli Olma Koşulu” başlığı altında disiplin cezalarının kaldırılmasına ilişkin gerekli açıklamaları yaptığımızdan bu kısımda yeniden değinmekte yarar görmemekteyiz. Bu başlık altında netice olarak ifade etmek gerekirse aldığı disiplin cezasını infaz etmemiş ya da infaz etmesine rağmen kaldırılması için yasal koşullar oluşmamış hükümlüler koşullu salıverilmeden yararlanmayacaktır.

2.2.3.9. Koşullu salıverilmenin geri alınması halinde

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinde hükümlü hakkında KSGA'ya karar verildikten sonra aynı hükmün infazı kapsamında yeniden koşullu salıverilme kararı verilemeyeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla aynı hükmün infazı nedeniyle koşullu salıverilmeden yalnızca bir defa yararlanmak mümkün olmaktadır. Çalışmanın ana konusunu KSGA hususu oluşturduğundan bu konuyla ilgili ayrıntılı açıklamaları ileriki sayfalarda yapacağız.

2.2.4. Kesinleşmiş cezanın kanunda belirtilen süre üzerinden infaz edilmiş olması koşulu

Niteliği gereği yalnızca hapis cezalarında tatbik edilebilen bir kurum olan koşullu salıverilmeden yararlanabilmenin önemli bir şartı da hükümlünün cezasının belirli bir kısmını ceza infaz kurumunda geçirmiş olmasıdır (Koca ve Üzülmöz, 2022, s. 616). Cezanın özel önleme ve genel önleme amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için koşullu salıverilmede hükümlünün cezasının belirli bir kısmını ceza infaz kurumunda yerine getirmesi şartının aranması elzemdir. Zira bu

koşul özgürlüğü bağlayıcı cezanın acı veren yönünü hisseden hükümlünün yeniden suç işlemesinde caydırıcılık sağlayabileceği gibi bu süreçte gözleme ve bazı tedavi programlarına tabi tutularak ıslah olmasına da imkan yaratmaktadır.

Tarihsel süreçte hemen hemen her toplumda hükümlünün mahkumiyetine konu hapis cezasının belirli bir miktarını ceza infaz kurumunda infaz etmesi gerektiği kabul edilerek bu doğrultuda düzenlemeler yapılmıştır. Ancak ifade etmek gerekir ki, ülkeler arasında, hatta bir ülkenin farklı dönemlerinde dahi hükmedilen hapis cezasının ne kadarlık bir kısmının ceza infaz kurumunda infaz ettirilmesi gerektiği hususunda farklı düzenlemelere rastlamak mümkündür. Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için ceza infaz kurumunda infaz ettirilmesi gereken sürenin uzun olması durumunda bu müesseseden arzu edilen faydaya ulaşmak güçleşecektir. Bu sürenin kısa tutulması halinde ise cezanın caydırıcılık özelliğini yitirmesi söz konusu olacaktır. Bu bağlamda, koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin ülke gerçekleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle bilimsel ve hukuki veriler ışığında belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu sürenin birtakım politik ya da ekonomik etmenler doğrultusunda belirlenmesi koşullu salıverilmeyi işlevsiz bir müesseseye dönüştürecektir (Bozdağ, 2019, s. 102-103; Altınok Villemin, 2014, s. 58-59).

Koşullu salıverilmeye hükümlünün ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin ne şekilde belirleneceği öğretide üzerinde tartışılan bir meseledir. Öğretide kimi yazarlar, koşullu salıverilme için asgari bir süre belirlemenin doğru olmadığını ifade ederek farklı suçları işleyen ve farklı kusur ağırlıklarına sahip hükümlüleri aynı asgari süre kadar ceza infaz kurumunda tutmanın adil bir uygulama olmayacağını ileri sürmektedirler. Bu görüşün savunucularına göre koşullu salıverilmeye ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre her hükümlü için özel olacak şekilde belirlenmeli; hükümlünün işlediği suçun mahiyeti, infaz sürecindeki tutum ve davranışları gibi birtakım objektif ve sübjektif kriterler sürenin tespitinde esas alınmalıdır. İkinci bir görüş taraftarları ise koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken asgari bir sürenin saptanması ve bu saptamanın kanun koyucu tarafından yapılması gerektiğini, aksi halde hükümlülerin belirli bir süreyi geçirmeden ceza infaz kurumundan çıkabileceği inancına kapılabileceklerini, böyle bir durumun da cezaların caydırıcı olma özelliğine zarar

verebileceğini vurgulamaktadırlar (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 28; Şimşek, 2023, s. 77-78).

Kanaatimizce koşullu salıverilmede ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken asgari sürenin kanun koyucu tarafından belirlenmesi keyfi uygulamaların önüne geçilebilmesi adına oldukça yerinde bir uygulamadır. Bununla birlikte asgari sürenin belirlenmesinde birden çok etmenin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu etmenler arasında işlenen suçun türü, hükmolunan ceza miktarı, tekerrür durumu, hükümlünün infaz sürecindeki göstermiş olduğu tutum ve davranışları, fiziksel durumu ve yaşı sayılabilir.

Türk infaz hukuku sisteminde hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süre konusunda geçmişten günümüze kadar olan süreçte oldukça farklı uygulamalara rastlamak mümkündür. Bu hususta 765 sayılı TCK, 647 sayılı CİHK'nin 19. maddesi ile ek 2. maddesi, 4616 sayılı Kanun, 3713 sayılı TMK'nin 17. maddesi ile geçici 1. ve 4. maddeleri ve 5275 sayılı CGTİHK'de yer alan düzenlemelerin dikkate alınması gerekir (İnce, 2019, s. 50). Daha önce de değinildiği üzere 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesi gereğince koşullu salıverilme müessesesinde derhal uygulanma ilkesi geçerli olmadığından suç tarihine göre lehe olan yasanın tespit edilerek uygulanması gerekmektedir. Durum bu olmakla birlikte çalışmamızın bu bölümünde yürürlükte olan 5275 sayılı CGTİHK uyarınca koşullu salıverilme süreleri anlatılacak olup, yeri geldiğinde diğer yasa metinleri ile mülga kanunlarda yer alan koşullu salıverilme oranlarına ilişkin düzenlemelere de genel hatlarıyla değinilecektir.

2.2.4.1. Genel olarak koşullu salıverilme süreleri

5275 sayılı CGTİHK, 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe girerek uygulanmaya başlanılmıştır. 01/06/2005 tarihinden önce işlenen suçlarda daha lehe olması sebebiyle mülga 647 sayılı CİHK'nin koşullu salıverilmeye ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekmektedir (Polat, 2022, s. 2565-2566). 647 sayılı CİHK'de koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler "şartla salıverilme" başlığı altında 19. maddede, ayrıca ek 2. maddede düzenlenmiştir. Söz konusu yasa maddelerinde hükümlülerin ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkumiyetleri halinde yirmi beş, müebbet ağır hapis cezasına mahkumiyetleri halinde yirmi yıllarını, diğer hapis cezalarına mahkum olmaları durumunda ise ceza sürelerinin (1/2)'sini ceza infaz

kurumunda geçirmeleri halinde koşullu salıverilmeden yararlanabilecekleri belirtilmiş; koşullu salıverilme sürelerinin hesaplanmasında ceza infaz kurumunda geçirilen her ay için altı gün indirim yapılacağı ifade edilmiştir.

5275 sayılı CGTİHK’de koşullu salıverilmeye ilişkin hükümler “koşullu salıverilme” başlığı altında 107. maddede düzenlenmiştir. Bahse konu düzenlemeyle 647 sayılı CİHK’ye göre ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürede önemli ölçüde bir artış yapılmıştır. Kanunun ilk halinde süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için aranan temel oran (2/3) olarak kabul edilmiştir. Ağırlaştırılmış hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlülerin otuz, müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlülerin ise yirmi dört yıl ceza infaz kurumunda geçirmeleri durumunda koşullu salıverilmeden yararlanabilecekleri belirtilmiştir. Birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet durumunda koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin ise en fazla yirmi sekiz yıl olacağı kararlaştırılmıştır.

5275 sayılı CGTİHK’nin ilk halinde bütün suç tipleri için koşullu salıverilme oranı (2/3) olarak belirlenmiş ve suç tipine özgü bir ayrıma gidilmemiştir. Ancak adı geçen yasanın 107/4 maddesinde ayrıkısı bir düzenlemeye yer verilerek örgütlü suçlardan mahkumiyet durumunda koşullu salıverilme oranının (3/4) olarak uygulanacağı ifade edilmiş, ayrıca bu suçları işlemeleri nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlülerin otuz altı, müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlülerin ise otuz yıl ceza infaz kurumunda geçirmeleri durumunda koşullu salıverilmeden yararlanabilecekleri belirtilmiştir.

17/08/2016 tarihli ve 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 32. maddesiyle 5275 sayılı CGTİHK’ye geçici 6. madde eklenmiştir. Eklenen bu madde ile hükümlülerin koşullu salıverilmeden faydalanabilmeleri için ceza infaz kurumunda geçirmeleri gereken sürelerde değişikliğe gidilmiştir. Süreli hapis cezaları açısından (2/3) şeklinde tatbik edilen koşullu salıverilme oranının suç tarihi 01/07/2016 öncesi olmak ve istisna tutulan suçlardan mahkum olmamak koşuluyla (1/2) olarak uygulanması düzenleme altına alınmıştır. İstisna tutulan 5237 sayılı TCK’nin 81. ve 82. maddelerinde düzenlenen kasten öldürme suçları; 86/3-a, 86/3-b ve 87. maddeleri uyarınca üst soya, alt soya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçları; 102, 103, 104 ve 105.

maddelerinde yer alan cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar; 132, 133, 134, 135, 136, 137 ve 138. maddelerinde düzenlenen özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar; 188. maddedeki uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ve ikinci kitap dördüncü kısım dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci bölümünde tanımlanan suçlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı TMK kapsamına giren suçlarda ise koşullu salıverilme (2/3)'lük oran üzerinden uygulanmaya devam edecektir. Bu bağlamda istisna tutulmayan bir suç türü bakımından 01/06/2005 ve 01/07/2016 tarihleri arasında işlenen bir suça ilişkin koşullu salıverilme oranı (1/2) olarak tatbik edilecektir.

Yukarıdaki düzenlemeye göre koşullu salıverilme hesabı, 01/07/2016 tarihinden sonra işlenen suçlarda 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde belirtilen (2/3)'lük oran üzerinden yapılmakta iken 15/04/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunla infaz rejiminde kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. Bahsi geçen kanun değişikliği ile 5275 sayılı CGTİHK'nin geçici 6. maddesi yeniden düzenlenmiş ve bu maddeyle denetimli serbestik tedbiri uygulanarak cezaların infazı müessesesi ile koşullu salıverilme müessesesine ilişkin farklı uygulamalar getirilmiştir.

7242 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde süreli hapis cezaları için öngörülen temel oran (2/3)'den (1/2)'ye indirilmiştir. 671 sayılı KHK'de istisna tutulan suçların kapsamı genişletilerek 5237 sayılı TCK'nin 83. maddesinde düzenlenen kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi suçu; 87/2-d maddesindeki mağdurun yüzünün sürekli değişikliğine sebep olan neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu; 94. ve 95. maddelerde düzenleme altına alınan işkence ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçları; 96. maddede belirtilen eziyet suçu ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu kapsamına giren suçlar da (1/2) koşullu salıverilme oranının uygulanamayacağı istisna suçlar arasına eklenmiştir. Dolayısıyla bu suçlar yönünden önem arz eden husus suç tarihinin 01/07/2016 tarihinden önce mi yoksa sonra mı olduğudur. Örnek vermek gerekirse; 671 sayılı KHK kapsamında istisna tutulmayan ancak 7242 sayılı Kanun ile birlikte istisnalar arasına eklenen işkence suçuna ilişkin koşullu salıverilme oranının 01/07/2016 tarihinden önce işlenmesi durumunda lehe uygulama ilkesi gereği (1/2), bu tarihten sonra işlenmesi durumunda ise (2/3) olarak tatbik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca dikkat edilmesi gereken bir başka mesele de 671 sayılı KHK'de istisna tutulan üst soya, alt soya, eşe veya kardeşe ya da beden

veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçlarının 7242 sayılı Kanun değişikliği ile istisna kapsamında çıkarılmasıdır. Dolayısıyla 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesine göre zaman bakımından aleyhe uygulama yasağı uyarınca 7242 sayılı Kanun ile getirilen bu düzenleme daha lehe olduğundan artık bu suçlar yönünden koşullu salıverilme oranının (1/2) olarak uygulanması gerekmektedir (Yetgin, 2021, s. 723-725; Akkaya, 2021, s. 484-485).

7242 sayılı Kanun'un 48. maddesiyle 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/4 maddesinde de değişiklik yapılmış kanun değişikliği öncesi suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar nedeniyle mahkumiyet halinde (3/4) olarak uygulanan koşullu salıverilme oranı (2/3)'e indirilmiştir. Ayrıca maddeye "*Koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından ise tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır*" cümlesi eklenmiştir. Eklenen bu cümle ile ifade edilmek istenilen ise ileride bahsedilecek olan 3713 sayılı TMK ile 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanun kapsamında işlenen suçlardan verilen cezalar ile 5237 sayılı TCK'nin 220/6 ve 220/7 maddelerinde düzenlenen suçların terör örgütü faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda verilen cezalarda koşullu salıverilme oranının (3/4) olarak belirlenmesi gerektiğidir (Yetgin, 2021, s. 723-725).

2.2.4.2. Mükerrirler ve bazı suç failleri hakkında koşullu salıverilme süreleri

Yukarıda ifade edildiği üzere tekrarlanma manasına gelmekte olan tekerrür kavramı, kişinin işlemiş olduğu bir suç nedeniyle mahkum edildikten ve bu mahkumiyet kararı kesinleştikten sonra yeniden suç işlemesi hali olarak tanımlanabilmektedir. Tekerrür durumuna düşen kişi ise mükerrir olarak adlandırılmaktadır (Alan, 2023, s. 21-22). Türk ceza hukukunda tekerrür, mükerrir pozisyonuna düşen kişinin ilk defa suç işleyen diğer kişilere nazaran suç işleme noktasında daha tehlikeli olduğu düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 5237 sayılı TCK'de 765 sayılı TCK'den farklı olarak mükerrir suçlunun cezasının artırılması yerine farklı bir infaz rejimi uygulanması yoluna gidilmiş, bu durum da mükerrirlere özgü infaz rejimi uygulamasının gelişmesi sonucunu doğurmuştur (Altunç, 2010, s. 2; Kan, 2021, s. 311).

5275 sayılı CGTİHK'nin ilk halinde 108. Maddede “*Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri*” başlığı altında mükerrir suçlulara ilişkin koşullu salıverilme oranlarına yer verilmişken; 18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla madde başlığı “*Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri*” olarak düzenlenmiş, ayrıca aynı yasa değişikliği kapsamında eklenen 108/8 ve 108/9 maddelerinde bazı suçları işleyen failer yönünden mükerrir olma durumu aranmaksızın özel infaz rejimleri öngörülmüştür.

5237 sayılı TCK'nin kabul edilmesiyle mükerrir suçluların daha ağır bir infaz rejimine tabi tutulması ve hem süreli hapis cezaları hem de müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları açısından koşullu salıverilme için aranan temel süreden daha fazla bir süre ceza infaz kurumlarında kaldıktan sonra salıverilmeleri kararlaştırılmıştır (Şimşek, 2023, s. 100). Bu bağlamda, 5275 sayılı CGTİHK'nin ilk halinde koşullu salıverilme için aranan temel oran (2/3) iken mükerrir suçlular açısından (3/4) olarak kabul edilmiş; ağırlaştırılmış müebbet ve müebbet hapis cezasına mahkum olan hükümlülerin koşullu salıverilmeden yararlanabilmeleri için aranan sırasıyla otuz ve yirmi dört yıllık süreler, tekerrür durumunda işlenen suçlar olması durumunda otuz dokuz ve otuz üç yıl olarak belirlenmiştir. 7242 sayılı Kanun değişikliği ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107. maddesinde belirtilen temel koşullu salıverilme oranı (2/3)'den (1/2)'ye indirildiği gibi mükerrir suçlular yönünden (3/4) olarak belirlenen koşullu salıverilme oranı (2/3)'e indirilmek suretiyle mükerrir suçluların diğer suç işleyen bireylere kıyasla daha fazla süre ceza infaz kurumunda kalmaları durumu korunmuştur. Kanunun ilk halindeki tekerrür durumunda işlenen suçlardan dolayı ağırlaştırılmış müebbet ve müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlüler için aranan koşullu salıverilme süreleri aynı kalmıştır. Bununla birlikte 7242 sayılı Kanun ile getirilen bir yenilik de, tekerrür halinde birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet halinde en fazla otuz iki yılın ceza infaz kurumunda çektirilmesi gerektiğine ilişkin düzenlemedir.

Mükerrir hükümlülerin koşullu salıverilme süresinin hesaplanmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da, 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/2 maddesinde yer alan “*Tekerrür nedeniyle koşullu salıverme süresine eklenecek miktar, tekerrüre esas alınan cezanın en ağırından fazla olamaz*” şeklindeki düzenlemedir. Bu düzenleme uyarınca 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde belirtilen (1/2)'lik

temel orana göre hesaplanan süre ile aynı yasanın 108/1 maddesinde mükerrir suçlular yönünden belirlenen (2/3)'lük orana göre hesaplanan süre arasındaki fark, tekerrüre esas alınmış en ağır hapis cezasından fazla olamayacak; aradaki farkın tekerrüre esas alınan en ağır hapis cezasından fazla olmaması durumunda koşullu salıverilme süresi (2/3)'lük oran üzerinden, fazla olması halinde ise (1/2)'lik temel orana göre hesaplanan süreye tekerrüre esas alınan hapis cezasının eklenmesi suretiyle koşullu salıverilme süresine ulaşılabacaktır (Yetgin, 2021, s. 750).

18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'ye eklenen 108/8 ve 108/9 maddeleriyle bazı suç failleri açısından özel infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri öngörülmüştür. 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/8 maddesinde çocuklara karşı işlenen bir suç nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet ya da müebbet hapis cezasına mahkum olmuş hükümlüler hakkında birinci fıkradaki koşullu salıverilme sürelerinin uygulanacağı belirtilerek yukarıda ifade ettiğimiz otuz dokuz ve otuz üç yıllık sürelerle atıf yapılmıştır. Bahsi geçen kanunun 108/9 maddesinde ise 5237 sayılı TCK'nin 102/2 maddesinde düzenlenen cinsel saldırı suçu, 103. maddesinde belirtilen çocukların cinsel istismarı suçu, 104/2-3 maddelerinde yer alan reşit olmayanla cinsel ilişki suçu ve 188. maddede tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı imal ve ticareti suçunun koşullu salıverilmesinde birinci fıkradaki sürelerinin uygulanacağı belirtilerek, 6545 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 28/06/2014 tarihi itibarıyla mükerrir suçlular yönünden uygulanmakta olan (3/4)'lük orana atıf yapılmıştır. 7242 sayılı Kanun değişikliği ile mükerrir suçluların koşullu salıverilmeden yararlanabilmeleri için aranan (3/4)'lük oran her ne kadar (2/3)'e indirilmiş ise de, kanun koyucu madde metninde sayılan suçların işlenmesinde caydırıcılık sağlama düşüncesiyle özel bir düzenleme getirmiş ve 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/9 maddesine "*Ancak süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır*" cümlesi eklenmiştir. Bu bağlamda belirtilen suçların, 28/06/2014 tarihinden sonra işlenmesi halinde tatbik edilmekte olan (3/4) koşullu salıverilme oranı korunmuştur. Ayrıca bu düzenlemeyle belirtilen suçlardan mahkum olan hükümlülerin mükerrir olmaları durumunda dahi (3/4) koşullu salıverilme oranının uygulanacağı sonucuna varılmaktadır (İnce, 2023, s. 635; Mecit, 2022, s. 409).

Öğretide bazı suç failleri açısından koşullu salıverilme süresinin daha uzun tutulması eleştirilerek bu düzenlemelerin hangi suç politikası amacı doğrultusunda

getirildiğinin belli olmadığı ileri sürülmüştür. Katılmakta olduğumuz görüşe göre ise cezanın genel önleme ilkesi açısından yapılan bu düzenleme yerinde olmakla birlikte koşullu salıverilmenin hükümlüyü ıslah olmuş bir şekilde topluma kazandırma amacı göz önüne alındığında asıl önemli olanın ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin uzatılması değil, koşullu salıverilme müessesesinin tüm yönleriyle hükümlü üzerinde tatbik edilerek iyi halli olup olmadığına göre koşullu salıverilme süresinin belirlenmesi gerektiğidir (Öztürk ve Erdem, 2022, s. 544; Akkaya, 2021, s. 526).

2.2.4.3. 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda koşullu salıverilme süreleri

3713 sayılı TMK'nin 3. maddesinde terör suçları, 4. maddesinde ise terör amacı ile işlenen suçlar sayılmış olup; bu suçlardan mahkum olanlar hakkında koşullu salıverilmenin nasıl uygulanacağı, söz konusu yasanın 17. maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki 3713 sayılı TMK'nin 17. maddesinin uygulanabilmesi için önem arz eden husus, işlenen suçun bu kanun kapsamında sayılan bir suç olmasıdır. Kişi terör örgütüyle organik bir bağ kurmuş olsa dahi, işlediği diğer suç 3713 sayılı TMK'de sayılan bir suç değilse koşullu salıverilmesi bakımından terör amacıyla işlenen suç kapsamında değerlendirilemeyecek ve 3713 sayılı TMK'nin 17. maddesi tatbik edilemeyecektir (Erdoğan, 2022, s. 261-262).

29/06/2006 tarihli ve 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'dan önce 3713 sayılı TMK'de sayılan suçlardan mahkum olunan hapis cezalarının infaz rejimine ilişkin düzenlemeler, 3713 sayılı TMK'nin 16. ve 17. maddelerinde yer almaktaydı. 5275 sayılı CGTİHK'nin 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından 5532 sayılı Kanun ile 3713 sayılı TMK'nin 16. maddesi yürürlükten kaldırılmış, 17. maddesi ise yeniden düzenlenmiştir. 5532 sayılı Kanun ile değiştirilen 3713 sayılı TMK'nin 17/1 maddesi uyarınca bahsi geçen kanun kapsamına giren bir suçtan mahkum olan kişiler hakkındaki infaz rejiminin 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/4 maddesinde yer alan örgütlü suçlardan mahkum olanlara ilişkin koşullu salıverilme süreleri ile 108. maddesinde düzenlenen mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi hükümleri dikkate alınarak belirleneceği kabul edilmiştir.

7242 sayılı Kanun değişikliği öncesi 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/4 maddesinde örgütlü suçlardan mahkum olanlar ile 108/1 maddesinde mükerrir suçlular açısından süreli hapis cezalarında koşullu salıverilme oranının (3/4) olarak uygulanacağı düzenlenmişti. 7242 sayılı Kanun değişikliği ile bu oran her ne kadar (3/4)'den (2/3)'e indirilmiş ise de, kanun koyucu; 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir suçtan mahkum olanların bu indirimden yararlanmasını suç türü itibariyle uygun görmediği için 7242 sayılı Kanun ile 3713 sayılı TMK'nin 17/1 maddesine “*Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır*” cümlesi eklenmiştir. Ayrıca 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/1 maddesine “*Ancak, koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır*” cümlesi eklenerek 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir suçtan mahkum olanların süreli hapis cezaları yönünden koşullu salıverilmelerinde 3713 sayılı TMK'nin 17/1 maddesine eklenen hükmün geçerli olacağı vurgulanmıştır. 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/1 maddesinde yapılan bu düzenlemeyle koşullu salıverilme sürelerinin tespitinde zaman bakımından uygulama hususunda karşılaşılabilecek tereddütlerin de önüne geçilmiştir (Koca ve Üzülmöz, 2022, s. 626).

Yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında 7242 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemelerin bu kanun öncesi 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir suçtan mahkum olanlar hakkında tatbik edilen koşullu salıverilme sürelerinde bir farklılık yaratmadığını ve önceki durumun korunduğunu söylemek mümkündür. Öğretide 7242 sayılı Kanun değişikliği ile süreli hapis cezaları yönünden temel koşullu salıverilme oranı (2/3)'den (1/2)'ye, mükerrirler ve bazı suç failleri yönünden (3/4)'den (2/3)'e indirilmesine rağmen; 3713 sayılı TMK kapsamındaki suçlar yönünden (3/4) koşullu salıverilme oranının korunmasının eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı ileri sürülmüştür (Demirbaş, 2021, s. 532). Sonuç olarak 3713 sayılı TMK kapsamına giren bir suç nedeniyle ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlüler otuz altı, müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş hükümlüler otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkum olan hükümlüler ise ceza sürelerinin (3/4)'ünü ceza infaz kurumunda geçirdikleri takdirde koşullu salıverilmeden yararlanabileceklerdir. Bununla birlikte 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde yer alan düzenleme uyarınca bu oran SSC'ler açısından (2/3)'tür.

Yeri gelmişken değinmek gerekir ki, 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunda aynı maddede yer alan düzenleme gereğince 3713 sayılı TMK'nin infaza ilişkin hükümlerinin bu suç açısından da uygulanacağı belirtildiğinden terörizmin finansmanı suçundan mahkumiyetine karar verilenler hakkında koşullu salıverilme oranı (3/4) olarak tatbik edilecektir.

2.2.4.4. Suça sürüklenen çocuklar açısından koşullu salıverilme süreleri

647 sayılı CİHK'de SSC'ler ile yetişkinlere tatbik edilen koşullu salıverilme süreleri arasında bir fark bulunmamaktadır (Akkaya, 2021, s. 595). 5275 sayılı CGTİHK'de ise SSC'lerin koşullu salıverilmelerine ilişkin hükümler ayrı bir maddede düzenlenmemiş ancak aynı yasanın 107/2 maddesinde belirtilen bazı suçlar yönünden SSC'ler hakkında uygulanacak koşullu salıverilme oranı özel olarak belirtilmiştir.

Genel olarak yetişkinlerde olduğu gibi SSC'ler de hükmolunan hapis cezalarının (1/2)'sini ceza infaz kurumunda geçirmeleri durumunda koşullu salıverilmeden yararlanabilmektedirler. Bununla birlikte yasa koyucu önem atfettiği bazı suçlar açısından SSC'lerin cezalarının (2/3)'ünü ceza infaz kurumunda geçirmeleri durumunda koşullu salıverilebileceklerini düzenleme altına almıştır. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde SSC'ler hakkında (2/3) koşullu salıverilme oranının tatbik edileceği suçlar sayılmıştır. Buna göre, 5237 sayılı TCK'nin 81, 82, ve 83. maddelerinde düzenlenen kasten öldürme suçları; 87/2 maddesinde tanımlanan neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu; 94. ve 95. maddelerde yer alan işkence suçu; 96. maddede belirtilen eziyet suçu; 102, 103, 104 ve 105. maddelerde düzenlenen cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar; 132, 133, 134, 135, 136, 137 ve 138. maddelerde yer alan özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar; 326-339 maddeleri arasında düzenlenen devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçları; 3713 sayılı TMK ile 2937 sayılı Kanun kapsamına giren suçlar ve 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/4 maddesi uyarınca suç işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesindeki suçlar SSC'ler tarafından işlendiğinde (2/3) koşullu salıverilme oranı tatbik edilecektir. Bunun yanı sıra yetişkinlerde olduğu gibi SSC'lerde (3/4) koşullu salıverilme oranının uygulandığı istisnai bir suç grubu bulunmamaktadır. Kanun koyucu bu suçları

işleyen suça sürüklenen çocuklar açısından yetişkinlere nazaran daha hafif bir infaz rejimi öngörmüştür.

Son olarak belirtmek gerekir ki 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/5 maddesinde koşullu salıverilme süresinin tespitinde hükümlülerin on beş yaşını dolduruncaya kadar ceza infaz kurumunda geçirmiş oldukları bir günün iki gün olarak kabul edileceği düzenleme altına alınmıştır. Bununla birlikte 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'ye eklenen geçici 6/4 maddesi uyarınca 30/03/2020 tarihine kadar işlenen suçlar yönünden SSC'ler hakkında tabi oldukları infaz rejimine göre belirlenecek koşullu salıverilme süresinin tespitinde on beş yaşını dolduruncaya kadar ceza infaz kurumunda geçirmiş oldukları bir günün üç; on sekiz yaşını dolduruncaya kadar ceza infaz kurumunda geçirmiş oldukları bir günün iki gün olarak dikkate alınacağı belirtildiğinden SSC'ler açısından koşullu salıverilme süresi, işlenen suçun tarihi ve SSC'nin ceza infaz kurumunda bulunduğu tarihlerdeki yaşı göz önünde bulundurularak tespit edilmelidir.

Öğretide katılmakta olduğumuz bir görüşe göre, her ne kadar kanun metninde ceza infaz kurumunda geçirdiği ifadesine yer verilmiş ise de; hükümlünün gözaltında ya da tutuklu olarak geçirdiği süreler için de yaş durumuna göre bir günün üç gün veya bir günün iki gün sayılmak suretiyle mahsup edilerek koşullu salıverilme tarihinin hesaplanması gerekmektedir (Mecit, 2022, s. 527). Ayrıca vurgulamak gerekir ki getirilen bu düzenleme hak ederek tahliye süresi ile değil doğrudan koşullu salıverilme süresi ile ilişkili olduğundan, koşullu salıverilmenin uygulanamayacağı KSGA halinde uygulama alanı bulunmamaktadır.

3. TÜRK HUKUKUNDA BİR İNFAZ REJİMİ OLARAK KOŞULLU SALIVERİLMENİN GERİ ALINMASI

3.1. Genel Olarak Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması

KSGA, koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin konulan şartlara uygun bir şekilde geçirilmemesi halinde tatbiki mümkün olan, bu yönüyle de koşullu salıverilmenin olumsuz sonucu olarak nitelendirilebilecek bir infaz rejimidir. Bu başlık içeriğinde KSGA müessesesinin daha net bir şekilde anlaşılabilmesi için öncelikle kavramsal açıdan KSGA konusu incelenecek, ardından müessesenin Türk infaz hukuku sisteminde yer alış biçimini ayrıntılı olarak incelemeye geçmeden önce farklı ülkelere ait infaz sistemlerindeki uygulanma örneklerini görebilmek amacıyla mukayeseli hukukta KSGA konusu üzerinde durulacaktır.

3.1.1. Kavramsal açıdan koşullu salıverilmenin geri alınması

İnfaz hukukunda esas olan, işlenmiş bir suç sebebiyle hükmedilen cezanın yerine getirilmesidir. Özgürlüğü bağlayıcı cezaların infaz edilmesinde de geçmişten günümüze kadar olan süreçte farklı görüşlerin hakimiyeti doğrultusunda uygulamalar getirilmiştir. Nitekim 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren salt bu cezaların uygulanmasının hükümlüyü uslandırmada yeterli etki yapmadığı ve cezanın insanileştirilmesi gerektiğine dair düşünceler, cezalar sistemini tamamlayan başka müesseselerin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve bu düşüncelerin sonucu olarak ortaya çıkan müesseselerden en önemlilerinden birisini de koşullu salıverilme müessesesi oluşturmuştur (Kafes, 1998, s. 1-2).

Koşullu salıverilmenin ortaya çıkmasında hükümlünün mahkum olduğu ceza süresinden daha önce uslanabileceği ve uslanmış bir hükümlünün de ceza infaz kurumunda kalmasının gereksiz olduğu düşüncesi etkili olmuştur (Bardak, 1996, s. 157). Hapis cezasının fail üzerindeki sakıncalarını gidermeye yönelik kurumlardan biri olarak koşullu salıverilme, cezasının belirli bir miktarını ceza infaz kurumunda iyi halli olarak infaz eden hükümlünün bazı şartlar dahilinde cezasının kalan kısmını dışarıda infaz edebilmesine olanak sağlayan bir infaz hukuku müessesesidir

(Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 36). Bu bağlamda koşullu salıverilme ile cezanın infazı tamamlanmış sayılmamakta, hükümlünün geri kalan cezasının bağışlandığı sonucu ortaya çıkmamaktadır. Koşullu salıverilen hükümlü açısından devlet ile arasındaki ceza-infaz ilişkisi bu aşamada da devam etmekte, yalnızca cezanın infaz edilme şekli değişmektedir (Kafes, 1998, s. 74).

Koşullu salıverilme sonrası hükümlü başıboş bırakılmamakta, ceza infaz kurumunda göstermiş olduğu iyi halini dışarıda da sürdürmesi için belirli bir süre denetime tabi tutulmaktadır. Esasında salıverilmenin koşullu olmasının nedeni, hükümlünün iyi halini denetim süresi içinde de sürdürmesi olup aksi durumda hükümlünün kalan cezasının infazı için yeniden ceza infaz kurumuna alınması gündeme gelecektir. Böyle bir durum da KSGA müessesesinin tatbikini gerektirmektedir.

Genel olarak KSGA, hükümlünün koşullu salıverilme sonrası tabi tutulduğu denetim süresinde uymak zorunda olduğu birtakım şartlara uymayarak ihlalde bulunması halinde tatbik edilen bir infaz hukuku müessesesidir (Kan, 2014, s. 110). KSGA'ya karar verilebilmesi için ortada halen infaz kabiliyeti olan bir hapis cezası bulunmaktadır (Mecit, 2022, s. 585). AYM'nin 20/07/2017 tarih, 2014/161162 başvuru numaralı kararında belirtildiği üzere hükümlünün koşullu salıverilmeye konu hapis cezası ile KSGA neticesinde infazına karar verilen hapis cezası arasında illiyet bağı kesilmemiş olmalı, hükümlünün yeniden özgürlüğünden alıkonulması koşullu salıverildiği cezasının infazından kaynaklanmalıdır (AYM, T.: 20/07/2017, B.N.: 2014/16162, s. 9). Bu bağlamda KSGA, koşullu salıverildikten sonra denetim ihlalinde bulunan hükümlü açısından infazın tamamlanmasında son halkayı oluşturmaktadır. KSGA'ya karar verilmesinin failin yeniden özgürlüğünden alıkonulması gibi önemli neticeleri olduğundan bu müessesenin gerek uygulanma koşulları gerekse de sonuçları açısından irdelenmesinde fayda bulunmaktadır.

3.1.2. Mukayeseli hukukta koşullu salıverilmenin geri alınması

Koşullu salıverilme gibi KSGA da birçok ülkenin mevzuatında yer almakta olup ülkelerin gelişmişlik düzeyi ve cezalandırma politikaları gibi çeşitli etkenler KSGA'da farklı uygulamaların tercih edilmesine yol açmaktadır. Kıta Avrupası hukuk sistemini benimseyen ülkelerden İtalya'da, İtalyan Ceza Kanunu 174. madde ile Ceza Usul Kanunu 682. maddede yer alan düzenlemeler ışığında hükümlü,

denetim mahkemesi tarafından hakkında koşullu salıverilme kararı verilmesinin ardından öngörülen denetim süresi içerisinde polis gözetimine girmekte ayrıca hükümlünün toplumsal hayata uyumunu kolaylaştırmak ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini takip etmek amacıyla atanan bir denetim memuru tarafından gözlemlenmektedir. Bu süre içerisinde hükümlünün aynı neviden yeni bir suç işlemesi ya da yükümlülüklerine aykırı davranması durumunda denetim mahkemesi tarafından KSGA'ya karar verilerek hükümlü kalan cezasının infazı için yeniden ceza infaz kurumuna gönderilmektedir. Benzer şekilde İspanya'da İspanya Ceza Kanunu 90-94 maddeleri ile Ceza İnfaz Kanunu 44. madde uyarınca koşullu salıverilen hükümlü, denetim süresi içinde aynı türden bir suça mahkum olur veya infaz hakimince kendisi için belirlenen yükümlülüklere uymaz ise infaz hakimi tarafından KSGA'ya karar verilmektedir. Bu kararın bir sonucu olarak hükümlü, denetim ihlalinde bulunduğu zamana kadar dışarıda geçirmiş olduğu süreler cezasının infazından sayılmak suretiyle geri kalan süre için yeniden ceza infaz kurumuna alınmaktadır (Sanıvar, 2020, s. 573-585).

Fransa'da Fransız Ceza Usul Kanunu 733. maddeye göre KSGA'ya karar verilebilmesi için hükümlünün denetim süresi içinde davranış bozukluğu sergilemesi, kasıtlı bir suç işlemesi veya koşullu salıverilme kararında belirtilen yükümlülüklerine aykırı hareket etmesi gerekmektedir. KSGA'ya hükümlünün gözlem ve denetimini yapan denetimli serbestlik komitesinin de görüşü alınarak infaz hakimi ya da infaz hakiminin talebi doğrultusunda Adalet Bakanlığı'nca karar verilmektedir. Ayrıca bu karar savcılık makamının da katıldığı çekişmeli bir yargılama sonucunda verilmekte, hükümlünün denetimi ihlal etmediğine yönelik bir iddiası bulunmakta ise sözlü bir şekilde kendisini savunmasına fırsat yaratılmaktadır. Yargılama sonucunda KSGA'ya karar verilmesi durumunda hükümlü, kalan cezasının tamamını ya da bir kısmını infaz etmek üzere yeniden ceza infaz kurumuna gönderilmektedir (Yenidünya, 2002, s. 182; Sanıvar, 2020, s. 573-585).

Almanya'da Alman Ceza Kanunu 56 ve 57. maddelerinde yer alan düzenlemeler uyarınca koşullu salıverildikten sonra kasıtlı suç işleyen, yükümlülüklerini ihlal eden ya da denetim memurunun gözetiminden kaçmak suretiyle suç işleyeceği şüphesi uyandıran hükümlü hakkında infaz hakimi tarafından KSGA'ya karar verilebilmektedir. Ancak hakimin, hükümlüye birtakım ek yükümlülükler getirmek ya da denetim süresini uzatmak koşuluyla KSGA kararından

vazgeçme yetkisi bulunmaktadır (Kan, 2014, s. 110; Yenidünya, 2002, s. 182). KSGA'ya karar verilmesi durumunda ise hükümlü kalan cezasının tamamının infazı için ceza infaz kurumuna alınabilmektedir (Sanıvar, 2020, s. 583).

Anglo-Sakson hukuk sisteminin doğduğu ülke olan İngiltere'de yürürlükte olan 2003 tarihli Ceza Adalet Kanunu hükümlerine göre koşullu salıverilen hükümlü denetim süresi içerisinde yükümlülüklerini ihlal eder ya da kasıtlı suç işlerse KSGA'ya karar verilebilmektedir. Hükümlünün yükümlülük ihlali yapması halinde denetimli serbestlik kurumu, bağlı olarak faaliyet yürüttüğü Adalet Bakanı'nı bilgilendirmektedir. Adalet Bakanı'nın uygun görmesi üzerine duruşmalı olarak yapılan yargılama neticesinde KSGA'ya karar verilebileceği gibi KSGA'dan vazgeçilerek hükümlüye yeni yükümlülükler belirlenmesi, var olan yükümlülüklerin ağırlaştırılması ya da tabi olduğu denetim süresinin uzatılması yönünde kararlar da verilebilmektedir. Buna karşın hükümlünün denetim süresi içinde işlediği kasıtlı suçtan kesinleşmiş mahkumiyet kararı bulunması gibi bir ihtimalde KSGA'ya kesin olarak karar verilmekte ve hükümlü yeniden ceza infaz kurumuna alınmaktadır. Bu tür bir karar verildiğinde hükümlü önce işlediği ikinci suçun infazını yerine getirmekte, daha sonra KSGA kararında belirtildiği şekliyle işlediği ilk suçtan kalan cezasının bir kısmını ya da tamamını infaz etmektedir. İngiltere'de KSGA'ya karar verildikten sonra hükümlüler yeniden koşullu salıverilmelerine yönelik en az altı ay en çok bir yıllık süreler içerisinde yeniden değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bununla birlikte işlediği cinsel suç, terör suçu ya da örgütlü suç nedeniyle KSGA'ya karar verilmiş hükümlülerin yeniden koşullu salıverilmesine karar verilmeyebileceği, yetkili makamların bu hususta takdir yetkisi olduğu düzenleme altına alınmıştır. Belirtmek gerekir ki İngiltere'de son yıllarda hakkında KSGA kararı verilen hükümlü sayısında artış olmuştur. Bu durumun bir sebebi olarak ise koşullu salıverilen hükümlü sayısındaki artışa rağmen bu hükümlülerin ciddi bir denetimden geçmiyor olmaları gösterilmektedir (Yavuz, 2011, s. 121-123; Gür, 2019, s. 1463; Sanıvar, 2020, s. 573-585; Bozbayındır, 2023, s. 283-284).

Bir diğer Anglo-Sakson hukuk sistemi geleneğini sürdüren ülkelerden Kanada'da 1992 tarihli İyileştirme ve Koşullu Salıverilme Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince Koşullu Salıverilme Kurulu hükümlünün koşullu salıverilmesinde yetkili olduğu gibi KSGA'da da yetkili birimdir. Koşullu salıverilme kararıyla hükümlülere birtakım yükümlülükler getirilmekte, hükümlünün

yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin denetimi Kanada Islah Servisi tarafından yapılmaktadır. Hükümlünün denetim süresi içinde yükümlülüklerini ihlal etmesi ya da kasıtlı suçtan mahkum olması KSGA kararı verilmesine sebep olmakla birlikte Kanada Islah Servisi yaptığı gözlemde hükümlünün kötü bir yaşam biçimi sergilemesi nedeniyle yeniden suç işleme riski olduğunu değerlendirdiğinde Koşullu Salıverilme Kurumu'ndan hükümlü hakkında KSGA kararı verilmesini talep edebilmektedir. Yeniden suç işleme riski olduğundan bahisle KSGA'ya karar verilmesi talebi duruşma yapılarak değerlendirilmekte, yargılama neticesinde KSGA'ya karar verilerek hükümlü yeniden ceza infaz kurumuna alınabileceği gibi hükümlünün tabi tutulduğu yükümlülüklere ek yükümlülükler getirilmesi, var olan yükümlülüklerin değiştirilmesi ya da daha önceden tespit olunan denetim süresinin uzatılması yönünde kararlar verilebilmektedir. Hükümlünün kötü yaşam sürdürdüğünden bahisle yeniden suç işleyebileceği değerlendirilerek hakkında KSGA kararı verilen hükümlünün bir yıl içinde yeniden koşullu salıverilmeyi talep etme hakkı bulunmaktadır. Ancak hükümlü denetim süresi içinde başka bir kasıtlı suçtan mahkum olmuş ise Koşullu Salıverilme Kurulu KSGA'ya karar vermek durumundadır. Böyle bir durumda hükümlü öncelikle koşullu salıverildiği ilk suçtan geriye kalan hapis cezasını, daha sonra ise denetim süresindeyken işlediği ikinci suçtan verilen hapis cezasını infaz etmektedir (Sanıvar, 2020, s. 579-580).

KSGA'nın farklı ülkelerdeki örnekleri yukarıda anlatılan şekliyle olmakla birlikte bu müessese, Türk infaz hukuku sisteminde de ele alınmıştır. Bu çerçevede KSGA müessesesi, ilk olarak mülga 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte bahse konu müesseseye yürürlükte olan 5275 sayılı CGTİHK'nin 107. maddesinde yer verilmiştir. Her iki düzenleme uyarınca; mevzuatımızda yer aldığı şekliyle KSGA'nın bir yargı faaliyeti olduğu, yargı faaliyetinin hukuki niteliğinin dava olduğu ileri sürülmüştür (Uğur, 2002, s. 334; Erdoğan, 2022, s. 358). Tüm bu açıklamalar doğrultusunda Türk infaz hukuku sisteminde KSGA müessesesi, mevzuatımızdaki düzenlemeler ışığında koşulları ve sonuçları itibarıyla aşağıda ayrıntılı biçimde incelenecektir.

3.2. Türk İnfaz Hukuku Sisteminde Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasının Şartları

KSGA ancak birtakım koşulların gerçekleşmesi halinde tatbik edilebilen bir müessesedir. Çalışmamızın bu bölümünde KSGA'nın uygulanma koşulları olan usulüne uygun şekilde verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunması ve koşullu salıverilme kararının denetim süresi içerisinde ihlal edilmesi konuları alt başlıklar halinde irdelenecektir.

3.2.1. Usulüne uygun şekilde verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunması

KSGA'ya karar verilebilmesi için her şeyden önce usulüne uygun bir şekilde verilmiş koşullu salıverilme kararının bulunması gerekmektedir. Bu noktada koşullu salıverilme kararı verilmesinde talep sorunu, kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi, kararın verilmesi ve kanun yolu ve kararın sonuçları konuları üzerinde durulacaktır.

3.2.1.1. Talep sorunu

Mülga 647 sayılı CİHK'nin yürürlüğe girdiği 16/07/1965 tarihine kadar koşullu salıverilme talep şartına bağlı olarak uygulanabilen bir müessese iken 647 sayılı CİHK'nin yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde müessesenin uygulanabilmesi için talep koşulu aranmamıştır (Kafes, 1998, s. 63). Yürürlükteki 5275 sayılı CGTİHK uyarınca da koşullu salıverilme kararının verilebilmesi için hükümlünün koşullu salıverilmeye yönelik bir talebi olması ya da koşullu salıverilmeye rıza göstermesi gerekmemektedir. Koşullu salıverilme, çalışmanın ilk bölümünde belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde re'sen tatbik edilen bir müessesedir (Ölmez ve diğerleri, 2023, s. 138). Koşullu salıverilme, hükümlünün talebine bağlı olmaksızın uygulanabilir olsa da; mevzuatımızda hükümlünün koşullu salıverilmeyi talep etmesini engelleyen bir düzenleme yer almamaktadır. Koşullu salıverilme şartlarını taşıdığı düşünülürse her hükümlü, pek tabii ki ceza infaz kurumu idaresine ya da koşullu salıverilme kararını verecek olan infaz hakimliğine talepte bulunma hakkına sahiptir.

Koşullu salıverilme talebi, hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunmasına ya da 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi gereği cezasını denetimli serbestlik

tedbiri uygulanmak suretiyle infaz etmesine göre kararı verecek olan infaz hakimliğine iki ayrı yoldan gelmektedir (Özkavalcı, 2021, s. 884). Hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunması halinde; 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/11 maddesi ve GSMHDDY'nin 17/3 maddesi uyarınca idare ve gözlem kurulu hükümlü hakkında düzenlenen müddetnamede belirtilen muhtemel koşullu salıverilme tarihine göre makul kabul edilebilecek bir süre öncesinde koşullu salıverilmeye esas teşkil eden olumlu iyi hal değerlendirilmesi mahiyetindeki gerekçeli raporu düzenleyerek infaz hakimliğinden koşullu salıverilme talebinde bulunmak üzere infaz işlemlerinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosu'na göndermektedir (Karakehya, 2020, s. 51; Atalay, 2021, s. 379).

Hükümlü cezasını 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz etmekte ise; Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin (DSHY) 88. maddesi uyarınca vaka sorumlusu tarafından hükümlünün muhtemel koşullu salıverilme tarihine bir ay kala koşullu salıverilme öncesi değerlendirme raporu hazırlanmaya başlanmakta, hükümlünün koşullu salıverilme tarihine kadar olan süresini yükümlülüklerine ve denetim planına uygun bir biçimde geçirdiğinin değerlendirilmesi durumunda koşullu salıverilme öncesi değerlendirme raporu ve infaz dosyası koşullu salıverilme hususunda işlem yapılmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosu aracılığıyla koşullu salıverilme kararı verecek olan infaz hakimliğine gönderilmektedir.

Her ne kadar 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/11 maddesinden idare ve gözlem kurulunun hazırladığı gerekçeli raporu doğrudan infaz hakimliğine göndereceği sonucu çıkmakta ve madde metninde Cumhuriyet savcısının hükümlü hakkında koşullu salıverilme kararı verilmesi amacıyla infaz hakimliğinden talepte bulunmasına dair bir düzenlemeye yer verilmemiş ise de; uygulamada hükümlünün iyi hal tespitine ilişkin gerekçeli rapor öncelikle Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmekte, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulunca ya da denetimli serbestlik müdürlüğünce hazırlanan gerekçeli raporların incelenmesi, hükümlünün kaldırılmamış disiplin cezası olup olmadığının, yeni kesinleşen hapis cezası bulunup bulunmadığının, koşullu salıverilebilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süreyi tamamlayıp tamamlamadığının kontrol edilmesi sonrasında hükümlünün mükerrir olup olmamasına göre 5275 sayılı

CGTİHK'nin 107 ve 108 maddeleri gereğince infaz hakimliğinden koşullu salıverilme talebinde bulunmaktadır (Güzel, 2016, s. 141; Dikenoğlu ve diğerleri, 2021, s. 20). Cezanın infazının Cumhuriyet savcısı tarafından takip edildiği ve denetlendiği göz önünde bulundurulduğunda 5275 sayılı CGTİHK'de de uygulamaya paralel şekilde değişiklik yapılmasında fayda bulunmaktadır.

Sonuç olarak belirtmek gerekir ki koşullu salıverilme kararını verecek olan infaz hakimi, idare ve gözlem kurulu ya da denetimli serbestlik müdürlüğünce hükümlünün iyi haline ilişkin olarak düzenlenecek gerekçeli raporun Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesi üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı'nca koşullu salıverilme talebinde bulunulması halinde koşullu salıverilme kararı verebilecek, talep gelmeden bu hususta bir karar veremeyecektir (Uğur, 2002, s. 331). Hakkında olumsuz iyi hal değerlendirme kararı verilmiş bir hükümlünün bu karara karşı şikayet yoluna başvurarak koşullu salıverilmeyi talep etmesi ve infaz hakiminin de şikayeti kabul ederek iyi halli olmadığına dair verilen kurum kararının kaldırılmasına karar vermesi gibi bir durumda dahi Yargıtay 1. CD'nin 10/02/2023 tarih, 2023/19 esas ve 2023/396 karar sayılı ilamında değinildiği üzere infaz hakimliğinin, hükümlünün şikayetinin kabul edilmesine karar verilmiş olsa bile ceza infaz kurumu idaresinin yerine geçerek karar vermesi mümkün olmadığından infaz hakimi ceza infaz kurumunun yerine işlem tesis ederek iyi hal değerlendirmesi yapamayacak ve koşullu salıverilme kararı veremeyecektir (Yargıtay 1. C.D., T.: 10/02/2023, E.: 2023/19, K.: 2023/396, s. 3). Böyle bir durumda idare ve gözlem kurulu infaz hakiminin kararı uyarınca derhal olumlu iyi hal kararı almalı ve koşullu salıverilme kararına ilişkin usul yeniden işletilmelidir.

3.2.1.2. Kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi

Mukayeseli hukukta koşullu salıverilme kararını verecek olan merci bakımından üç ayrı sistemin benimsendiği görülmektedir:

- Bunlardan ilki idari sistem olarak adlandırılmakta olup koşullu salıverilmenin hükümlünün ıslah süreciyle ilgili bir müessese olduğu düşüncesinin etkisinde kalınan bu sistemde, koşullu salıverilme kararı adli organların görüşünün alınmasının ardından idari bir makam tarafından verilmektedir (Yenidünya, 2002, s. 160; Bozdağ, 2019, s. 159).

- Bir diğer sistem adli sistem olarak ifade edilmektedir. Koşullu salıverilmenin yargısal bir faaliyet olduğu fikrinden hareket eden bu sistemde koşullu salıverilme kararının yargısal organlar olan mahkemeler ya da savcılık tarafından verilmesi kabul görmektedir (Kafes, 1998, s. 61; Demirbaş, 2021, s. 540).
- Son olarak karma sistem ise koşullu salıverilmenin karma bir nitelik taşıdığı düşüncesine dayanmaktadır. Bu sisteme göre koşullu salıverilme kararı yargı ve ceza infaz kurumu temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından verilmektedir (Kafes, 1998, s. 61; Kan, 2014, s. 100).

Türk infaz hukukunda ise koşullu salıverilme kararının verilmesinde zaman içinde farklı sistemlerin tercih edildiği görülmektedir. 647 sayılı CİHK öncesi dönemde karma sistem benimsenerek mahkemenin vermiş olduğu koşullu salıverilme kararının Adalet Bakanı tarafından onaylanması usulü kabul edilmişti. 647 sayılı CİHK ve yürürlükte olan 5275 sayılı CGTİHK’de ise adli sistemin benimsendiği görülmektedir. 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/11 maddesine göre infaz hakimi; ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan gerekçeli raporu uygun bulması durumunda koşullu salıverilmeye dosya üzerinden karar vermekte, uygun bulmaması halinde ise gerekçesini kararda belirterek hükümlünün koşullu salıverilmemesi yönünde karar verebilmektedir. Görüldüğü üzere infaz hakimi ceza infaz kurumu idaresinin hazırlamış olduğu gerekçeli raporla bağlı olmamaktadır (Gür, 2019, s. 1466; Akkaş, 2008, s. 321).

7242 sayılı Kanun değişikliği ile infaza dair verilecek kararların tek bir yargı merci tarafından verilmesi ve infaz hakimliklerinin ihtisaslaşması amaçlanmış, bu amaç doğrultusunda infaz hakimliklerine birtakım yeni görevler getirilmiştir. Bahsi geçen kanun değişikliği ile 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu’na (İHK) eklenen geçici 2. maddede ise infaz hakimliklerine yeni görevler getiren düzenlemelerin 01/09/2020 tarihinden itibaren uygulanacağı belirtilmiştir (Aras, 2022, s. 438). 7242 sayılı Kanun ile infaz hakimliklerine getirilen görevlerden birisi de infaz hakimliklerinin koşullu salıverilme hususunda karar merci olarak tayin edilmiş olmalarıdır.

01/09/2020 tarihine kadar koşullu salıverilmeye 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/11 maddesi uyarınca yetkili

olan mahkemelerce karar verilmekteydi. Söz konusu maddenin ilk halinde koşullu salıverilme kararını verme yetkisinin mahkumiyet hükmünü tesis eden mahkemeye ait olduğu ancak hükümlü başka bir yerde bulunmakta ise bu kararın hükümlünün bulunduğu yerdeki mahkumiyet hükmünü tesis eden mahkeme derecesindeki mahkeme tarafından verileceği düzenlenmişti. 05/08/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanun ile madde metnine ayrıca hüküm ya da hükümlerden birinin Yargıtay ya da bölge adliye mahkemesi tarafından verilmiş olması durumunda koşullu salıverilme kararının 5275 sayılı CGTİHK'nin 101/2 maddesine göre belirlenecek ilk derece mahkemesi tarafından verileceği hükmü eklenmişti. Hükümlü cezasını içtimalı olarak infaz etmekte ise de içtima kararını veren mahkeme tarafından koşullu salıverilmeye karar verilmekteydi (Aldemir, 2012, s. 588; Akın, 2016, s. 320; Şimşek, 2023, s. 123-124). 01/09/2020 tarihinden sonra ise 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/11 maddesi uyarınca hükümlü hakkında infaz işlemlerinin yapıldığı yerdeki infaz hakimliğince koşullu salıverilme kararı verilmektedir. Hükümlü cezasını 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz ettiği takdirde ise denetimli serbestlik müdürlüğünün bulunduğu yerdeki infaz hakimliği koşullu salıverilme kararı verilmesinde yetkili hakimlik olarak belirlenmektedir (Yetgin, 2021, s. 812).

7242 sayılı Kanun ile yapılan bu değişiklikle koşullu salıverilme kararının verilmesi hususunda uygulamada yaşanan karışıklıklara son verilmiş, hükmü veren ya da içtima kararı veren mahkemenin bir önemi bulunmaksızın infaz işlemlerinin yapıldığı yerdeki infaz hakimliği koşullu salıverilme kararı verilmesi noktasında tek yetkili hakimlik olarak belirlenmiştir. Ayrıca aynı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler açısından aynı merci tarafından koşullu salıverilme kararının verilecek olması uygulamada birliğin sağlanmasına katkıda bulunacağından yerinde bir değişiklik yapıldığını söylemek mümkündür.

3.2.1.3. Kararın verilmesi ve kanun yolu

Koşullu salıverilmeye, hükümlünün ceza infaz kurumunda bulunması ya da cezasını 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi gereği denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz ediyor olmasına göre ceza infaz kurumu idaresi ya da denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından hazırlanan hükümlünün iyi halli olduğuna

dair gerekçeli raporun infaz işlemlerinin yapıldığı yerdeki infaz hakimliğine gönderilmesi; kararı verecek olan infaz hakiminin de hazırlanan gerekçeli raporu uygun bularak hükümlüye ait infaz dosyasından koşullu salıverilme için gerekli koşulların oluştuğunu değerlendirmesi durumunda dosya üzerinden karar verilmektedir. İnfaz hakimi, ceza infaz kurumu ya da denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından hazırlanan gerekçeli raporu uygun bulmaması ya da koşullu salıverilme için gerekli koşulların oluşmadığını değerlendirmesi durumunda gerekçesini kararında göstermek suretiyle hükümlünün koşullu salıverilmemesi yönünde karar da verebilmektedir (Özkavalcı, 2021, s. 884; Koca ve Üzülmöz, 2022, s. 631).

Öğretide koşullu salıverilme kararlarının dosya üzerinden verilmesi eleştirilerek değerlendirmenin duruşmalı olarak yapılması, hükümlü ile varsa müdafii dinlendikten ve Cumhuriyet Savcısının görüşü alındıktan sonra koşullu salıverilme kararının verilmesinin daha isabetli olacağı ileri sürülmüştür (Şimşek, 2023, s. 125). Kanaatimizce ceza infaz kurumlarındaki hükümlü sayısı ve infaz hakimliklerinin iş yükü göz önünde bulundurulduğunda her hükümlü yönünden koşullu salıverilme değerlendirmesinin duruşmalı olarak yapılması mümkün görünmese de getirilecek düzenleme ile belirli suç tiplerinden ve belirli bir hapis cezasının üstündeki bir cezaya mahkum olan hükümlüler hakkında verilecek koşullu salıverilme kararlarının duruşmalı olarak yapılacak yargılama neticesinde verilmesi daha uygun olacaktır.

İnfaz hakiminin koşullu salıverilme yönünde karar vermesi durumunda verilecek olan kararda hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresinin başlangıcı ile bitiş tarihlerini belirtmesi gerekmektedir. Kararda ayrıca hükümlünün denetim süresini 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/7 ve 107/8 maddelerinde belirtilen sırasıyla gözetim altında ücret karşılığında çalıştırılma ve eğitim kurumuna devam etme yükümlülüklerinden birine tabi olarak geçirmesine karar verebileceği gibi 107/9 maddesi uyarınca denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişi görevlendirilmesine ya da hükümlü hakkında belirlenecek denetim süresinin en fazla iki yılı ile sınırlı olmak üzere denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenecek yükümlülüklere tabi tutulmasına karar verilebilecektir. Bununla birlikte 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/10 maddesinde infaz hakimliğince hükümlünün kişiliği ve toplumsal hayata uyum sürecindeki başarısı dikkate alınarak denetim süresinin denetimli serbestlik tedbiri uygulanmaksızın ya da herhangi bir yükümlülük belirlenmeksizin geçirilmesi yönünde karar verebileceği düzenleme altına alınmıştır

(Demirbaş, 2021, s. 543). Uygulamada her ne kadar denetim süresi içinde rehber görevlendirilmesine ve yükümlülük belirlenmesine yer olmadığına şeklinde kararlar verildiği görülmekte ise de hükümlünün cezasının kalan kısmını dışarıda infaz edeceği süre içerisinde başıboş bırakılmaması ve koşullu salıverilmeden umulan faydanın gerçekleştirilebilmesi adına yükümlülük belirlenmesi ya da rehber görevlendirilmesi gerekli görülen hükümlüler açısından bu düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanmasında fayda bulunmaktadır.

İnfaz hakimi mükerrir hükümlü hakkında verdiği koşullu salıverilme kararında 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/4 maddesi uyarınca cezanın infazından sonra başlamak üzere ve en az bir yıl süreyle denetim süresi belirlemelidir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/5 maddesinde mükerrir hükümlüler hakkında belirlenecek denetim süresine ilişkin olarak koşullu salıverilmeye ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmesi karşısında her iki kanun maddesi birlikte değerlendirildiğinde infaz hakiminin mükerrir hükümlü hakkında denetim süresi belirlemek zorunda olduğu ancak bu denetim süresi için yükümlülük belirlenmesi ya da rehber görevlendirilmesi hususunda takdir yetkisi olduğu anlaşılmaktadır. Uygulamada infaz hakimlerince denetim süresi belirlenmiş olmasına rağmen yükümlülük belirlenmesine gerek görülmediği şeklinde kararlar verildiği görülmektedir. Yükümlülük belirlenmediğinden 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/7 maddesinde belirlenen disiplin hapsi kararlarının da uygulama olanağı bulunmamakta, sırf denetim süresi belirlenmiş olmasının ise hukuk dünyasında yarattığı pratik bir sonuç bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu hususta kanun metninde değişiklik yapılmak suretiyle mükerrir hükümlülere ilişkin verilecek koşullu salıverilme kararında cezanın infazından sonra belirlenecek denetim süresinin kanun metninde sayılan yükümlülüklerden bir ya da birkaçına tabi tutularak geçirilmesine karar verilmesi yönünde emredici bir düzenleme getirilmelidir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 108/9 maddesinde 5237 sayılı TCK'nin 102/2 maddesinde belirtilen cinsel saldırı, 103. maddede düzenlenen çocukların cinsel istismarı ve 104/2 ile 104/3 maddelerinde belirtilen reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarından mahkum olan hükümlüler hakkında infaz hakimi tarafından verilecek koşullu salıverilme kararında ayrıca hükümlünün denetim süresi içinde madde metninde sayılan yükümlülüklerden bir ya da birden fazlasına tabi tutulmasına hükmedileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere infaz hakimi sayılan suçlardan

mahkum olan hükümlüler hakkında bizzat kendisi yükümlülük belirlemek zorunda olmakla birlikte bu yükümlülüklerden hangisi ya da hangilerine hükmedeceğini infaz dosyasının incelenmesi, hükümlünün kişilik özellikleri, işlediği suçun niteliği gibi birtakım hususları dikkate alarak karar verecektir.

İnfaz hakimi tarafından hükümlünün koşullu salıverilmesi yönünde karar verilmiş olması durumunda, kararın kesinleşmesi önem arz etmeksizin hükümlü derhal serbest bırakılmaktadır (Bozdağ, 2019, s. 164). 647 sayılı CİHK’de yalnızca koşullu salıverilmenin reddi kararlarına itiraz edilebileceği belirtildiğinden koşullu salıverilmenin kabulü yönündeki kararlara itiraz edilip edilmeyeceği hususunda belirsiz bir durum oluşmuştur. 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/11 maddesinde ise hükümlü hakkında verilen hem koşullu salıverilme kararları hem de koşullu salıverilmenin reddi kararlarına karşı itiraz kanun yoluna gidilebileceği belirtilerek 647 sayılı CİHK döneminde yaşanan belirsizliğin önüne geçilmiştir. Dolayısıyla 4675 sayılı İHK’nin 6. maddesi ve 5271 sayılı CMK’nin 267. maddesi uyarınca hükümlü ya da hükümlünün kanuni temsilcisi veya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından hem koşullu salıverilme kararının kabulü hem de koşullu salıverilmenin reddi kararlarına karşı kararın tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde itiraz kanun yoluna gidilebilecektir (Özgenç, 2021, s. 299-301).

Koşullu salıverilmenin kabulü ya da reddine yönelik kararlara karşı itiraz infaz hakimliğinin bulunduğu yargı çevresindeki ağır ceza mahkemesine yapılmaktadır. İnfaz hakimi, aynı zamanda itiraz incelemesi yapacak olan ağır ceza mahkemesinin üyesi olması durumunda itirazla ilgili karara katılamamaktadır (Atalay, 2021, s. 319). 5271 sayılı CMK’nin 269/1 maddesi gereği itiraz kanun yoluna başvurulmuş olması kararın yerine getirilmesinin geri bırakılmasına neden olmayacağından hükümlünün koşullu salıverilmesi yönünde karar verildikten sonra bu karara itiraz edilmiş olsa dahi infaz hakimi tarafından kararın yerine getirilmesinin geri bırakılmasına karar verilmediği sürece hükümlünün koşullu salıverilme işlemlerinin yapılması gerekmektedir (Bozdağ, 2019, s. 165).

Öğretide infaz hakimliğinin özel uzmanlık gerektirmesi nedeniyle infaz hakimliğince verilen kararlara yapılan itiraz incelemesinin kararı vermiş olan infaz hakimliğinin yargı çevresindeki en yakın infaz hakimliğince yapılması gerektiği, getirilecek bu yöndeki bir düzenlemenin uygulamada yeknesaklığın sağlanmasına katkısı olacağı ileri sürülmüştür (Yerdelen, 2021, s. 670). Kanaatimizce itiraz

incelemesinin aynı düzeydeki başka bir infaz hakimliğince yapılması yerine mevcut halinde olduğu gibi ağır ceza mahkemelerince gerçekleştirilmesi yerinde bir düzenlemedir. Ancak infaz hakimliği kararlarını inceleyecek ağır ceza mahkemesi başkan ve üyelerinin daha önce infaz hakimliği tecrübesi olan yargı mensuplarından seçilmesi itiraz incelemesinin etkin ve işlevsel olması adına faydalı olacaktır.

3.2.1.4. Kararın sonuçları

Koşullu salıverilen hükümlü, ceza infaz kurumundan salıveriliyor olsa dahi bu durum kesin bir serbestlik içermemekte hükümlünün cezasının infazını tamamladığı anlamına gelmemektedir. Devletin koşullu salıverilen hükümlü yönünden cezalandırmaktan vazgeçmesi söz konusu olmadığından, yalnızca cezanın infaz edilme biçimi değişerek hükümlü infaz hakiminin koşullu salıverilme kararında belirttiği denetim süresini ceza infaz kurumu dışında geçirmektedir. Cezanın infazı yerine getirilmiş olmadığından Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tutulmakta olan ilamat defteri de kapatılmayarak hükümlünün takibi sürdürülmektedir (Gür, 2019, s. 1471; Badem, 2022, s. 171).

Koşullu salıverilme kararının sonuçlarını doğurması için kararın kesinleşmesi gerekmemektedir. Yargıtay 1. CD'nin 04/06/2021 tarih, 2021/213 esas ve 2021/9854 karar sayılı kararında da belirttiği üzere hükümlünün koşullu salıverildiği tarih itibariyle denetim süresi başlamaktadır (Yargıtay 1. C.D., T.: 04/06/2021, E.: 2021/213, K.: 2021/9854, s. 6). Hükümlü koşullu salıverilme kararında belirtilen denetim süresi içinde sanki ceza infaz kurumundaymış gibi cezasını infaz etmeye devam edecek, bu süreyi yükümlülüklerine uyarak ve hapis cezası gerektiren kasıtlı bir suçtan mahkum olmadan geçirdiği takdirde cezası infaz edilmiş sayılacaktır. Aksi durumda ileride ayrıntısıyla değinilecek olan KSGA kararı verilmesi gündeme gelecektir (Giden, 2008, s. 70; Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 470).

Koşullu salıverilme ile hükümlülük hali son bulmadığından koşullu salıverilme kararına esas olan ilk mahkumiyet hükmü hukuki sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir. Bu nedenle koşullu salıverilme kararı yeni işlenen suçtan verilecek olan hapis cezasının ertelenmemesine esas teşkil edebilecek, tekerrür hükümlerinin uygulanmasına engel oluşturmayacaktır. Koşullu salıverilmenin bu sonuçları denetim süresinde ve hatta denetim süresinin iyi halli olarak geçirilerek cezanın infazının yerine getirilmiş sayıldığı halde dahi geçerli olmaktadır (Demirbaş,

2021, s. 543). Ayrıca belirtmek gerekir ki koşullu salıverilme süresi içerisinde ceza zamanaşımı da durmaktadır (Akbulut, 1996, s. 181).

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonraki denetim süresi içerisinde asıl cezadan kaynaklanan yoksunluk ve ehliyetsizlik halleri devam etmektedir. Koşullu salıverilen hükümlü hakkında 5237 sayılı TCK'nin 53/1-a maddesinde belirtilen *“Sürekliliği, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten yoksun bırakılma”* ve 53/1-d maddesinde düzenlenen *“Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan yoksun bırakılma”* hükümlerinin zorunlu olarak uygulanması gerekmektedir. Bununla birlikte 7242 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik uyarınca 5237 sayılı TCK'nin 53/1-e maddesinde belirtilen *“Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten yoksun bırakılma”* şeklindeki hak yoksunluğunun uygulanmamasına koşullu salıverilme kararını veren infaz hakimi tarafından karar verilebilecektir. Ayrıca bahsi geçen kanun değişikliğinin bir sonucu olarak koşullu salıverilen hükümlülerin kendi alt soyları üzerindeki velayet, vesayet ve kayyımlik yetkilerini kullanabilmeleri açısından herhangi bir hak yoksunluğu söz konusu olmayacaktır (İnce, 2023, s. 705-707). Yapılan bu değişikliklerin hükümlülerin koşullu salıverildikten sonraki sosyal yaşam ve iş hayatına hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmeleri açısından yerinde olduğu değerlendirilmektedir.

3.2.2. Koşullu salıverilme kararının denetim süresi içerisinde ihlal edilmesi

KSGA'ya karar verilebilmesinin bir diğer koşulu da koşullu salıverilme kararının denetim süresi içerisinde ihlal edilmiş olmasıdır. Bu başlık altında öncelikle koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi hususu irdelenecek, ardından koşullu salıverilme kararının ihlal sebepleri olan denetim süresi içerisinde hapis cezasını gerektirir kasıtlı bir suç işlenmesi ve denetim süresi içerisinde belirlenen yükümlülüklerin uyarıya rağmen yerine getirilmemesi konuları üzerinde durulacaktır.

3.2.2.1. Koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi

Koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi, hükümlünün mahkumiyetine konu cezasının infazı kapsamında ceza infaz kurumunda geçirmesi gerekirken koşullu salıverilme nedeniyle ceza infaz kurumu dışında geçirecek olduğu ve kanunda belirtilen süredir (Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 468; İnce, 2023, s. 675). KSGA'ya karar verilebilmesi için denetim süresinin başlangıç ve bitiş tarihinin belirlenmesi ile hükümlüye bu süre içerisinde uygulanacak denetim rejimi uyarınca hükümlünün denetim ihlalinde bulunup bulunmadığının tespiti önem arz etmektedir. Bu doğrultuda hükümlü hakkında denetim süresinde uygulanacak rejim bakımından klasik sistem ve gözetim sistemi olmak üzere iki ayrı sistem bulunmaktadır (Yenidünya, 2002, s. 168).

Klasik sistemde hükümlü, koşullu salıverilme kararı sonrasındaki denetim süresinde herhangi bir gözetim ya da denetime tabi tutulmamakta, hükümlüden bu süre içerisinde yalnızca suç işleme davranışından uzak durması beklenilmektedir. Bir diğer rejim olan gözetim sisteminde ise hükümlü, koşullu salıverildikten sonraki denetim süresini gözetim ve denetim altında geçirmekte hükümlüden bu süre içerisinde birtakım yükümlülükleri yerine getirmesi istenebilmektedir. Gözetim sisteminde bu yükümlülükler vasıtasıyla hükümlünün yeniden suç işlemesinin önüne geçilmesi ve toplumun suçtan korunması amaçlanmaktadır (Akkaş, 2008, s. 324; Yenidünya, 2002, s. 168). Anlaşıldığı üzere koşullu salıverilme kararı sonrası cezasının infazına toplum içerisinde devam edilen hükümlünün tabi olacağı rejim bakımından farklı infaz sistemleri benimsendiği görülmekle birlikte bu infaz sistemlerinin her birinde ortak olarak koşullu salıverilen hükümlünün bir süre denetim altında bulundurulması kabul edilmektedir (Bozdağ, 2019, s. 167-168).

Türk infaz hukukunda 647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde 15/04/1987 tarihine kadar olan süreçte gözetim sistemi geçerliyken bu tarihten sonra klasik sistemin geçerli olduğu görülmektedir. Zira 15/04/1987 tarihli ve 3352 sayılı Emniyeti Umumiye İdaresinin Nezareti Altında Bulundurulma Ceza ve Tedbirlerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 1. maddesinde yer alan "*Kanunlarda yer alan, emniyeti umumiye idaresinin nezareti altında bulundurma cezası ve tedbiri ile ilgili hükümler yürürlükten kaldırılmıştır*" düzenlemesi uyarınca gözetim sistemine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 765 sayılı TCK'nin 28. maddesi ve bu madde ile bağlantılı olarak 647 sayılı CİHK'nin 19. maddesi yürürlükten

kaldırılmıştır. 5275 sayılı CGTİHK'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte yeniden gözetim sistemine geçilmiş ve koşullu salıverilme sonrası denetimli serbestlik öngörülmüştür (Akkaş, 2008, s. 324; Yıldız, 2019, s. 160; Sanıvar, 2020, s. 546-547). Bu bağlamda, 5275 sayılı CGTİHK'de gözetim sisteminin kabul edilmesinin bir sonucu olarak koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresini birtakım yükümlülüklerle uyarak geçirmesine karar verilebilecektir. Denetim süresi içinde yükümlülük belirlenip belirlenmeyeceği hususu hükümlünün kişisel özellikleri ve toplumsal yaşama adapte olma aşamasındaki başarısı dikkate alınarak infaz hakiminin takdirine bağlı iken; her halükarda koşullu salıverilme kararında hükümlünün tabi olacağı denetim süresinin belirlenmesi bir zorunluluk arz etmektedir (Gür, 2019, s. 1468). Zira bu sürenin koşullu salıverilme kararında gösterilmesi infazın ne zaman tamamlanacağını ve KSGA'ya karar verilip verilmeyeceğinin tespiti bakımından önemlidir.

Türk infaz hukuku sisteminde koşullu salıverilme sonrası belirlenecek denetim süresinin tespiti hususunda zaman içerisinde farklı uygulamaların kabul edildiği görülmektedir. Mülga 647 sayılı CİHK'de koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak 647 sayılı CİHK döneminde koşullu salıverilme kararı ile birlikte ayrıca denetim süresi belirlenmesi gibi bir usule yer verilmemiştir (Mecit, 2022, s. 593). Bahse konu dönemde 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinde yer alan düzenleme, koşullu salıverilmeyi takip eden denetim süresinin tespiti açısından belirleyici olmuş; söz konusu düzenleme uyarınca bu sürenin, muvakkat özgürlüğü bağlayıcı cezalar için cezanın infaz edilmeyen kısmı kadar ya da başka bir anlatımla cezanın infazının tamamlanacağı bihakkın tahliye tarihine kadar olduğu kabul edilmiştir (Aldemir, 2012, s. 590; Erdoğan, 2022, s. 358; Özgenç, 2021, s. 329).

Müebbet hapis cezasına mahkum edilen hükümlüler ile ölüm cezalarının infaz edilmemesine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından karar verilmiş bulunan hükümlülerin tabi tutulacağı denetim süresinin miktarı ise öğretilerde üzerinde tartışılan bir mesele olmuştur. Öğretilerde bir kısım yazarlarca bu hükümlüler açısından denetim süresinin hükümlünün ölüm anına kadar devam edeceği ileri sürülmüştür. Diğer bir kısım yazarlarca ise 765 sayılı TCK'nin 17/2 maddesinde yer alan düzenleme gereği bu sürenin müebbet hapis cezasına mahkum edilen hükümlüler yönünden otuz altı, Meclis tarafından ölüm cezalarının infaz edilmemesine karar verilen hükümlüler

açısından ise kırk yıl olarak kabul edilmesi gerektiği savunulmuştur. 5275 sayılı CGTİHK'nin koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin getirmiş olduğu açık düzenleme karşısında bu konuda yaşanan tereddütlerin de önüne geçilmiştir (Akkaş, 2008, s. 325).

5275 sayılı CGTİHK'nin 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe girdiği ilk halinde koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi olacağı denetim süresine ilişkin olarak bahsi geçen kanunun 107/6 maddesinde “*Koşullu salıverilen hükümlünün tâbi tutulacağı denetim süresi, yukarıdaki fıkralara göre infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı kadardır. Ancak süreli hapislerde hakederek tahliye tarihini geçemez*” düzenlemesine yer verilmişti. Kanunun ilk halinde süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için aranan temel oran (2/3) olarak kabul edildiğinden hükümlü cezasının (2/3)'ünü ceza infaz kurumunda, geri kalan (1/3)'lük kısmını ise dışarıda geçirmekte ve denetim süresinin sona erdiği tarih bihakkın tahliye tarihine denk gelmekteydi (Atalay, 2021, s. 200).

671 sayılı KHK ile süreli hapis cezaları açısından (2/3) şeklinde tatbik edilen koşullu salıverilme oranının suç tarihi 01/07/2016 öncesi olmak ve istisna tutulan suçlardan mahkum olmamak koşuluyla (1/2) olarak uygulanması kararlaştırılmışsa da koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin olarak 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesinde bir değişikliğe gidilmemişti. Bu durumun bir sonucu olarak denetim süresinin sonlandığı tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasında bakiye bir süre kalmakta, bu bakiye süre içerisinde kasıtlı bir suçtan mahkum olan hükümlü açısından KSGA kararı verilip verilmeyeceği hususu uygulamada tereddütlere yol açmaktaydı (Yetgin, 2023, s. 907). Uygulamada yaşanan bu tereddüte ilişkin olarak öğretide üç farklı görüş ileri sürülmüştür:

- Birinci görüşe göre 5275 sayılı CGTİHK'nin KSGA'ya ilişkin düzenlemenin yer aldığı 107/15 maddesinde “geri kalan süre” ibaresinin kullanılmış olması sebebiyle KSGA'ya karar verilebilecek olan süre, denetim süresi ile sınırlı değildir. Bu görüşün savunucularına göre cezanın infazı bihakkın tahliye süresinin sona ermesi ile tamamlanacağından denetim süresi bittikten sonra dahi bihakkın tahliye tarihine kadar olan süreçte KSGA'ya karar verilebilecektir (Sağiroğlu, 2021, s. 261; Yetgin, 2023, s. 911).

- İkinci bir görüş taraftarlarına göre ise hükümlünün denetim süresini birtakım yükümlülüklerle tabi olarak geçirmesine karar verilmiş ise ancak yükümlülük ihlali halinde denetim süresiyle sınırlı olarak KSGA'ya karar verilebilecek, denetim süresinin bitmesinden bihakkın tahliye tarihine kadar olan süre için KSGA'ya karar verilemeyecektir. Yine bu görüşün savunucularına göre kasıtlı suç işlenmesi durumunda ise 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesinde yer alan “geri kalan süre” ibaresi nedeniyle denetim süresi bitmiş olsa dahi hükümlü bihakkın tahliye tarihine kadar sorumlu tutulmalıdır (İnce, 2023, s. 747).
- Bizim de katılmakta olduğumuz üçüncü bir görüşe göre ise 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde yer alan “*Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, infaz hâkiminin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararı geri alınır*” şeklindeki açık düzenleme uyarınca ancak denetim süresiyle sınırlı olarak KSGA'ya karar verilebilecektir. Zira madde metninde bihakkın tahliye kadar KSGA'ya karar verilebileceğine dair bir ifadeye yer verilmemiş olması “denetim süresinde” ibaresinin kanun koyucu tarafından bilinçli olarak tercih edilmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/14 maddesinde yer alan “*Denetim süresi yükümlülüklerle uygun ve iyi hâlli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır*” şeklindeki düzenleme de kanun gereği hükümlünün cezasını infaz etmiş sayılacağı tarihin denetim süresinin bitiş tarihi olduğunu, bu tarihten sonra işlenen kasıtlı bir suçtan dolayı KSGA'ya karar verilemeyeceğini göstermektedir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 05/05/2023 tarih, 2023/3826 esas ve 2023/2740 karar sayılı kararında da katılmakta olduğumuz görüş doğrultusunda denetim süresi geçtikten sonra ancak bihakkın tahliye tarihinden önce işlenen kasıtlı bir suçtan dolayı KSGA'ya karar verilemeyeceği belirtilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 05/05/2023, E.: 2023/3826, K.: 2023/2740, s. 3; İnce, 2023, s. 745).

Kanaatimizce 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesinde yer almakta olan “geri kalan süre” ibaresinden anlaşılması gereken, 5275 sayılı yasanın 107/12

maddesinde belirtilen denetim süresi olup karışıklığa mahal vermemek adına kanun metninde geçen “geri kalan süre” ibaresinin “denetim süresi” olarak değiştirilmesi faydalı olacaktır.

7242 sayılı Kanun değişikliği ile istisna olarak belirtilen suçlar hariç olmak kaydıyla 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/2 maddesinde süreli hapis cezaları için öngörülen temel oran (2/3)'den (1/2)'ye indirildiği gibi 671 sayılı KHK döneminde uygulamada yaşanan ve yukarıda değinilen sorunlar göz önünde bulundurularak 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesinde de değişikliğe gidilmiştir. Yapılan bu değişiklik neticesinde koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi olacağı denetim süresi, mahkumiyete konu cezanın infazı kapsamında ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süre kadar olacağı kabul edilmiş ve bu sürenin bihakkın tahliye tarihini geçemeyeceği de düzenleme altına alınmıştır (Özbek, 2023, s. 394). Böylelikle süreli hapis cezaları yönünden (1/2) olarak kabul edilen koşullu salıverilme oranı ile uyum sağlanmış ve bu cezalar yönünden geri kalan miktarın denetim süresini oluşturacağı belirlenmiştir.

Hükümlünün süreli hapis cezası yönünden (1/2)'lik temel koşullu salıverilme oranının uygulanamayacağı istisnai bir suçtan mahkum edilmiş olması halinde koşullu salıverilme sonrası denetim süresi yine koşullu salıverilme oranı doğrultusunda belirlenecek ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süre kadar olacak, ancak 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesinde yer alan düzenleme gereği denetim süresinin bitiş tarihinin bihakkın tahliye tarihini aşması mümkün olmadığından her halükarda denetim süresinin bitiş tarihi bihakkın tahliye tarihi olarak kabul edilecektir (Şimşek, 2023, s. 126-127).

Hükümlünün cezasını birden fazla hapis cezası şeklinde infaz etmesi ve bu cezalarının koşullu salıverilme oranlarının farklı olması halinde denetim süresinin nasıl tespit edileceği hususuna kısaca değinmekte yarar bulunmaktadır. 5237 sayılı TCK'de 765 sayılı TCK'nin aksine cezaların nasıl toplanacağına ilişkin hükümlere yer verilmemiştir. Aynı hükümlüye ait birden fazla cezanın nasıl toplanacağına ilişkin düzenlemeler 5275 sayılı CGTİHK'nin 99. maddesinde yer almıştır (Karakaş Doğan, 2011, s. 92-94). Anılan madde uyarınca hükümlünün kesinleşmiş ve ceza infaz kurumunda infaz edilebilecek tüm cezaları ayrı ayrı bağımsızlıklarını ve varlıklarını korumalarına rağmen bu cezaların hepsi yönünden tek bir koşullu salıverilme ve bihakkın tahliye tarihinin tespit edilebilmesi için infaz hakimliğinden

bir toplama kararı istenilecektir. Dolayısıyla 5275 sayılı CGTİHK'nin kabul ettiği sistemde cezaların içtması yalnızca infaz aşamasında mümkün olup infaz hakimliğinin verecek olduğu toplama kararı da birden fazla hapis cezası yönünden tek bir koşullu salıverilme süresinin belirlenmesine yönelik basit bir matematiksel işlemden ibarettir (Bozdağ, 2019, s. 130; Mahmutoğlu ve Ağkuş, 2022, s. 203).

Yargıtay CGK'nin 20/04/2021 tarih, 2019/1-434 esas ve 2021/155 karar sayılı ilamında belirtildiği üzere hükümlünün kesinleşmiş hapis cezalarının farklı infaz rejimlerine tabi olması tek başına bu cezaların toplanmasına engel bir durum teşkil etmemektedir. Zira farklı infaz rejimlerine tabi cezaların toplanamayacağına ilişkin mevzuatımızda yasal bir düzenleme bulunmamakta olup infaz rejimleri farklı olan cezaların da 5275 sayılı CGTİHK'nin 99. maddesi gereği tek bir koşullu salıverilme tarihinin belirlenebilmesi amacıyla toplanmasına karar verilmelidir. Nitekim 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 99. maddesine getirilen adli para cezalarından çevrilmiş bulunan hapis cezalarının da toplama kararına dahil edileceğine dair düzenleme kanun koyucunun iradesinin mümkün olduğunca infaz rejimleri farklı olan cezaların dahi toplanarak infaz edilmesi yönünde olduğunu göstermektedir (Mecit, 2022, s. 308; Yargıtay C.G.K., T.: 20/04/2021, E.: 2019/1-434, K.: 2021/155, s. 14-16).

İnfaz hakimliğince verilecek içtima kararı sonrası Cumhuriyet savcısı tarafından müddetname düzenlenerek içtimalı ceza için tek bir koşullu salıverilme süresi belirlenecektir. Bu belirleme yapılırken öncelikle içtima dahilinde bulunan her bir ceza güne çevrilerek yapılacak hesaplamada bir yıl üç yüz altmış beş gün, bir ay otuz gün ve bir gün ise bir gün olarak dikkate alınacaktır. Bu işlemin ardından içtima kararında yer alan her bir ilam yönünden ayrı ayrı koşullu salıverilme oranları belirlenecektir. 5237 sayılı TCK'nin 7. maddesindeki düzenleme gereği koşullu salıverilmede derhal uygulama ilkesi geçerli olmadığından, koşullu salıverilme sürelerinde sonradan yapılan değişikliklerin hükümlü aleyhine değerlendirilmemesi gerekmektedir. Bu bağlamda içtima kararında yer alan her bir ceza için ayrı ayrı suç tarihi, hükümlünün suç tarihindeki yaşı, mükerrirlik durumu ve suç türü gibi kriterler dikkate alınmak suretiyle lehe yasa değerlendirilmesi yapılarak koşullu salıverilme oranları tespit edilecektir. Belirtmek gerekir ki koşullu salıverilmede lehe olan yasanın 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 9. maddesi uyarınca önceki ve sonraki kanunun koşullu salıverilmeye

ilişkin hükümlerinin bir bütün halinde uygulanması sonucunda belirlenmesi gerektiğinden, farklı yasaların somut duruma özgü lehe olan hükümleri seçilmek suretiyle karma uygulama yapılamayacaktır. Belirlenecek koşullu salıverilme oranları üzerinden hesaplanacak ceza infaz süresine var ise hükümlünün daha önce gözaltında ya da tutuklu geçirdiği sürelerin eklenmesiyle hükümlünün cezasından indirilecek toplam süreye ulaşılacak, içtimalı toplam ceza süresinden bu sürenin çıkarılmasıyla da hükümlünün koşullu salıverilebilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken netice süre bulunmuş olacaktır (İnce, 2019, s. 123-125; Atalay, 2021, s. 82-85; Erdoğan, 2022, s. 75).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda belirlenen koşullu salıverilme süresi, koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresinin tespiti açısından da önemli olmaktadır. Zira daha önce de ifade edildiği üzere koşullu salıverilme sonrası denetim süresi, 7242 sayılı Kanun değişikliği öncesi 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesine göre "*infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı*" olarak kabul edilmiş iken bahsi geçen kanun değişikliği sonrası "*infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre*" kadar olacağı kararlaştırılmıştır. Kanun metninde geçen infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre ifadesinden anlaşılması gereken ise koşullu salıverilme süresi olup, koşullu salıverilme süresinin de mahsupsuz hali dikkate alınarak hesaplama yapılması gerekmektedir (İnce, 2023, s. 655; Yetgin, 2023, s. 699).

SSÇ'ler açısından koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin tespitinde çalışmamızın koşullu salıverilme süreleri kısmında ayrıntısıyla belirtildiği üzere 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/5 maddesi ile 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'ye eklenen geçici 6/4 maddesi de göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla SSÇ'ler hakkında denetim süresinin belirlenmesinde ceza infaz kurumunda fiilen geçirilen süreler değil, işlenilen suçun tarihi ve SSÇ'nin ceza infaz kurumunda bulunduğu tarihlerdeki yaşı göz önünde bulundurulmak suretiyle ilgili mevzuat gereği ceza infaz kurumunda geçirmiş kabul edildiği süreler önemli olmaktadır (Sağiroğlu, 2021, s. 294).

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/3 maddesinde birden fazla süreli hapis cezasına mahkumiyet durumunda koşullu salıverilmeden yararlanılabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin en fazla yirmi sekiz yıl olacağı kararlaştırılmıştır. 7242 sayılı Kanun ile koşullu salıverilme sonrası denetim süresine

getirilen düzenlemenin bir sonucu olarak üst sınırı yirmi sekiz yıl olarak sabitlenen cezalar yönünden belirlenecek denetim süresi de değişmiştir. Bu cezalar yönünden 7242 sayılı Kanun değişikliği öncesinde 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesinde yer alan “*infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı*” düzenlemesinden dolayı denetim süresi on dört yıl olarak kabul edilmekteyken bahse konu değişiklik ile denetim süresinin “*infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre*” kadar olacağı kararlaştırıldığından bu cezalar yönünden denetim süresini de yirmi sekiz yıl olarak kabul etmek gerekmektedir.

Hükümlünün iyi halli olmadığından bahisle müddetnamede belirtilen koşullu salıverilme tarihinde değil de iyi halini kazandığı tarih itibariyle salıverilmesi gibi bir halde denetim süresinin belirlenmesinde nasıl bir yol izleneceği tartışmalıdır. Öğretide bir görüşe göre denetim süresinin belirlenmesinde iyi hallilik durumunun da dikkate alınması gerektiği, bu nedenle de hükümlünün iyi halli olmaması sebebiyle fazladan ceza infaz kurumunda geçirdiği sürelerin müddetname ile tespit olunan koşullu salıverilme süresine eklenilmesi suretiyle denetim süresinin belirlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür (İnce, 2023, s. 655). Bizim de katılmakta olduğumuz ikinci bir görüşe göre ise koşullu salıverilme sonrası denetim süresi belirlenirken esas alınması gereken husus yasa gereği koşullu salıverilebilmek için ceza infaz kurumunda iyi halli biçimde geçirilmesi gereken süre olup, iyi halin geç kazanılmasından dolayı fazladan ceza infaz kurumunda geçirilen süreler hükümlü aleyhine olacak biçimde denetim süresi hesabında dikkate alınamayacaktır (Bozdağ, 2019, s. 169).

Özellikle 7242 sayılı Kanun değişikliği ile koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin hükümlü aleyhine olacak şekilde “*infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre*” olarak belirlenmesiyle denetim süresinin hukuki mahiyeti gereği 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesi uyarınca diğer infaz rejimine ilişkin hükümlerde kabul edildiği üzere derhal mi yoksa koşullu salıverilme oranlarının belirlenmesinde olduğu gibi lehe yasa tespit edilerek mi uygulanması gerektiği hususu tartışılır hale gelmiştir. Öğretide bir görüşe göre 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesinde genel kural olarak infaz rejimine ilişkin hükümlerde derhal uygulama ilkesinin geçerli olacağı belirtilmesi ve bu kuralın istisnaları olarak ise koşullu salıverilme, hapis cezasının ertelenmesi ve tekerrür müesseselerinin sayılmış olması karşısında koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin de diğer infaz rejimlerine ilişkin hükümlerde

olduğu gibi derhal uygulama ilkesine tabi olduğu savunulmuştur. Yine bu görüşün savunucularına göre infaz rejimine ilişkin hükümlerde derhal uygulanma ilkesinin benimsenmesinin asıl sebebinin getirilecek yeni düzenlemenin hükümlünün sosyalleşmesi ve topluma kazandırılmasında daha etkin olacağı düşünülmesinden kaynaklandığı, koşullu salıverilme kararı sonrası denetim süresi belirlenmesindeki asıl amacın da hükümlünün iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması olduğu, dolayısıyla koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin olarak sonraki kanun ile getirilen düzenlemelerin karma uygulama hususu ile ilişkilendirilmeyerek geleceğe dönük biçimde derhal uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür (Şengül, 2021, <https://www.hukukihaber.net/kosullu-saliverilmenin-geri-alinmasinda-denetim-suresi>, E.T.: 28/09/2023; Dinçer, 2021, s. 75). Bizim de katılmakta olduğumuz diğer bir görüşe göre ise koşullu salıverilme sonrası denetim süresi, koşullu salıverilme müessesesiyle bağlantılı bir düzenleme olup zaman bakımından uygulanma açısından da koşullu salıverilmede olduğu gibi lehe kanun değerlendirilmesi yapılması gerekmektedir (İnce, 2019, s. 124; Sağıroğlu, 2021, s. 342; Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 205). Ayrıca belirtmek gerekir ki denetim süresi her ne kadar hükümlünün iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması amacıyla getirilmiş ise de, aynı zamanda hükümlüye denetime uyma külfeti getirmektedir. KSGA gündeme geldiğinde ise dolaylı olarak hükümlünün ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süreyi etkilediğinden denetim süresindeki kanuni değişikliğin hükümlünün aleyhine olacak şekilde derhal uygulanması mümkün olmamalıdır.

Koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin zaman bakımından uygulanma prensibine ilişkin olarak Yargıtay tarafından da görüş değişikliğine gidildiği görülmektedir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 19/10/2020 tarih, 2017/1647 esas ve 2020/2375 karar sayılı ve yine aynı dairenin 14/05/2018 tarih, 2018/1869 esas ve 2018/2217 karar sayılı kararlarında olduğu gibi birçok kararında koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin infaz rejimine ilişkin olduğu ve 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesi uyarınca derhal uygulama ilkesinin geçerli olduğu kabul edilmiş iken; Yargıtay CGK'nin 10/06/2021 tarih, 2019/1-206 esas ve 2021/272 karar sayılı kararında ise koşullu salıverilme sonrası belirlenen denetim süresinin koşullu salıverilme müessesesinden bağımsız düşünölemeyeceği belirtilerek bu doğrultuda denetim süresine ilişkin olarak da lehe kanun değerlendirilmesi yapılması gerektiği ifade edilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 19/10/2020, E.: 2017/1647, K.: 2020/2375, s.

2-3; Yargıtay 1. C.D., T.: 14/05/2018, E.: 2018/1869, K.: 2018/2217, s. 9; Yargıtay C.G.K., T.: 10/06/2021, E.: 2019/1-206, K.: 2021/272, s. 13).

Koşullu salıverilme sonrası belirlenecek denetim süresi bakımından daha önce yapılan açıklamalar da göz önünde bulundurulduğunda 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 107/6 maddesi, hem 647 sayılı CİHK döneminde 765 sayılı TCK'nın 17. maddesi uyarınca belirlenen denetim süresine hem de maddenin 7242 sayılı Kanun değişikliğinden sonraki haline göre daha lehe olmaktadır. Yargıtay 1. CD'nin güncel tarihli kararlarında yukarıda yer verilen Yargıtay CGK kararı uyarınca koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin olarak lehe kanun uygulama ilkesi kabul edilmekle birlikte ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre ile koşullu salıverilme sonrası belirlenecek olan denetim süresi açısından çapraz biçimde lehe hükümler alınmak suretiyle karma uygulama yapılamayacağıının ifade edildiği görülmektedir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 23/12/2022 tarih, 2022/13955 esas ve 2022/10341 karar sayılı ilamında bu durum *“Hükümlünün infaza konu cezasından dolayı koşullu salıverilme hakkından yararlanabilmesi bakımından infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin belirlenmesinde 647 sayılı Kanun hükümleri uyarınca yapılan uygulamanın 5275 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılacak uygulamaya göre lehe olduğu, somut olayda 5275 sayılı Kanun hükümlerine göre değil, 765 sayılı Kanun'un 17. maddesi hükümlerine göre koşullu salıverilme kararının geri alınmasına karar verilmesi gerektiği, koşullu salıverilme ile ilgili uygulama bakımından 647 sayılı Kanun hükümleri ile 5275 sayılı Kanun hükümlerinin sadece lehe olan bölümlerinin alınıp karma uygulama yapılmasının mümkün olmadığı”* şeklinde belirtilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 23/10/2022, E.: 2022/13955, K.: 2022/10342, s. 3).

Hükümlünün cezasını birden fazla hapis cezası şeklinde içtimalı olarak infaz etmesi ve içtima dahilinde bulunan ilamların bazılarının koşulu salıverilme süresinin 5275 sayılı CGTİHK'ye, bazılarının ise 647 sayılı CİHK'ye göre belirlenmesi gibi bir durumda koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin nasıl ve hangi kanun uyarınca tatbik edileceği hususunda tereddütler yaşanmaktadır. Kanaatimizce içtimalı cezaların bir bütün olması nedeniyle bu cezalara ilişkin nasıl ki tek bir koşullu salıverilme süresi bulunmakta ise koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin de ayrı ayrı her bir ceza yönünden değil toplamalı ceza üzerinden tek bir süre olarak belirlenmesi gerekmektedir. İçtima dahilinde bulunan bazı ilamlar

yönünden koşullu salıverilme süresi 647 sayılı CİHK'ye göre belirlenmiş olduğundan toplamalı cezaya ilişkin denetim süresi de 765 sayılı TCK'nin 17. maddesi uyarınca bihakkın tahliye tarihine kadar olmalıdır. Yargıtay 1. CD'nin 12/11/2021 tarih, 2019/3487 esas ve 2021/14079 karar sayılı kararında da bu görüş doğrultusunda uygulama yapıldığı görülmektedir (Yargıtay 1. C.D., T.: 12/11/2021, E.: 2019/3487, K.: 2021/14079, s. 3-4).

Hükümlünün koşullu salıverilme süresinin 5275 sayılı CGTİHK hükümlerine göre belirlenmesi durumunda koşullu salıverilmeye bağlı denetim süresi de 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesi uyarınca tatbik edilecektir. Maddenin ilk halinde *“infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı”* olarak kabul edilen denetim süresi, 7242 sayılı Kanun ile *“infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre”* olarak hükümlü aleyhine değiştirilmiş olduğundan suç tarihi göz önüne alınmak suretiyle saptama yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede 5275 sayılı CGTİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde 7242 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 15/04/2020 tarihinden önce suç işleyen hükümlüler açısından koşullu salıverilme sonrası denetim süresi *“infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin yarısı”* olarak uygulanacak iken; bu tarihten sonra suç işleyenler açısından ise *“infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre”* olarak tatbik edilecektir. Yapılan bu uygulama koşullu salıverilme sonrası denetim süresinde lehe uygulama ilkesinin geçerli olmasının bir sonucudur.

3.2.2.2. Denetim süresi içerisinde hapis cezasını gerektirir kasıtlı bir suç işlenmesi

KSGA'ya karar verilebilmesi için koşullu salıverilme kararının denetim süresi içerisinde ihlal edilmiş olması gerekmektedir. 647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde 765 sayılı TCK'nin 17. maddesi uyarınca KSGA'ya karar verilmekte ve bu madde uyarınca koşullu salıverilmiş olan hükümlünün geri kalan süre içerisinde işlemiş olduğu kasıtlı bir cürüm nedeniyle şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş olması ve mecbur olduğu şartları yerine getirmemesi KSGA'ya karar verilmesini gerektirir sebepler olarak gösterilmekteydi (Bakıcı, 1987, s. 22-23; Bardak, 1996, s. 170-171; Kafes, 1998, s. 74-75). 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde ise *“Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, infaz hâkiminin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde*

koşullu salıverilme kararı geri alınır” düzenlemesine yer verilmiştir. Bu bağlamda 5275 sayılı CGTİHK uyarınca koşullu salıverilme kararının ihlali olarak kabul edilen ve KSGA’ya neden olan ilk hal, denetim süresi içerisinde hapis cezasını gerektirir kasıtlı bir suç işlenmiş olması durumudur.

5275 sayılı CGTİHK’nin 107/12 maddesinde KSGA’ya karar verilebilmesi için hapis cezasını gerektirir kasıtlı suçun denetim süresi içerisinde işlenmiş olması gerektiği ifade edildiğinden öncelikle daha önce koşullu salıverilen hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi kısmında belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak işlenen ikinci suçun denetim süresi içinde işlenip işlenmediği tespitinin yapılması gerekmektedir. Genel kural olarak koşullu salıverilme kararında hükümlünün hangi tarihten itibaren koşullu salıverilmesine karar verilmiş ise, bu tarih uyarınca denetim süresinin de başlayacağı kabul edilmekle birlikte Yargıtay 1. CD’nin 03/12/2021 tarih, 2021/12431 esas ve 2021/14643 karar sayılı kararında belirtildiği üzere hükümlü hakkında koşullu salıverilme kararı verilmiş olmasına rağmen hükümlünün başka bir cezasının infazı nedeniyle ceza infaz kurumundan ayrılamaması nedeniyle denetim süresinin başladığı değerlendirilemeyeceğinden ceza infaz kurumundayken işlediği kasıtlı suç nedeniyle KSGA’ya karar verilemeyecektir (Yargıtay 1. C.D., T.: 03/12/2021, E.: 2021/12431, K.: 2021/14643, s. 3). Bu bağlamda denetim süresinin başladığının kabul edilmesi için hükümlünün fiilen ceza infaz kurumundan salıverilmesi gerekmektedir.

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonra başlayacak olan denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi, koşullu salıverilme kararının ihlali olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra mükerrir hükümlüler hakkında 5275 sayılı CGTİHK’nin 108/4 maddesi uyarınca belirlenecek olan denetim süresi, cezanın infazının tamamlanmasından sonra başlayacak olması sebebiyle koşullu salıverilmeye bağlı denetim süresinden farklı olup mükerrir hükümlünün bu süre içinde kasıtlı suç işlemesi koşullu salıverilme kararının ihlali kapsamında değerlendirilemeyecektir (Kan, 2021, s. 331; Badem, 2022, s. 161). Bu durumun bir sonucu olarak Yargıtay 1. CD’nin 14/12/2020 tarih, 2019/3066 esas ve 2020/3302 karar sayılı kararında da belirtildiği üzere mükerrir hükümlünün 5275 sayılı CGTİHK’nin 108/4 maddesi uyarınca belirlenen denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi halinde KSGA’ya karar verilemeyecektir (Yargıtay 1. C.D., T.: 14/12/2020, E.: 2019/3066, K.: 2020/3302, s. 2).

Özellikle vurgulamak gerekir ki hükümlü hakkında KSGA'ya karar verilebilmesi için denetim süresi içinde işlenen suçun öncesinde verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunması elzemdir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 17/06/2022 tarih, 2022/5300 esas ve 2022/5252 karar sayılı kararında da belirtildiği üzere hükümlü hakkında lehe yasa değişikliği ya da başka bir sebeple yapılan uyarlamalar uyarınca geçmişe dönük olarak koşullu salıverilme kararının alınmış olması durumunda, hükümlünün koşullu salıverilmenin geçerli olacağı tarihten sonra ancak koşullu salıverilme kararının verildiği tarihten önce işlemiş olduğu ikinci suç, işlendiği tarih itibariyle verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunmaması sebebiyle KSGA'ya neden olmayacaktır (Yargıtay 1. C.D., T.: 17/06/2022, E.: 2022/5300, K.: 2022/5252, s. 1-2). Öte yandan koşullu salıverilme kararı, kesinleşmesine gerek olmaksızın verildiği tarih itibariyle hüküm ve sonuçlarını doğuracağından koşullu salıverilme kararının verildiği tarihte işlenen ikinci bir suç KSGA'ya neden olabilecektir (İnce, 2023, s. 731-732). Ancak bu halde dahi ikinci suçun koşullu salıverilme kararı verildikten sonra işlendiğinin kesin olarak tespit edilmesi, edilemiyorsa hükümlü lehine değerlendirmede bulunarak KSGA'ya karar verilmemesi gerekmektedir.

KSGA'ya karar verilebilmesi için koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde işlenen suçun kasıtlı bir suç olması gerekmektedir. Hükümlünün bu süre içinde işlediği taksirli bir suç KSGA'ya neden olmayacaktır (Akkaya, 2021, s. 847). 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde “denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi” ifadesine yer verilmişken, 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesinde ise “geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilirse” ibaresine yer verdiği görülmektedir. Her ne kadar bahsi geçen kanunun iki ayrı maddesinde farklı şekillerde ifadeler bulunması, KSGA'ya karar verilebilmesi için denetim süresi içinde işlenen kasıtlı suçun hapis cezası gerektiren bir suç olmasının yeterli mi olduğu yoksa sonuç ceza olarak hapis cezasına mı hükmedilmiş olması gerektiği hususunda tereddüte neden olmakta ise de bu iki madde birlikte yorumlandığında ikinci suçtan verilen netice cezanın hapis cezası olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda ifade edilebilir ki hükümlünün denetim süresi içinde işlemiş olduğu suç nedeniyle sonuç ceza olarak doğrudan verilmiş ya da hapis cezasından çevrili adli para cezaları ve 5237 sayılı TCK'nin 50. maddesinde düzenlenmiş diğer seçenek yaptırımlar

KSGA'ya neden olamayacaktır. Disiplin hapsi ve tazyik hapsi cezaları da mahiyetleri itibariyle işlenmiş kasıtlı bir suç nedeniyle verilen hapis cezası niteliğinde olmadığından KSGA'yı gerektirmeyecektir (Sağiroğlu, 2021, s. 343; Sanıvar, 2020, s. 590).

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde her ne kadar “denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi” ifadesine yer verilmiş ise de, 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesinde yer alan “geri kalan süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilirse” ibaresi ile birlikte değerlendirildiğinde KSGA'ya karar verilebilmesi için hükümlünün koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde işlediği kasıtlı suçtan verilen mahkumiyet hükmünün kesinleşmiş olması gerekmektedir. Zira hüküm kesinleşmedikçe suçun işlendiğinin hukuken sabit olduğundan bahsedilmesi mümkün değildir (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 303). KSGA'ya karar verilebilmesi için ikinci suçtan verilen kararın kesinleşmiş olması gerekmele birlikte bu suça ilişkin kesinleşmenin de denetim süresi içinde olmasına gerek yoktur. Asıl önemli olan ikinci suçun denetim süresi içinde işlenmesi olup kesinleşmenin denetim süresinden sonra gerçekleşmesi durumunda da KSGA'ya karar verilebilecektir (Demirbaş, 2021, s. 544). Kanaatimizce yaşanan bu tereddütlerin önüne geçebilmek adına 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 ve 107/15 maddelerinde yer alan ifadelerin “denetim süresinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilirse” şeklinde aynı olacak biçimde değiştirilmesi yerinde bir düzenleme olacaktır.

Hükümlünün koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde işlemiş olduğu ikinci suçtan HAGB kararı verilmesi durumunda henüz sonuçları itibariyle açıklanmış ve kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü mevcut olmadığından KSGA'ya karar verilemeyecektir. Ancak HAGB kararı sonrası denetim ihlalinde bulunulması nedeniyle açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanması ve açıklanan hükmün de kesinleşmesi KSGA'ya sebebiyet verecektir (İnce, 2023, s. 722).

Denetim süresi içinde işlenen kasıtlı suçtan verilen hapis cezasının 5237 sayılı TCK'nin 51. maddesi uyarınca ertelenmesine karar verildiğinde KSGA'ya karar verilebilecektir. Zira hapis cezasının ertelenmesi durumunda mevcut bir mahkumiyet kararı bulunmakta, yalnızca cezanın infazı ceza infaz kurumunda değil de dışarıda gerçekleşmektedir. Bu durum 5237 sayılı TCK'nin 51/8 maddesinde “Denetim süresi yükümlülüklerine uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza

infaz edilmiş sayılır” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca denetim süresi içinde işlediği kasıtlı suçtan dolayı verilen hapis cezasının ertelenmesine karar verilen hükümlünün iyi halini koruduğundan da söz edilemeyecektir (Akkaş, 2008, s. 326-327). Bu noktada hükümlüye koşullu salıverilme sonrası denetim süresinde işlediği kasıtlı suçtan verilen hapis cezasının 5237 sayılı TCK’nin 51. maddesi gereğince mi yoksa 765 sayılı TCK’nin 95. maddesi uyarınca mı ertelendiğine dikkat etmekte fayda bulunmaktadır. Nitekim ikinci suçtan 5237 sayılı TCK’nin 51. maddesi uyarınca hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi ve erteleme kararının kesinleşmiş olması KSGA’ya karar verilebilmesi için yeterli iken bu suçtan verilen hapis cezasının 765 sayılı TCK’nin 95. maddesi uyarınca ertelenmesi durumunda yalnızca hükümlünün erteleme kararı sonrası suç işleyerek erteli cezanın aynen infazına karar verilmesi gibi bir halde KSGA’ya karar verilebilecektir. Zira 765 sayılı TCK’nin 95/2 maddesinde yer alan düzenleme uyarınca hükümlünün erteleme kararı sonrası denetim süresini suç işlemeden geçirmiş olması durumunda ertelenmiş olan mahkumiyet hükmü esasen vaki olmamış sayılacağından KSGA’yı da gerektirmeyecektir (Yetgin, 2023, s. 918).

Hükümlü hakkında koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde işlediği suçtan verilen hapis cezasının basit yargılama ya da seri muhakeme usulü uygulanarak verilmiş olması KSGA’ya engel değildir. Nitekim Yargıtay 1. CD’nin 27/04/2023 tarih, 2023/2844 esas ve 2023/2431 karar sayılı kararında belirtildiği üzere önem arz eden husus koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde kasıtlı suç işlenmesi ve bunun neticesinde hapis cezasına hükmedilmesi olup hükmedilen hapis cezasının basit yargılama ya da seri muhakeme usulü uygulanarak verilmiş olmasının KSGA’ya karar verilmesinde bir etkisi bulunmamaktadır (Yargıtay 1. C.D., T.: 27/04/2023, E.: 2023/2844, K.: 2023/2431, s. 4).

Hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suçun sırf askeri suçlardan olması KSGA’ya engel oluşturmamaktadır. Nitekim 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/12 maddesinde yer alan “*kasıtlı bir suç işlemesi*” ifadesinin sırf askeri suçlar açısından Anayasa’ya aykırılığı ileri sürülerek iptali istemiyle AYM’ye başvurulmuş ise de, AYM’nin 21/06/2022 tarih, 2022/9 esas ve 2022/80 karar sayılı kararında 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/12 maddesindeki düzenlemenin sırf askeri suçlar açısından Anayasa’ya aykırılık teşkil etmediği belirtilerek diğer suçlar ile sırf askeri suçlar arasında bir ayırım bulunmadığı bu nedenle sırf askeri suçlardan mahkum olunması

durumunda da KSGA'ya karar verilebileceği ifade edilmiştir (AYM, T.: 21/06/2022, E.: 2022/9, K.: 2022/80, s. 4-5).

Koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlenen kasıtlı suçun af kapsamına girmesi durumunda KSGA'ya karar verilip verilemeyeceği hususunda öğretide tartışma bulunmaktadır. Öğretide bir görüşe göre denetim süresinde işlenen bu suç her ne kadar af kapsamına girmiş olsa dahi hükümlünün eylemi suç olarak kalmaya devam edeceğinden KSGA'ya karar verilebilmelidir (Yenidünya, 2002, s. 185; İnce, 2023, s. 724). Bizim de katılmakta olduğumuz ikinci bir görüşe göre ise genel af söz konusu olduğunda mahkumiyet bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalktığından KSGA'ya yol açmamalıdır. Özel af durumunda ise yalnızca cezanın tamamen ya da kısmen kaldırılması veya başka bir cezaya çevrilmesi gündeme gelecek olup mahkumiyete bağlı sonuçlar doğmaya devam edeceğinden KSGA'ya karar verilmesine engel bir durum oluşturmayacaktır (Bardak, 1996, s. 171; Özen, 2023, s. 576).

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlediği suç nedeniyle verilen hapis cezasının 5237 sayılı TCK'nin 68. maddesi kapsamında ceza zamanaşımına uğraması durumunda KSGA'ya karar verilip verilemeyeceği sorunu gündeme gelebilmektedir. İfade etmek gerekir ki ceza zamanaşımı mahkumiyet hükmünün tüm sonuçlarıyla ortadan kalkmasına yol açmamakta yalnızca ceza zamanaşımına uğrayan mahkumiyet hükmündeki cezanın infaz edilebilmesine engel oluşturmaktadır (Sağiroğlu, 2021, s. 347). Dolayısıyla denetim süresi içinde işlenen suçtan verilen hapis cezasının ceza zamanaşımına uğramasının KSGA'ya bir etkisi bulunmamaktadır.

Son olarak bu başlık altında değinmekte yarar gördüğümüz bir husus da 30/04/2013 tarihli ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 25. maddesi ile 5275 sayılı CGTİHK'nin geçici 5. maddesine getirilen düzenlemedir. Bu düzenleme uyarınca 07/11/1982 tarihinden önce işlediği bir suç nedeniyle hapis cezasına mahkum olmuş hükümlü hakkında mahkum olduğu cezanın infazı kapsamında koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde suç işlediğinden bahisle KSGA'ya karar verilemeyecektir. Ancak hapis cezaları içtimalı olarak infaz edilmekte olup içtima dahilinde bulunan ilamlardan bazılarının suç tarihinin 07/11/1982 tarihinden önce bazılarının ise sonra olması durumunda, suç tarihi 07/11/1982 tarihinden sonra

işlenen suçlar açısından yeni bir içtima kararı alınacak ve bu suçlara ilişkin olarak yeni düzenlenecek müddetname uyarınca koşulları sağlaması durumunda KSGA kararı verilmesi mümkün olacaktır (Sağiroğlu, 2021, s. 349).

3.2.2.3. Denetim süresi içerisinde belirlenen yükümlülüklerin uyarıya rağmen yerine getirilmemesi

647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde KSGA'ya ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 765 sayılı TCK'nin 17. Maddesinde KSGA'ya karar verilmesini gerektirir ikinci neden olarak hükümlünün mecbur olduğu şartları yerine getirmemesi gösterilmiştir (Bardak, 1996, s. 170-171). Her ne kadar kanun metninde bu şekilde düzenleme bulunmakta ise de, 15/04/1987 tarihli ve 3352 sayılı Kanun değişikliği ile gözetim sistemi yerine klasik sistemin kabul edilmesiyle birlikte mecbur olduğu şartları yerine getirmeme şeklindeki geri alma sebebi uygulamada tatbik edilememiştir (Kafes, 1998, s. 75; Giden, 2008, s. 67-68). 5275 sayılı CGTİHK'nin yürürlüğe girmesiyle ve yeniden gözetim sistemine geçilmesiyle birlikte koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresini birtakım yükümlülüklerle uyararak geçirmesine karar verilebileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin bir sonucu olarak da yükümlülükler uyuşmazlığı halini, koşullu salıverilme kararının ihlali olarak kabul edilmiştir (Gür, 2019, s. 1476). Bu bağlamda 5275 sayılı CGTİHK uyarınca koşullu salıverilme kararının ihlali olarak kabul edilen ve KSGA'ya neden olan ikinci hal, denetim süresi içerisinde belirlenen yükümlülüklerin uyarıya rağmen yerine getirilmemesi durumudur. Kanaatimizce söz konusu geri alma sebebi koşullu salıverilme müessesesinin işlevsel olarak uygulanabilmesi için önem arz etmekte olup bu hususa 5275 sayılı CGTİHK'de yer verilmesi yerinde bir düzenleme olmuştur.

Çalışmanın koşullu salıverilme kararının verilmesi kısmında da belirtildiği üzere infaz hakimliğince verilecek koşullu salıverilme kararında hükümlünün kişiliği ve toplumsal hayata uyum sürecindeki başarısı dikkate alınarak koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin denetimli serbestlik tedbiri uygulanmaksızın ya da herhangi bir yükümlülük belirlenmeksizin geçirilmesi yönünde karar verilebileceği gibi hükümlünün denetim süresini birtakım yükümlülüklerle tabi olarak geçirmesi yönünde de karar verilebilecektir (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 30). 5275 sayılı CGTİHK'de bu yükümlülüklerden bazılarının hükümlü hakkında uygulanıp

uygulanmayacağı hususu infaz hakiminin takdirine bırakılmış olmakla birlikte, bazı suç failleri yönünden birtakım yükümlülüklerin uygulanmasına karar verilmesinde yasal bir zorunluluk getirilmiştir.

İnfaz hakiminin takdirine bağlı olarak uygulanabilecek yükümlükler 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/7, 107/8 ve 107/9 maddelerinde düzenlenmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/7 maddesi uyarınca koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde hükümlünün ceza infaz kurumunda öğrenmiş olduğu bir mesleği ya da sanatsal faaliyeti icra etmek üzere kamu kurumunda ya da özel olarak yine aynı meslek ya da sanat faaliyetiyle uğraşan bir kişinin gözetiminde ücret karşılığında çalışmasına karar verilebilecektir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/8 maddesinde yer alan düzenleme gereği on sekiz yaşından küçük olan hükümlüler hakkında denetim süresi içinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmelerine hükmedebilecektir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/9 maddesi uyarınca ise hükümlüye denetim süresi içinde rehberlik etmesi, hükümlünün sorumluluk bilinciyle hareket ederek iyi bir yaşam sürmesi ve kötü alışkanlıklar edinmesinin önüne geçilebilmesi amaçlarıyla uzman bir kişi görevlendirilebilecek, bu kişi tarafından üçer aylık sürelerle hükümlünün gelişimi ve toplumsal uyumu konusunda rapor düzenlenerek infaz hakimine verilecektir. Ayrıca söz konusu madde metnine 7242 sayılı Kanun ile eklenen düzenleme uyarınca infaz hakimliği tarafından hükümlünün denetim süresi içinde en fazla iki yıl ile sınırlı olmak üzere denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenecek yükümlülüklerle tabi tutulmasına karar verilebilecektir. Bu karar doğrultusunda hükümlü, denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından hükümlünün risk durumu ve ihtiyaçları dikkate alınarak belirlenecek *“belirli bir bölgede denetim ve gözetim altında bulundurma”*, *“belirlenen yer veya bölgelere gitmeme”* ve *“belirlenen programlara katılma”* şeklindeki yükümlülüklerden bir ya da birkaçına tabi tutulacaktır (Bozdağ, 2019, s. 172-174; Mecit, 2022, s. 580).

İnfaz hakiminin bazı suç failleri açısından koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde yükümlülük belirlemek zorunluluğu bulunmaktadır. 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/9 maddesinde; 5237 sayılı TCK'nin 102/2 maddesinde belirtilen cinsel saldırı, 103. maddede tanımlanan çocukların cinsel istismarı ve 104/2 ile 104/3 maddelerinde düzenlenen reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarından mahkum olan hükümlüler hakkında cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde madde metninde belirtilen yükümlülüklerden bir ya da birden fazlasına

tabi tutulmasına hükmedileceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca hükümlünün denetim süresi içinde tabi tutulacağı yükümlülükler “*tıbbi tedaviye tabi tutulmak*”, “*tedavi amaçlı programlara katılmak*”, “*suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak*”, “*mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak*”, “*çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak*” ve “*çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak*” şeklinde sayılmış olup infaz hakimi sayılan bu yükümlülüklerden en az birini seçerek koşullu salıverilen hükümlüye denetim süresi içinde uygulanmasına karar vermelidir (Yavuz, 2022, s. 170). Ancak belirtmek gerekir ki 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/9 maddesinde bazı suç failleri açısından ek yükümlülükler uygulanmasına yol açan bu düzenlemenin 18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun ile getirildiği dikkate alındığında, işlediği suçun tarihi 18/06/2014 tarihi öncesine ait olanlar hakkında sayılan yükümlülüklerden birinin seçilerek belirlenmesi yoluna gidilmemesi gerekmektedir. Zira daha önce de ifade edildiği üzere koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresinde koşullu salıverilmede olduğu gibi lehe uygulama ilkesi geçerli olmaktadır. Bu bağlamda 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/9 maddesinde bazı suç failleri için öngörülen yükümlülükler hükümlüye fazladan külfet getirmesi nedeniyle hükümlü aleyhine olup işlediği suçun tarihi 18/06/2014 sonrası olan hükümlüler hakkında tatbik edilmesi gerekmektedir (Badem, 2022, s. 170-171). Ayrıca bahsi geçen yükümlülüklerin 5275 sayılı CGTİHK'nin 108/10 maddesindeki açık düzenleme karşısında SSC'ler hakkında uygulanması mümkün olmamaktadır.

İnfaz hakimliğince verilen koşullu salıverilme kararında hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresi içinde yukarıda yer verilen yükümlülüklerden biri ya da birkaçının uygulanmasına karar verilmiş ise bu yükümlülüklerin takibi ve yerine getirilmesi DSHY uyarınca denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecektir. Denetimli serbestlik müdürlükleri bu görevlerini gerektiğinde kolluk kuvvetleriyle ya da diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak icra edecektir. DSHY'nin 44. maddesi uyarınca koşullu salıverilme kararı sonrası denetim süresi içinde yükümlülük uygulanmasına karar verilen hükümlüye, yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda KSGA'ya karar verilebileceği

hususlu denetimli serbestlik müdürlüğünce yapılacak yazılı ya da elektronik tebligat aracılığıyla bildirilecektir (Gündüz, 2021, s. 407-408; Yetgin, 2023, s. 905).

DSHY'nin 44/1 maddesi uyarınca hükümlünün tabi tutulduğ yükümlülüğü yerine getirebilmesi için kendisi için hazırlanan programa, denetimli serbestlik görevlilerinin ağrı ve uyarılarına uymaması yükümlülük ihlali olarak kabul edilmektedir (Mecit, 2022, s. 594). 5275 sayılı CGTHK'nin 107/12 maddesinde ise hükümlünün koşullu salıverilme kararı sonrası denetim süresi içinde tabi tutulduğ ykmllklere infaz hakimince uyarılmasına rağmen uymamakta ısrar göstermesi durumunda KSGA'ya karar verileceğ belirtilmiştir. Bu ereve de yükümlülük ihlali nedeniyle KSGA'ya karar verilebilmesi için uyarı ve ısrar şartının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

5275 sayılı CGTHK'de ısrar koşulunun hangi durumda gerekleşeceğ düzenlenmemiş olduğndan bu hususta DSHY'de yer alan hükümlere göre değlendirme yapılması gerekmektedir. Yürürlükten kaldırılan 05/03/2013 tarihli ve 28578 sayılı DSHY'nin 44/3 maddesinde yükümlülüğün bir sene içerisinde iki defa ihlal edilmesi durumunun yükümlülüğe uymamada ısrar sayılacağı belirtilmişti. Yürürlükteki 10/10/2021 tarihli ve 31655 sayılı DSHY'nin 44/3 maddesine göre ise yükümlülüğün bir sene içerisinde mazeretsiz ve kasıtlı biçimde üç defa ihlal edilmesi hali yükümlülüğe uymamada ısrar olarak kabul edilmiştir. Söz konusu madde uyarınca yetişkin hükümlüler açısından daha önce iki kez uyarı yapılmış olmasına rağmen bir sene içinde üçüncü ihlalin tespit edilmesi, SS'ler ve yükümlülüğün yerine getirilmeye başlanıldığ tarih itibariyle on sekiz yaşından küçük olup yerine getirme sırasında on sekiz yaşını doldurmuş olanlar bakımından ise daha önce üç kez uyarı yapılmış olmasına rağmen bir sene içinde dördüncü ihlalin tespit edilmesi durumunda denetimli serbestlik müdürlüğündeki kayıt kapatılarak infaz hakimliğinden KSGA'ya karar verilmesi hususunda talepte bulunulacaktır (Yavuz, 2022, s. 96).

5275 sayılı CGTHK'nin 107/12 maddesindeki düzenlemeyle paralel biçimde DSHY'nin 44/5 maddesinde koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresi içinde yükümlülükleri yerine getirmemesi durumunda uyarının infaz hakimi tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Kanaatimizce yükümlülük ihlali sebebiyle KSGA'ya karar verilebilmesi için yürürlükteki DSHY uyarınca hükümlünün daha önce iki defa yükümlülük ihlalinde bulunması ve iki defa uyarılmış olması gerektiğinden bu

uyaruların infaz hakimi tarafından yapılmasının pratik bir sonucu bulunmamakta ve infaz hakimliğinin görev tanımıyla ilişkilendirilememektedir. Bu çerçevede madde metninde “*infaz hakiminin uyarısına rağmen*” ibaresi yerine “*denetimli serbestlik müdürlüğünün uyarısına rağmen*” ifadesine yer verilmek suretiyle değişikliğe gidilmesi yerinde olacaktır.

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde yükümlülük ihlali nedeniyle KSGA'ya karar verilebilmesi için uyarı ve ısrar şartının birlikte gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiş iken; bahsi geçen kanunun 107/15 maddesinde ise çelişkiye neden olacak biçimde hükümlünün bağlı tutulduğu yükümlülükleri yerine getirmemesi halinde KSGA'ya karar verileceği ifade edilmiştir. Yargıtay 1. CD'nin 04/12/2013 tarih, 2013/153 esas ve 2013/817 karar sayılı kararında hükümlünün tabi tutulduğu yükümlülüğün gereğini bir defa yerine getirmemesi durumunda ısrar şartı gerçekleşmediğinden KSGA'ya karar verilemeyeceğinin belirtildiği dikkate alındığında uygulamada tereddüte mahal vermemek adına 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesinin 107/12 maddesi ile aynı olacak biçimde düzenlenmesinde fayda bulunmaktadır (Yargıtay 1. C.D., T.: 04/12/2013, E.: 2013/153, K.: 2013/817, s. 3-4).

Öğretide 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 maddesinde yükümlülük ihlali durumunda KSGA'ya karar verilebileceği belirtilmesine rağmen denetimli serbestlik tedbirine uyulmaması durumuna yer verilmemesi eleştirilmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/10 maddesi uyarınca infaz hakiminin denetim süresi içinde yükümlülük belirleyebileceği gibi denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına da karar verebileceği ileri sürülerek ilgili maddeye denetimli serbestlik tedbirine uyulmaması halinin de geri alma sebeplerinden biri olarak eklenmesi gerektiği ifade edilmiştir (İnce, 2023, s. 743). Kanaatimizce 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/10 maddesinde yer alan denetimli serbestlik tedbiri uygulanması ifadesi, kanunun 107/9 maddesinde belirtilen infaz hakiminin kararı doğrultusunda denetimli serbestlik müdürlüğüne belirlenecek yükümlülükleri işaret etmekte olup kanun koyucu tarafından yükümlülük ve denetimli serbestlik tedbiri aynı anlama gelecek şekilde kullanılmıştır. Bu bağlamda hükümlünün 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/9 maddesi uyarınca denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından belirlenecek yükümlülüklerin yerine getirilebilmesi amacıyla kendisi için hazırlanan programa, denetimli serbestlik görevlilerinin çağrı ve uyarılarına uymaması yükümlülük ihlali olarak kabul

edilecek, bu yükümlülükler infaz hakiminin uyarısına rağmen uymamakta ısrar göstermesi durumunda KSGA'ya karar verilecektir.

3.3. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması Halinde Ceza İnfaz Kurumunda İnfaz Edilmesi Gereken Süre

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonraki denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ya da tabi olduğu yükümlülükler uymamakta ısrar göstererek ihlal etmesi durumunda KSGA gündeme gelmektedir. İnfaz hakimi KSGA'ya karar verirken aynı zamanda hükümlünün belirli bir süre için yeniden ceza infaz kurumuna alınmasına karar vermektedir. KSGA kararı ile kişinin özgürlüğünden alıkonulması söz konusu olduğundan kararın yasal mevzuata uygun ve doğru şekilde verilmesi elzemdir.

AYM'nin 20/07/2017 tarih ve 2014/16162 başvuru numaralı kararında KSGA müessesesinin hükümlünün ceza infaz kurumunda kalacağı süreyi doğrudan etkilemesi nedeniyle bu müessesenin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kararda ayrıca KSGA sebebiyle kişinin yeniden ceza infaz kurumuna alınması durumunda infaz edilmesine karar verilecek ceza ile önceki mahkumiyet hükmü arasındaki nedensellik bağının kesilmemiş olmasının önemine dikkat çekilerek hükümlünün KSGA neticesinde yeniden hapsedilmesi durumunun koşullu salıverildiği cezanın infazıyla bağlantılı olması gerektiği belirtilmiştir (AYM, T.: 20/07/2017, B.N.: 2014/16162, s. 8-9).

Türk infaz hukuku sisteminde KSGA halinde ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek süre konusunda zaman içinde farklı uygulamaların tercih edildiği görülmektedir. Mülga 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinin 07/12/1988 tarihli ve 3506 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramadan önceki halinde KSGA'ya karar verilmesi durumunda, hükümlünün koşullu salıverildikten sonra suç işlediği zamana kadar dışarıda geçirdiği sürenin cezasından mahsup edilmeyeceği ve koşullu salıverildikten sonra kalan cezasının tümünün infazına karar verileceği düzenlenmişti. Söz konusu maddenin 3506 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramış halinde ise KSGA'ya karar verilmesi durumunda geri almaya neden olan koşullu salıverildikten sonra işlenen suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki sürenin aynen infaz ettirileceği belirtilmişti. Karar ile birlikte 647 sayılı CİHK'nin ek 2. maddesi gereği koşullu salıverilme sırasında tatbik edilen ayda altı günlük indirimler de geri alınmış

olmaktaydı (Bakıcı, 1987, s. 21; Kafes, 1998, s. 79; Yenidünya, 2002, s. 190; Özgenç, 2021, s. 357).

5275 sayılı CGTİHK'nin 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe girdiği ilk halinde denetim süresi içinde kasıtlı suç işlenmesi durumunda ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek süreler açısından 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinin 3506 sayılı Kanun ile değiştirilen şekli ile aynı doğrultuda bir düzenleme getirilmiştir. Bahsi geçen kanunun 107/13 maddesinde KSGA halinde hükümlünün koşullu salıverildikten sonra işlediği suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki sürenin aynen infaz ettirileceği kabul edilmiştir (Aldemir, 2012, s. 591). Öğretide bu düzenleme eleştirilerek hükümlünün denetim süresinde içinde işlediği nispeten hafif bir cezayı gerektiren suç sebebiyle uzun süreler ceza infaz kurumunda kalacak olmasının ölçüsüz bir sonuç yarattığı belirtilmiştir (Feyzioğlu ve Güngör, 2007, s. 53). Hükümlünün koşullu salıverildikten sonra işlediği yani KSGA'ya sebep olan ikinci suçtan almış olduğu cezanın miktarı ile orantılı bir sürenin infazına karar verilmesinin daha adil bir uygulama olacağı ileri sürülmüştür (Akkaya, 2021, s. 859). 7242 sayılı Kanun değişikliği ile yapılan bu eleştiriler de dikkate alınarak 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesi yeniden düzenlenmiştir (Özkavalcı, 2021, s. 881).

7242 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile değiştirilen 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13-a maddesinde hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi nedeniyle KSGA'ya karar verilmesi durumunda *“sonraki suçu işlediği tarihten itibaren başlamak ve hak ederek tahliye tarihini geçmemek koşuluyla sonraki işlediği her bir suç için verilen hapis cezasının iki katı sürenin”* aynen infazına karar verileceği belirtilmiştir. Bu çerçevede kanun maddesinde yapılan değişiklik ile KSGA halinde geri kalan cezanın aynen infaz ettirilmesi usulünden vazgeçilmiştir (Koca ve Üzülmez, 2022, s. 634). Mevcut düzenleme kapsamında KSGA'ya karar verilmesi durumunda hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suçtan almış olduğu hapis cezasının iki katı kadar sürenin aynen infazına karar verilecek ancak bu süre her halükarda denetim süresinde işlenen suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süreden fazla olamayacaktır.

Öğretide 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesine getirilen düzenlemenin hükümlü lehine sonuçlar yaratması nedeniyle isabetli olduğu yönünde görüşler bulunmakla birlikte aksi yönde görüşler de mevcuttur (Badem, 2022, s. 181; Şimşek, 2023, s. 137). Aksi görüşteki yazarlara göre yeni düzenleme infazda

karışıklığa, tereddüte ve hatta adil olmayan sonuçlara yol açabilecek niteliktedir. Getirilen düzenlemenin nispeten yüksek miktarda hapis cezası bulunması nedeniyle bihakkın tahliye tarihine uzun bir süre kalan hükümlüler açısından lehe iken; ceza miktarı az olan hükümlüler bakımından ise aleyhe bir durum yarattığı belirtilerek eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüştür. KSGA neticesinde ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek sürenin koşullu salıverilme kararı verilen ilk suçla bağlantısız bir şekilde denetim süresi içinde işlenen suçtan verilen hapis cezası miktarına göre belirlenmesinin cezaların kanuniliği ilkesi ile örtüşmediği belirtilmiştir. Hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suçun türüne göre hükmedilecek hapis cezası süresi de değişeceği ve KSGA halinde bu hapis cezası süresiyle orantılı bir sürenin aynen infazına karar verileceği dikkate alındığında düzenlemenin belirsiz ve tesadüfi sonuçlara yol açacağı ifade edilmiştir (Yenidünya, 2020, <https://caneryenidunya.medium.com/şartla-salıverme-karar-verilmesi-denetim-süresi-sonuçları-d026a880e284>, E.T.: 23/10/2023; Koca ve Üzülmöz, 2022, s. 635).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 107/13 maddesi, her ne kadar adaletsiz sonuçlara yol açtığından bahisle eleştirilmiş ise de; 7242 sayılı Kanun ile getirilen yürürlükteki düzenlemenin de adil olmayan sonuçlar yaratma ihtimalinin bulunması ve tatbikinde yaşanan terüddütler göz önünde bulundurulduğunda önceki düzenlemenin daha isabetli olduğunu söylemek mümkündür. Kaldı ki, koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlenen her suç değil, yalnızca kasıtlı suçlar KSGA'ya neden olmaktadır ve hükümlü kasıtlı suç işlemesi durumunda KSGA'ya karar verilerek yeniden ceza infaz kurumuna alınacağını bilmektedir. Koşullu salıverilme müessesesinin amaçlarından birisi de hükümlünün yeniden suç işlemesinin önüne geçmek iken; hükümlünün tekrar suç işleyerek arzu edilen sonuçlara ulaşılmasına engel olduğu gözetildiğinde, önceki düzenlemede olduğu gibi hükümlünün koşullu salıverildikten sonra işlediği suçun ağır ya da hafif olmasının bir önemi bulunmaksızın KSGA'ya karar verilmesi daha uygundur.

7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesine getirilen düzenleme, KSGA neticesinde hükümlünün ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süreyi doğrudan etkilemektedir. Ayrıca KSGA'nın bir sonucu olarak aynen infazına karar verilecek bu sürenin koşullu salıverilme müessesesiyle bağlantılı oluşu, koşullu salıverilmede olduğu gibi lehe kanun değerlendirilmesi yapılmasını gerektirmektedir. Bu

bağlamda, 7242 sayılı Kanun'un 15/04/2020 tarihinde yürürlüğe girdiği göz önünde bulundurulduğunda bu tarihten önce suç işlemiş ve henüz infazını tamamlamamış hükümlüler hakkında 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinin 7242 sayılı değişiklikten önceki ve sonraki hali ayrı ayrı tatbik edilerek KSGA'da da geçerli lehe kanun prensibi uyarınca hükümlünün lehine olan süre tespit edilerek aynen infazına karar verilmelidir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 13/01/2023 tarih, 2022/13968 esas ve 2023/133 karar sayılı ilamının da bu yönde olduğu görülmüştür (Atalay, 2021, s. 203; Yargıtay 1. C.D., T.: 13/01/2023, E.: 2022/13968, K.: 2023/133, s. 4-5).

Daha önce de açıklandığı üzere, Yargıtay kararlarında koşullu salıverilme sonrası denetim süresine ilişkin olarak lehe kanun uygulama ilkesi kabul edilmekle birlikte ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken süre ile koşullu salıverilme sonrası belirlenecek denetim süresi açısından çapraz biçimde lehe hükümler alınmak suretiyle karma uygulama yapılamayacağı ifade edilerek koşullu salıverilme oranının 647 sayılı CİHK'ye göre belirlenmesi durumunda koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin de 765 sayılı TCK'nin 17. maddesi uyarınca tatbik edilmesi gerektiği, 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesinin uygulanamayacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte koşullu salıverilme oranının 647 sayılı CİHK'ye göre belirlendiği bir durumda KSGA neticesinde hükümlünün ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken süre noktasında 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesi uygulanarak karar verilmesi karma uygulama kabul edilmemektedir. Zira Yargıtay 1. CD'nin 16/09/2022 tarih, 2022/7817 esas ve 2022/6994 karar sayılı kararında 647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde KSGA'ya ilişkin şartların düzenlendiği 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinde değişiklik yapılmasının bahsi geçen kanunun 01/06/2005 tarihinde yürürlükten kalkması karşısında mümkün olmadığı, değişikliğin 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinin karşılığı olan 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/12 ve 107/13 maddeleri kapsamında yapılabileceği belirtilerek 647 sayılı CİHK hükümlerine göre koşullu salıverilen hükümlü hakkında KSGA halinde ceza infaz kurumunda infazına karar verilecek süre bakımından 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinin karma uygulama teşkil edeceğinden bahisle uygulanamayacağına dair verilen infaz hakimliği kararı yerinde görülmemiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 16/09/2022, E.: 2022/7817, K.: 2022/6994, s. 1). Bu çerçevede, 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinin 7242 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramadan önceki halinin 765 sayılı TCK'nin 17. maddesindeki düzenleme ile aynı doğrultuda olduğu da göz önünde bulundurulmak

suretiyle hükümlü cezasından dolayı 647 sayılı CİHK hükümleri uygulanarak koşullu salıverilmiş olsa dahi KSGA halinde, ceza infaz kurumunda aynen infaz ettirilmesine karar verilecek süre bakımından 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinin 7242 sayılı değişiklikten önceki ve sonraki hali ayrı ayrı tatbik edilerek hükümlünün lehine olan sürenin tespit edilmesi ve aynen infazına karar verilmesi gerekmektedir.

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde kasıtlı tek bir suç işlemesi halinde 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 107/13 maddesinin nasıl tatbik edileceği hususunda bir tereddüt mevcut değildir. Bu halde öncelikle hükümlünün koşullu salıverildikten sonra tabi tutulacağı denetim süresinin sona erdiği tarih tespit edilmelidir. Hükümlünün geri almaya neden olan suçun denetim süresi içinde işlediğinin kabul edilmesi durumunda, bu suçtan alınan hapis cezasının iki katı olan süre ile suçun işlendiği tarih ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre ayrı ayrı hesaplanarak hükümlünün lehine olan sürenin aynen infazına karar verilmelidir. Ancak hükümlünün koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde birden fazla kasıtlı suç işlemesi gibi bir ihtimalde, söz konu maddenin tatbiki noktasında öğretide farklı görüşler bulunmaktadır.

Öğretide bir görüşe göre, hükümlünün koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde birden fazla suç işlemesi durumunda bu suçlardan verilen hapis cezaları toplanarak ulaşılabilecek sonucun iki katı hesaplanmak suretiyle elde edilen süre ile denetim süresi içinde işlenen ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre karşılaştırılarak lehe olan sürenin aynen infazına karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Çakır, 2020, s. 687; Atalay, 2021, s. 212; Sağıroğlu, 2021, s. 344). Bizim de katılmakta olduğumuz ikinci bir görüşe göre ise denetim süresi içinde işlenen her bir suç için suç tarihleri de dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir. Zira 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değişikliğe uğrayan 107/13 maddesinde “*sonraki suçu işlediği tarihten itibaren başlamak ve hak ederek tahliye tarihini geçmemek koşuluyla sonraki işlediği her bir suç için verilen hapis cezasının iki katı sürenin*” ibaresine yer verilmiş olup madde metninde geçen “sonraki suç” tabiri kanun koyucu tarafından bilinçli olarak tercih edilmiştir (Yetgin, 2023, s. 924; İnce, 2023, s. 758). 7242 sayılı Kanun ile KSGA neticesinde aynen infazına karar verilecek süreye ilişkin değişikliğe gidilmesinde önceki düzenlemede hükümlünün denetim süresi içinde işlediği nispeten hafif bir cezayı gerektiren suç sebebiyle uzun yıllar ceza infaz kurumunda kalmasının adaletsiz sonuçlara yol açtığı

fikrinin etkili olduğu dikkate alındığında, kanun koyucunun bihakkın tahliye tarihinin dolmasına çok kısa bir süre kala suç işleyen hükümlünün sırf denetim süresi içinde işlediği ilk suçun tarihine göre yapılan hesaplamada iki katı uygulamasının daha lehe olduğundan bahisle toplu şekilde uygulama yapılarak bihakkın tahliye tarihinin dolmasına çok kısa bir süre kala işlenen suç açısından da iki katı uygulamasını öngördüğü düşünülemez.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 107/13 maddesinin denetim süresi içinde birden çok suç işlenmesi durumunda da doğru şekilde tatbik edilebilmesi için işlenen her bir suça yönelik olarak ayrı ayrı hesaplama yapılmalı, işlenen her bir suç açısından kendi suç tarihi ve bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre ile suç nedeniyle alınan hapis cezasının iki katı olan süre karşılaştırılarak lehe süre tespit edilmeli ve denetim süresi içinde işlenen her bir suç için lehe olarak tespit edilen bu sürelerin toplanmasıyla KSGA neticesinde aynen infazına karar verilecek netice süreye ulaşılmalıdır. Ancak vurgulamak gerekir ki denetim süresi içinde işlenen suçlara ilişkin olarak ayrı ayrı aynen infazına karar verilecek sürelerin toplanması sonucunda elde edilecek netice süre hiçbir durumda denetim süresi içinde işlenen ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süreyi geçmemeli ve geçmesi durumunda ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre, KSGA neticesinde ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek süre olarak belirlenmelidir (Yetgin, 2023, s. 923-924).

Yargıtay 1. CD'nin güncel tarihli kararlarında da katılmakta olduğumuz görüş doğrultusunda değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 23/06/2023 tarih, 2022/11601 esas ve 2023/4538 karar sayılı kararında bu görüş doğrultusunda uygulama yapılmış ve kararda *“7242 sayılı Kanun'un 48 inci maddesi ile değişik 5275 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin 13 üncü fıkrası uyarınca denetim süresinde işlenen her bir suç için kendi suç tarihinden başlayarak bihakkın tahliye tarihini geçmemek üzere iki katı sürenin ayrı ayrı hesaplanarak ne kadar sürenin aynen infaz edileceğinin kararda açıkça gösterilmesinin, yanlış hesaplamaların ve infazda oluşabilecek tereddütlerin önüne geçilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır”* ifadelerine yer verilmiştir. Kararda ayrıca her bir suç açısından kendi suç tarihinden başlamak ve geri alınacak süre uyarınca belirlenecek aynen infaz edilme tarih aralığının belirtilmesinin önemine dikkat çekilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.:

23/06/2023, E.: 2022/11601, K.: 2023/4538, s. 3-5). Bu husus özellikle geri alınabilecek bakiye sürenin tespiti açısından önemlidir.

Yukarıda belirtildiği üzere hükümlü hakkında verilecek KSGA kararında aynen infazına karar verilecek sürenin üst sınırı denetim süresi içinde işlenen ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre kadardır. 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesine getirilen düzenleme uyarınca ise hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suçtan almış olduğu hapis cezasının iki katı sürenin lehe olması durumunda bu sürenin aynen infazına karar verilecektir. Böyle bir durumda koşullu salıverilmenin geri alınabileceği bakiye süre kalmaktadır. Lehe tespit edilen süre uyarınca KSGA'ya karar verildikten sonra hükümlünün yine denetim süresi içinde işlediği başka suçların kesinleşmesi durumunda aynen infazına karar verilen sürenin uzaması mümkün olduğundan KSGA kararının yeniden gözden geçirilmesi ve bakiye süre gözetilerek yeniden hesaplama yapılması gerekmektedir (Sağiroğlu, 2021, s. 344). Öğretide getirilen düzenleme bu yönüyle eleştirilerek 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinde belirtilen KSGA'ya karar verildikten sonra aynı hükmün infazı ile ilgili yeniden koşullu salıverilme kararı verilemeyeceğine dair yasal düzenlemeyle örtüşmediği ve hükümlünün ilk KSGA kararı neticesinde aynen infazına karar verilen süreyi infaz ettiği halde bihakkın tahliye tarihine kadar geri alınmasına karar verilebilecek bakiye bir süre bulunması durumunda yeniden koşullu salıverilmesine olanak sağlayan yasal bir düzenleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir (Gündüz, 2021, s. 416). Kanaatimizce 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinde getirilen düzenleme ile denetim süresi içinde işlenen her bir suç için ayrı ayrı değerlendirilme yapılması gerektiğinden koşullu salıverilme kararı tamamen geri alınmamakta, denetim süresi içinde işlenen suçtan verilen hapis cezasının iki katı süreyle geri alınmakta ve ilk koşullu salıverilme kararı geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle ilk KSGA neticesinde geri alınmasına karar verilen süre infaz edildikten sonra yeniden koşullu salıverilme kararı alınmasına gerek bulunmamaktadır.

KSGA'da denetim süresi içinde işlenen suçun tarihi hükümlünün ceza infaz kurumunda geçireceği süre ile doğrudan ilişkili olduğundan bu tarihin gün, ay ve yıl bilgisi belirtmek suretiyle doğru bir şekilde belirlenmiş olması önemlidir. Bu nedenle Yargıtay 1. CD'nin 14/01/2022 tarih, 2022/12356 esas ve 2023/242 karar sayılı kararında yer verildiği üzere KSGA'ya neden olan suça ilişkin verilen mahkumiyet kararında suç tarihinin yalnızca yıl bilgisi ya da tarih aralığı şeklinde belirtilmesi gibi

bir durumda mahkumiyet kararı veren mahkeme ile yazışma yapılarak suç tarihindeki tereddütün giderilmesi gerekmektedir (Yargıtay 1. C.D., T.: 14/01/2022, E.: 2022/12356, K.: 2023/242, s. 2). Kanaatimizce mahkeme ile yapılan yazışmaya rağmen suç tarihinin gün, ay ve yıl olarak tespit edilememesi durumunda suç tarihi, belirtilen tarih aralığının son günü kabul edilerek hükümlünün lehine hesaplama yapılmalıdır. Ayrıca vurgulamak gerekir ki KSGA’da denetim süresinde işlenen suçlar baz alınarak yapılan hesaplama yalnızca geri alınacak sürenin tespitine ilişkin olup denetim süresinde işlenen bu suçların da infaz edildiği manasına gelmemektedir. Hükümlü KSGA sonucu aynen infazına karar verilen ceza süresinin infazını tamamladıktan sonra denetim süresi içinde işlediği suç ya da suçları da ayrıca infaz edecektir (Yetgin, 2023, s. 922).

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonra tabi tutulduğu yükümlülüklerle infaz hakiminin uyarısına rağmen uymamakta ısrar etmesi nedeniyle KSGA’ya karar verilmesi durumunda, ceza infaz kurumunda infaz ettirilmesi gereken sürenin ne kadar olacağı 5275 sayılı CGTİHK’nin 107/13-b maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki halinde yükümlülüklerle uymama tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasında takdir edilecek bir sürenin ceza infaz kurumunda infaz ettirileceği düzenlenmişken; 7242 sayılı Kanun ile madde metnine “ihlalin niteliğine göre” ibaresi eklenmek suretiyle yeni bir kriter getirilmiştir (Özgenç, 2021, s. 360). Kanaatimizce de hükümlünün basit bir yükümlülük ihlalden dolayı bihakkın tahliye kadar olan sürenin infaz ettirilmesine karar verilmesi ölçüsüz olacağından, geri alınacak sürede ihlalin boyutunun göz önünde bulundurulması yerinde bir düzenleme olmuştur. Dolayısıyla yükümlülük ihlali nedeniyle KSGA halinde aynen infazına karar verilecek süre sabit bir süre olmayıp infaz hakimi tarafından hükümlünün yükümlülüklerine hangi oranda uyduğu ve yükümlülük ihlallerine ilişkin kabul edilebilir bir mazeretinin bulunup bulunmadığı hususları değerlendirilmek suretiyle takdir edilecek bir sürenin aynen infazına karar verilecektir.

Yukarıda ifade edildiği üzere yükümlülük ihlali nedeniyle KSGA’ya karar verilebilmesi için yetişkinler açısından yükümlülüğün bir sene içerisinde mazeretsiz ve kasıtlı biçimde üç defa, SSÇ’ler ve yükümlülüğün yerine getirilmeye başlanıldığı tarih itibarıyla on sekiz yaşından küçük olup yerine getirme sırasında on sekiz yaşını doldurmuş olanlar bakımından ise dört defa ihlal edilmesi hali yükümlülüğe uymamada ısrar olarak kabul edildiği dikkate alındığında, infaz hakimi tarafından

hükümlünün yaşına göre üçüncü ya da dördüncü ihlal tarihiyle bihakkın tahliye tarihi arasındaki ihlalin niteliğine göre takdir edilecek bir sürenin ceza infaz kurumunda infaz ettirilmesine karar verilmektedir. Belirtmek gerekir ki uygulamada koşullu salıverilme kararlarında yükümlülük belirlenmesi çoğunlukla tercih edilmediğinden bu ihlal hali sebebiyle KSGA'ya da karar verilmemekte ve bu yönüyle madde pratikte tatbik edilememektedir.

3.4. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınması Kararının Verilmesi

Hükümlünün koşullu salıverildikten sonraki denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ya da tabi tutulduğu yükümlülüklerle uymamakta ısrar ederek ihlal etmesi durumunda KSGA kararı verilecektir. Verilecek kararın hukuki sonuçlarını doğurabilmesi için yürürlükteki mevzuata uygun şekilde yetkili ve görevli merci tarafından verilmesi ve usulüne uygun biçimde kesinleştirilerek infaza verilmiş olması önemlidir. Çalışmamızın bu kısmında talep sorunu, kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi ve kanun yolu konuları üzerinde durulacaktır.

3.4.1. Talep sorunu

5275 sayılı CGTİHK'de KSGA kararına hangi merciin talebi üzerine karar verileceği hususunda açık bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak bahsi geçen kanunun 5. maddesinde cezanın infazının Cumhuriyet savcısı tarafından izleneceği ve denetleneceğinin belirtildiği göz önünde bulundurulduğunda hükümlünün koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içindeki takibi ve koşulları oluştuğunda KSGA'ya karar verilmesi talebi Cumhuriyet savcısı tarafından yapılacaktır.

Hükümlü hakkında işlediği bir suç açısından koşullu salıverilme kararı verilmiş ise denetim süresinin sonuna kadar KSGA'ya neden olacak nitelikte kasıtlı bir suç işleyip işlemediğinin takibi ilk suça ilişkin mahkumiyet kararını veren mahkemenin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı, hükümlü içtimalı olarak infaz etmekte olduğu bir cezasından dolayı koşullu salıverilmiş ise içtima kararını veren infaz hakimliğinin bulunduğu yerdeki Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılacaktır. UYAP sistemi ve adli sicil kaydından yapılacak sorgulamada hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı suç işlediğinin anlaşılması durumunda yetkili Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından infaz hakimliğinden KSGA talebinde bulunulacaktır (Yetgin, 2023, s. 898).

01/06/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 4. maddesi gereği koşullu salıverilme kararları da adli sicile kaydedileceğinden adli sicil kaydındaki koşullu salıverilme kaydı doğrultusunda hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı suç işlediğinin bu suç nedeniyle mahkumiyet kararını veren mahkeme tarafından fark edilmesi durumunda KSGA kararını verecek olan infaz hakimliğine ihbarda bulunulabilecektir. Ancak KSGA'ya karar verilebilmesi için denetim süresi içinde işlenen suçtan verilen kararın kesinleşmiş olması gerektiğinden ihbarın hükümle birlikte değil kararın kesinleşmesinin akabinde yapılması daha uygun olacaktır.

Koşullu salıverilme kararında hükümlünün denetim süresini yükümlülüklerle tabi olarak geçirmesine karar verilmiş ise hükümlünün tabi tutulduğu bu yükümlülükleri yerine getirip getirmediğinin takip ve denetimi DSHY uyarınca denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından gerçekleştirilecektir. DSHY'nin 89/4 maddesi uyarınca hükümlünün kendisine uygulanan yükümlülüklerle infaz hakimi tarafından uyarıldığı halde uymamakta ısrar ettiğinin anlaşılması durumunda denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından KSGA'ya karar verilmesi için infaz hakimliğinden talepte bulunulacaktır (Güzel, 2016, s. 323).

3.4.2. Kararın görevli ve yetkili merci tarafından verilmesi

647 sayılı CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde koşullu salıverilmenin düzenlendiği 19. maddesinde ve KSGA'ya ilişkin hükümlerin yer aldığı 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinde KSGA'ya karar verecek merci noktasında bir düzenleme bulunmamaktaydı. Mevcut yasal boşluk uygulamada ve öğretilerde tereddüte neden olmaktadır. Bu dönemde öğretilerdeki bir görüş, koşullu salıverilme kararını veren mahkemenin KSGA kararını da vermeye yetkili olduğu fikrini savunmaktayken; diğer bir görüş ise denetim süresi içinde işlenen suçtan mahkumiyet kararı veren mahkemenin KSGA'ya da karar verebileceğini ileri sürmekteydi. Nihayet 825 sayılı Kanun'un 5. maddesinde ilk mahkumiyet hükmünü veren mahkeme başkanı tarafından KSGA'ya karar verileceğinin belirtilmesi ve Yargıtay tarafından da bu düzenleme doğrultusunda kararlar verilmesi nazarında KSGA kararlarının uygulamada çoğunlukla ilk hükmü veren mahkeme başkanı tarafından verildiği görülmekteydi (Bakıcı, 1987, s. 24; Bardak, 1996, s. 172; Kafes, 1998, s. 77-789).

5275 sayılı CGTİHK'nin yürürlüğe girmesiyle KSGA'ya karar verecek merci hususunda yaşanan tereddütler giderilmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15

maddesinin ilk halinde KSGA'ya karar verecek olan merci noktasında hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı suç işlemesi ya da tabi tutulduğu yükümlülüklere aykırı davranması ihtimaline göre ikili bir ayırım yapılmıştı. Söz konusu maddede hükümlünün; denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ihlal etmesi durumunda hükmü veren ilk derece mahkemesi ya da bölge adliye mahkemesi tarafından, tabi tutulduğu yükümlülüklere aykırı davranması halinde ise koşullu salıverilme kararına esas oluşturan ilk derece mahkemesi ya da bölge adliye mahkemesi ya da koşullu salıverilme kararını veren mahkeme tarafından KSGA'ya karar verilebileceği düzenleme altına alınmıştı (Aldemir, 2012, s. 592; Akın, 2016, s. 326-327). 05/08/2017 tarihli ve 7035 sayılı Kanun ile madde metninde değişikliğe gidilerek ihlalin türüne göre yetkili mahkemenin belirlenmesinden vazgeçilmiş ve KSGA'ya her iki durumda da hükmü veren ilk derece mahkemesi tarafından karar verileceği belirtilmişti. Hükmün bölge adliye mahkemesi ya da Yargıtay tarafından verilmesi ya da cezanın içtimalı olarak infaz edilmesi hallerinde ise 5275 sayılı CGTİHK'nin 101/2 maddesine göre belirlenecek ilk derece mahkemesi tarafından KSGA'ya karar verileceği hüküm altına alınmıştı (İnce, 2019, s. 155).

Yukarıda ifade edildiği üzere 7242 sayılı Kanun ile infaz hakimliklerin ihtisaslaşması ve infaza dair verilecek kararların tek bir yargı merci tarafından verilmesi amaçlandığından bu amaç doğrultusunda bahsi geçen kanun ile KSGA hususunda da infaz hakimlikleri karar merci olarak tayin edilmiştir. 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 107/15 maddesinde hükümlünün; koşullu salıverildikten sonraki denetim süresinin kasıtlı suç işleyerek ya da tabi tutulduğu yükümlülüklere aykırı davranarak ihlal etmesi durumunda hükmü veren ilk derece mahkemesinin bulunduğu yerdeki infaz hakimliği, hükmün bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi ya da cezanın içtimalı olarak infaz edilmesi hallerinde ise 5275 sayılı CGTİHK'nin 101/2 maddesine göre belirlenecek infaz hakimliği tarafından KSGA'ya karar verileceği düzenlenmiştir. 7242 sayılı Kanun ile 4675 sayılı İHK'ye eklenen geçici 2. maddede infaz hakimliklerine yeni görevler getiren düzenlemelerin 01/09/2020 tarihi itibarıyla uygulanacağı belirtildiğinden infaz hakimlikleri tarafından 01/09/2020 tarihinden itibaren KSGA'ya karar verilmektedir (Aras, 2022, s. 438; Özbek, 2023, s. 402). Öğretide 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/15 maddesine getirilen düzenleme eleştirilerek KSGA'ya da koşullu salıverilme kararında olduğu gibi infaz işlemlerinin yapıldığı yer

infaz hakimliği tarafından karar verilmesinin daha isabetli olacağı ve aynı hükmün infazı kapsamında farklı infaz hakimlikleri tarafından kararlar verilmesinin uygulamada sorun teşkil edeceği ileri sürülmüştür (Koca ve zlmez, 2022, s. 634; şimşek, 2023, s. 135).

KSGA'ya ilişkin koşulların oluşması durumunda yetkili infaz hakimliği tarafından KSGA'ya dosya üzerinden karar verilecektir (lmez ve diğerleri, 2023, s. 139). Kanaatimizce KSGA kararlarının denetime elverişli olabilmesi ve infazda oluşabilecek tereddütlerin önüne geçilebilmesi için gerekçeli bir şekilde yazılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda hükümlünün koşullu salıverildikten sonra tabi tutulacağı denetim süresinin başlangıç ve bitiş tarihlerinin kararda belirtilmiş olmasında fayda bulunmaktadır. Hükümlü denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ihlal etmiş ise suç tarihi ve ceza miktarı, aynen infazına karar verilecek süreye ilişkin 5275 sayılı CGTHK'nin 107/13 maddesi uyarınca yapılacak hesaplama gösterilmelidir. Hükümlü denetim süresini, tabi tutulduğu ykmllklere uymamakta ısrar ederek ihlal etmiş ise her bir yükümlülük ihlalinin gerçekleştiği tarih ve ihlalin niteliği, infaz hakiminin takdirine bağlı olarak ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek sürenin belirlenmesinde hangi hususların gözetildiği somut olarak her dosyaya özgü bir biçimde ifade edilmelidir.

3.4.3. Kanun yolu

5275 sayılı CGTHK'nin 107/15 maddesinde infaz hakiminin dosya üzerinden verdiği KSGA kararlarına karşı itiraz kanun yoluna gidilebileceği belirtilmiştir. İnfaz hakiminin KSGA talebinin kabulüne yönelik vermiş olduğu kararlara olduğu gibi reddine yönelik vermiş olduğu kararlara da 4675 sayılı İHK'nin 6. maddesi ve 5271 sayılı CMK'nin 267. maddesi uyarınca hükümlü ya da hükümlünün kanuni temsilcisi veya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kararın tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde itiraz kanun yoluna gidilebilmektedir. İtiraz, infaz hakimliğinin bulunduğu yargı çevresindeki ağır ceza mahkemesine yapılmaktadır. Ağır ceza mahkemesinin itiraz üzerine vereceği karar kesindir. İnfaz hakimi aynı zamanda itiraz incelemesi yapacak olan ağır ceza mahkemesinin yesi olması durumunda itirazla ilgili karara katılamamaktadır (Bozdağ, 2019, s. 192-193; Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 583-584).

5271 sayılı CMK'nin 269. maddesinde her ne kadar itiraz kanun yoluna başvurulmuş olması kararın yerine getirilmesinin geri bırakılmasına neden olmayacağı belirtilmiş ise de, KSGA'nın hükümlünün kapalı ceza infaz kurumuna alınması ve yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamaması gibi olumsuz sonuçları bulunduğundan kararın niteliği ve önemi dikkate alınarak ağır ceza mahkemesi tarafından KSGA kararına yapılan itiraz değerlendirilip infaz hakimliği tarafından kesinleştirilmedikçe hükümlünün ceza infaz kurumuna alınmaması gerekmektedir (Yetgin, 2023, s. 904).

KSGA kararlarının hükümlü üzerinde yarattığı sonuçlar, hükümlünün mevcut hukuki durumunun hem koşullu salıverilmeye esas olan hem de geri almaya neden olan ilam yönünden yargılamannın yenilenmesi, infazın durdurulmasına karar verilmesi gibi nedenlerle her an değişebilir olması ve yapılabilecek bir hesap hatasının hükümlünün mağduriyetine yol açabilme ihtimali göz önünde bulundurulduğunda KSGA'da itiraz incelemesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda daha önce koşullu salıverilme kararında kanun yolu kısmında belirtildiği üzere infaz hakimliği kararlarını inceleyecek ağır ceza mahkemesi başkan ve üyelerinin daha önce infaz hakimliği tecrübesi olan yargı mensuplarından seçilmesi itiraz incelemesinin etkin ve işlevsel olması adına faydalı olacaktır.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki KSGA'ya ilişkin kararlar istinaf ve temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleştiğinden bu kararlara karşı 5271 sayılı CMK'nin 309. maddesinde düzenlenen kanun yararına bozma yoluna gidilmesi mümkündür. İş bölümü gereği kanun yararına bozma talepleri Yargıtay 1. CD tarafından değerlendirilecek olup dairenin vermiş olduğu kararlar ülke çapında uygulama birliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

3.5. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasının Sonuçları

KSGA ile hükümlünün kararda belirtilen süre kadar yeniden ceza infaz kurumuna alınmasına karar verilmektedir. Kararın kesinleşmesinin ardından yerine getirme süreci başlamakta, hükümlünün KSGA kararında aynen infaz ettirilmesine karar verilen süreyi yerine getireceği ceza infaz kurumu ve yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamayacak olması KSGA'nın kendine özgü iki önemli sonucu oluşturmaktadır. Bu başlık altında KSGA'nın bu iki sonucu üzerinde durulacaktır.

3.5.1. Cezanın yerine getirileceği ceza infaz kurumu açısından

KSGA'ya dair verilen karar, kesinleşmesinin ardından infaz hakimliği tarafından yerine getirilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığı İlamat ve İnfaz Bürosu'na gönderilmektedir (Dikenoğlu ve diğerleri, 2021, s. 23). Uygulamada Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından KSGA kararında belirtilen ceza süresinin infazı kapsamında doğrudan yakalama emri çıkarıldığı görülmekte ve öğretilen de KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen sürenin kapalı ceza infaz kurumunda yerine getirilecek olması sebebiyle doğrudan yakalama emri çıkarılmasının yerinde olduğu yönünde görüşler mevcut ise de, kanaatimizce yapılan bu uygulama isabetli değildir (Badem, 2022, s. 183). Zira 5275 sayılı CGTİHK'de KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen sürenin infazı kapsamında doğrudan yakalama emri çıkarılacağına dair açık bir düzenleme bulunmadığı gibi bahsi geçen kanunun 19/2 maddesinde kasten işlenen suçlar açısından üç yıldan, taksirle işlenen suçlar yönünden ise beş yıldan daha fazla hapis cezasına mahkum olunması durumunda bu cezaların infazı kapsamında doğrudan yakalama emri çıkarılacağı belirtilmektedir. Ayrıca uygulamada Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin (ACİKAY) 8/1-b maddesi uyarınca açık ceza infaz kurumlarına ayrılma hakkı bulunmayan ikinci kez mükerrirler hakkında da doğrudan yakalama çıkarılabilmesi için gerekli koşulların mevcut olmadığına anlaşılmaması durumunda çağrı kağıdı düzenlendiği görülmektedir. Bu çerçevede KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen sürenin infazı kapsamında doğrudan yakalama emri düzenlenmesi uygulamasından vazgeçilmeli, ilk koşullu salıverilme kararına konu suçun kasıtlı ya da taksirli olarak işlenip işlenmediği ile KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen süre göz önünde bulundurularak doğrudan yakalama çıkarılıp çıkarılmayacağı değerlendirilmeli ve doğrudan yakalama çıkarılabilmesi için gerekli koşulların mevcut olmadığına anlaşılmaması durumunda çağrı kağıdı düzenlenmesi yoluna gidilmelidir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinde KSGA kararı ile aynen infazına karar verilen sürenin ceza infaz kurumunda çektirileceği belirtilmiştir. Madde metnindeki ceza infaz kurumu tabirinin hem açık ceza infaz kurumunu hem de kapalı ceza infaz kurumunu kapsadığı söylenebilir ise de, kanun koyucu tarafından kast edilmek istenen kapalı ceza infaz kurumudur. Zira yine aynı kanunun 14/2 maddesinde cezalarını açık ceza infaz kurumlarında yerine getiremeyecek olan

hükümlüler arasında KSGA kararı neticesinde cezalarını aynen infaz etmekte olan hükümlüler de sayılmıştır. Bu düzenlemeyle paralel olacak şekilde ACİKAY'nin 8/2-a maddesinde de hakkında KSGA kararı verilen hükümlülerin geri alınan ceza sürelerinin tamamının kapalı ceza infaz kurumlarında infaz edileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda KSGA kararıyla aynen infazına karar verilen sürenin tamamı kapalı ceza infaz kurumunda infaz ettirilmekte ve hükümlünün bu cezasından dolayı açık ceza infaz kurumuna ayrılması mümkün olmamaktadır.

Önemle belirtmek gerekir ki KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen süre ile geri almaya neden olan hapis cezasının birlikte infazı olanaklı değildir (Akkaya, 2021, s. 860). Dolayısıyla hükümlünün KSGA kararı ile geri alınan ceza süresini kapalı ceza infaz kurumunda infaz ettikten sonra geri almaya neden olan suçun infazını ACİKAY'de belirtilen yasal koşulları sağlaması durumunda açık ceza infaz kurumunda yerine getirmesi mümkündür.

3.5.2. Yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamama

KSGA'nın bir diğer önemli sonucu da yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamama durumudur. 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesinde hükümlü hakkında KSGA'ya karar verilmesi durumunda bir daha aynı cezasının infazı kapsamında koşullu salıverilme kararı verilemeyeceği belirtilmiştir (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 304). Dolayısıyla hükümlü hakkında aynı hapis cezasına ilişkin olarak tek bir koşullu salıverilme kararının verilmesi mümkün olmaktadır. Getirilen bu yasaklılık hali, hükümlünün koşullu salıverildikten sonraki denetim süresini ihlal etmesi durumunda yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamama endişesi taşıyarak suç işleme davranışından uzak durma eğilimi göstermesi ve bu suretle iyi halini ceza infaz kurumu dışında da devam ettirmesi açısından önemli ve gereklidir.

KSGA kararı verilen hükümlülerin yeniden koşullu salıverilmeden yararlanaması durumu, özellikle 7242 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önceki dönemde ölçsüz sonuçlara yol açacağı gerekçesiyle eleştirilmişti. Daha önce de ifade edildiği üzere, 7242 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce verilen KSGA kararlarında hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suçtan almış olduğu hapis cezası miktarının bir önemi olmaksızın suç tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki sürenin aynen infazına karar veriliyor olması, hükümlünün denetim süresi içinde işlediği nispeten hafif bir suç nedeniyle belki de hayatının sonuna kadar ceza infaz

kurumunda kalmasına yol açabilmekteydi. Bu durum karşısında öğretide aynı suç açısından birden çok kez koşullu salıverilmeden yararlanma yasağının ortadan kaldırılması gerektiği ileri sürülmüştü (Gür, 2019, s. 1478). Kanaatimizce 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesi uyarınca artık KSGA kararlarında denetim süresi içinde işlenen suçtan verilen hapis cezasının miktarı geri alınacak sürenin belirlenmesinde esas oluşturduğundan eleştiri konusu durum ortadan kalktığı gibi aynı cezanın infazı nedeniyle birden çok kez koşullu salıverilmeden yararlandırılması halinde koşullu salıverilme müessesesinin var oluş amacından uzaklaşılacak ve cezanın caydırıcı etkisi azalacaktır.

KSGA kararı verilen hükümlünün yeniden koşullu salıverilmeden yararlanamaması sonucu, yalnızca geri almaya konu hapis cezası için söz konusu olmaktadır. Koşulları mevcut olduğu takdirde hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suç nedeniyle koşullu salıverilmesine engel bir durum bulunmamaktadır (Demirbaş, 2021, s. 547). Bunun yanı sıra Yargıtay CGK'nin 20/04/2021 tarih, 2019/1-434 esas ve 2021/155 karar sayılı ilamında ifade edildiği üzere koşullu salıverilmenin uygulanamayacağı cezalar ile hükümlünün diğer cezalarının içtması mümkün olmadığından KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen ceza süresi ile koşullu salıverilme imkanı olan başka bir cezanın birlikte infazı mümkün değildir (Yargıtay C.G.K., T.: 20/04/2021, E.: 2019/1-434, K.: 2021/155, s. 15).

Mevzuatımızda KSGA kararı ile aynen infazına karar verilen hapis cezasının hükümlünün diğer hapis cezalarından daha önce infaz edilmesi gerektiğine dair bir düzenleme bulunmamakla birlikte KSGA sonucunda ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek hapis cezası yönünden koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanamayacak olması, diğer hapis cezaları açısından ise koşullu salıverilmenin ve dolayısıyla ceza infaz kurumu dışında geçirilmesi gereken bir denetim süresinin mevcut olması nedeniyle KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen hapis cezası öncelikli olarak infaz edilmektedir.

Son olarak değinmek gerekir ki KSGA kararı verildikten sonra hükümlünün aynı cezasının infazı kapsamında yeniden koşullu salıverilemeyecek olmasının bir sonucu olarak hükümlü, aynen infazına karar verilen ceza süresini ancak koşullu salıverilme imkanı bulunan hükümlüler hakkında uygulanabilme imkanı olan 5275 sayılı CGTİHK'nin 105/A maddesi kapsamında hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edemeyecektir (Türkmen, 2021, s. 322). Ayrıca geri

alınan ceza süresinin tamamını kapalı ceza infaz kurumunda infaz etmek durumunda olan hükümlü, 5275 sayılı CGİHK'nin 110. maddesinde düzenlenen özel infaz usullerinden de yararlanamayacaktır (Genç ve Ünal, 2022, s. 72).

3.6. Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasında Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar

Çalışmamızın önceki başlıklarında genel olarak KSGA müessesesinin teorik boyutu üzerinde durulmuş olmakla birlikte bu müessesenin tatbiki noktasında gerek kanun değişiklikleri gerekse de kanun yapımındaki özensizlik nedeniyle uygulayıcısı konumunda bulunan infaz hakimleri ve infaz savcılarını birtakım tereddütler ile karşılaşmaktadır. Çalışmamızın bu kısmında KSGA'nın uygulanmasında karşılaşılan bazı sorun alanları irdelenecektir.

3.6.1. 4616 Sayılı Kanun'un koşullu salıverilmenin geri alınmasına uygulanması sorunu

Mülga 22/12/2000 tarihli ve 4616 sayılı 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'da koşullu salıverilme ile dava ve cezaların ertelenmesi hakkında bazı özel düzenlemeler bulunmaktadır. 4616 sayılı Kanun'un 1/2 maddesinde, 1/5 maddesinde istisna olarak belirtilen suçlardan mahkum olmamak koşuluyla 23/04/1999 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından müebbet ağır hapis cezasına ya da süreli hapis cezasına mahkum olanların tabi oldukları infaz rejimine göre ceza infaz kurumunda infaz etmeleri gereken toplam ceza sürelerinden on yıl indirileceği belirtilmiştir. Uygulamada karşılaşılan ilk tereddüt, bahse konu yasal düzenleme uyarınca KSGA kararı verilen hükümlüler hakkında da aynen infaz etmeleri gereken hapis cezalarından da on yıllık bir indirim yapıp yapılmayacağı noktasındadır.

Belirtmek gerekir ki 4616 sayılı Kanun 1/2 maddesinde on yıllık indirimin ayrı ayrı her bir ceza için değil, toplam ceza üzerinden ve yalnızca bir kere yapılacağı kararlaştırıldığından 4616 sayılı Kanun kapsamında on yıl ceza indirimi uygulanarak koşullu salıverilen bir hükümlü hakkında KSGA kararı neticesinde aynen infazına karar verilen ceza süresinden bir daha on yıl indirim yapılamayacaktır (İnce, 2023, s. 735). Hükümlünün yine 4616 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç nedeniyle ve fakat kanun yürürlüğe girmeden önce koşullu salıverilmiş olması durumunda ise

koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlemiş olduğu suçun da 4616 sayılı Kanun kapsamında olup olmadığına göre iki ihtimal söz konusu olmaktadır. Yargıtay 1. CD'nin 05/03/2018 tarih, 2017/1071 esas ve 2018/934 karar sayılı ilamından da anlaşıldığı üzere hükümlünün koşullu salıverildikten sonra işlediği suç, 23/04/1999 tarihinden önce işlenmiş olup 4616 sayılı Kanun'un 1/5 maddesinde belirtilen istisna olarak sayılan suçlardan değilse; KSGA durumunda aynen infazına karar verilen ceza süresinden on yıl indiriminin yapılması mümkündür. Zira bu durumda hükümlü on yıl indirim uygulanmadan koşullu salıverilmiş ve denetim süresi içinde işlediği suç da 4616 sayılı Kanun kapsamında olduğundan aynen infazına karar verilen ceza süresinden on yıl indirim yapılabilecektir (Yargıtay 1. C.D., T.: 05/03/2018, E.: 2017/1071, K.: 2018/934, s. 2; Akkaya, 2021, s. 491). Ancak hükümlünün denetim süresi içinde işlediği suç, işlenme tarihi ya da türü itibarıyla 4616 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç değilse; daha önce on yıl indirim uygulanmadan koşullu salıverilmiş olsa dahi KSGA neticesinde ceza infaz kurumunda çektirilmesine karar verilen ceza süresinden on yıl indirim yapılamayacaktır (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 114-115; Günay, 2011, s. 161). Dolayısıyla KSGA kararı ile aynen infazına karar verilen ceza süresinden on yıl indirim yapılabilmesi için hem geri almaya esas olan hem de geri almaya neden olan suçun 4616 sayılı Kanun kapsamındaki bir suç olması ve hükümlünün 4616 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce on yıl indirim uygulanmadan koşullu salıverilmiş olması gerekmektedir.

Uygulama ve öğretide tartışma konusu olan bir diğer mesele ise 4616 sayılı Kanun'un 1/4 maddesinde yer alan düzenlemenin KSGA'yı da kapsayıp kapsamadığına ilişkindir. Adı geçen kanun 1/4 maddesinde ertelemeye konu suçun dava zamanaşımı süresi içinde ancak bu suç ile aynı cinsteki olan ya da daha ağır cezayı öngören bir suç işlenmesi durumunda kamu davası açılacağı ya da açılmış bulunan kamu davasına devam edilerek hüküm verileceği, aksi durumda kamu davası açılmayacağı ve açılmış olan kamu davasının ise ortadan kaldırılmasına karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Öğretideki bir düşünceye göre söz konusu düzenlemenin 4616 sayılı Kanun'un 1/3 maddesinde yer alan *“Yapılan yargılama sonunda mahkûmiyetine karar verilenlere de hükmün kesinleşmesinden sonra bu maddedeki şartla salıverilme hükümleri uygulanır”* cümlesi uyarınca koşullu salıverilen hükümlüler hakkında da uygulanması gerektiği ileri sürülmüş ve koşullu

salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlenen suçun koşullu salıverilmeye esas olan suç ile aynı cinste olması ya da bu suçtan daha ağır cezayı öngörmesi durumunda KSGA'ya karar verilebileceği ifade edilmiştir (Şen ve Başer Berkün, 2022, s. 114). Kanaatimizce bu düşünceye katılmak mümkün değildir. Zira Yargıtay 1. CD'nin 10/07/2017 tarih, 2017/147 esas ve 2017/2607 karar sayılı ilamında belirtildiği üzere madde metnindeki düzenleme yalnızca davanın açılmasının ya da kesin hükme bağlanmasının ertelenmesi kararlarının geri alınmasına yönelik olup düzenlemenin KSGA'ya tatbiki olanaklı değildir (Yargıtay 1. C.D., T.: 10/07/2017, E.: 2017/147, K.: 2017/2607, s. 1). AYM'nin 16/02/2017 tarih, 2014/2891 başvuru numaralı kararında da 4616 sayılı Kanun kapsamında koşullu salıverilen hükümlüler hakkında KSGA'ya karar verilebilmesi için denetim süresi içinde hapis cezasını gerektirir kasıtlı bir suç işlenmesinin yeterli olduğu ve işlenen bu suçun koşullu salıverilme kararına konu suçla aynı cins ya da bu suçtan daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç olup olmamasının KSGA kararı verilmesinde önem arz etmediği ifade edilmiştir (AYM, T.: 16/02/2017, B.N.: 2014/2891, s. 9-10).

3.6.2. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında koşullu salıverilme oranlarının değişmesi sorunu

Uygulamada karşılaşılan bir diğer sorun ise hükümlü hakkında koşullu salıverilme kararı verildikten sonra kanun değişikliği nedeniyle koşullu salıverilme oranlarının değişmesi durumunda KSGA'ya karar verilirken nasıl bir yol izleneceği noktasındadır. Daha önce de belirtildiği üzere koşullu salıverilmeye lehe kanun uygulama ilkesi geçerli olduğundan koşullu salıverilme oranlarında hükümlü aleyhine olacak şekilde değişikliğe gidilmesi hükümlünün mevcut hukuki durumunda bir değişiklik yaratmayacaktır. Bununla birlikte koşullu salıverilme oranlarının hükümlü lehine değişmesi gibi bir ihtimalde koşullu salıverilmek için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken süreyle bağlantılı olarak belirlenen koşullu salıverilme sonrası denetim süresini doğrudan etkileyeceğinden KSGA kararlarında bu husus gözetilerek değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Hükümlü koşullu salıverildikten sonra koşullu salıverilme oranlarında lehe bir değişiklik söz konusu ise öncelikle yeni belirlenen bu oranlar gereğince farazi bir müddetname düzenlenmeli ve farazi müddetnamedeki koşullu salıverilme tarihi ile suç tarihi itibarıyla uygulanması gereken 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 maddesi

dikkate alınarak hükümlünün koşullu salıverilme sonrası tabi tutulacağı denetim süresi tespit edilmelidir. Tespit edilen denetim süresi hükümlünün farazi müddetnamedeki değil, ilk düzenlenen müddetnamedeki koşullu salıverilme tarihine eklenerek denetim süresinin sona erme tarihine ulaşılmalıdır. Hükümlü ilk müddetnamedeki koşullu salıverilme tarihiyle denetim süresinin sona erdiği tarihe kadar olan zaman aralığında kasıtlı suç işlerse KSGA'ya karar verilmeli, buna karşın denetim süresinin sona erdiği tarihten sonra ancak bihakkın tahliye tarihinden önce kasıtlı suç işlediği takdirde KSGA'ya karar verilmemelidir. Her ne kadar Yargıtay 1. CD'nin 19/03/2021 tarih, 2020/152 esas ve 2021/4603 karar sayılı kararında farazi müddetnameye göre hesaplanan denetim süresinin yine bu müddetnameye göre belirlenen koşullu salıverilme tarihine eklenerek hükümlü hakkında KSGA'ya karar verilebilecek son tarihin saptanacağı ifade edilmiş ise de, kanaatimizce verilen bu karara katılmak mümkün değildir. Şöyle ki; bahse konu ilam doğrultusunda uygulama yapıldığında hükümlünün ilk koşullu salıverilme tarihi ile yeni belirlenen koşullu salıverilme tarihi arasında suç işlemesi durumunda KSGA'ya karar verilememesi gibi bir durumla karşılaşılacaktır. Bu durum ise koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin manasız bir hal almasına yol açacaktır (İnce, 2023, s. 754-756; Yargıtay 1. C.D., T.: 19/03/2021, E.: 2020/152, K.: 2021/4603, s. 2). Ayrıca hükümlü, zaten lehe yasa değişikliğinden önceki bir tarihte koşullu salıverilmiş olduğundan fiilen koşullu salıverildiği bu tarihin değiştirilmesi mümkün değildir. Yapılacak hesaplama yalnızca hükümlünün koşullu salıverilme sonrası tabi tutulacağı denetim süresinin tespitine yöneliktir. Neyse ki Yargıtay 1. CD güncel tarihli kararlarında yukarıda bahsi geçen karardan rücu ederek farazi müddetnamaya göre belirlenecek denetim süresinin ilk müddetnamedeki koşullu salıverilme tarihine eklenmek suretiyle denetim süresinin bitiş tarihinin hesaplanacağını kabul etmiştir. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin 02/06/2023 tarih, 2023/3966 esas ve 2023/3865 karar sayılı kararında da *“Hükümlünün koşullu salıverilme süresinin ve buna bağlı olarak denetim süresinin hükümlü lehine düzenleme getiren 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun geçici 6 ncı madde hükmü dikkate alınarak yeniden belirlenmesinde zorunluluk bulunduğu, ancak bu belirleme yapılırken daha önceki koşullu salıverilme tarihinin değiştirilmesinin mümkün olmadığı, belirlemenin lehe yapılan değişiklik nedeniyle ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin tespiti ve bu tespite göre denetim süresinin belirlenmesi ile sınırlı olduğunun kabulü gerektiği ve belirlenen bu denetim süresinin hükümlünün fiilen koşullu salıverildiği*

tarihe eklenmek suretiyle denetim süresinin sona erdiği tarihin tespit edilmesi...” ifadelerine yer verilmiştir (Akkaya, 2021, s. 852; Yargıtay 1. C.D., T.: 02/06/2023, E.: 2023/3966, K.: 2023/3865, s. 4).

Bu kısımda değinmekte yarar gördüğümüz bir husus da, hükümlü koşullu salıverildikten sonra koşullu salıverilme oranlarında lehe değişiklik yapılması durumunda farazi müddetname uyarınca yeni belirlenen koşullu salıverilme tarihi ile hükümlünün fiilen koşullu salıverildiği tarih arasındaki sürenin KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen ceza süresinden ya da başka bir cezasından mahsup edilip edilemeyeceğine ilişkindir. Yargıtay 1. CD'nin 16/11/2017 tarih, 2017/1366 esas ve 2017/4019 karar sayılı kararında belirtildiği üzere hükümlü, yasa değişikliği öncesindeki yürürlükteki mevzuata uygun bir şekilde koşullu salıverilmiş olduğundan yeni kanun nedeniyle yapılacak hesaplama hükümlünün lehine olsa dahi aradaki süre mahsuba konu olamayacaktır. Kaldı ki hükümlü, eyleminin suç teşkil ettiğini bilerek hareket etmekte ve suç tarihinde geçerli olan koşullu salıverilme oranları doğrultusunda koşullu salıverilmektedir. Dolayısıyla ortada haksız bir infaz söz konusu olmadığından aradaki sürenin mahsubu olanaklı değildir (Yargıtay 1. C.D., T.: 16/11/2017, E.: 2017/1366, K.: 2017/4019, s. 2; Şengül, 2022, (<https://www.hukukihaber.net>, E.T.: 07/11/2023)).

3.6.3. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında koşullu salıverilme kararının tebliği sorunu

Çalışmamızın önceki kısımlarında belirtildiği üzere KSGA'ya karar verilebilmesi için usulüne uygun şekilde verilmiş bir koşullu salıverilme kararının bulunması elzemdir. Buna karşın KSGA'ya karar verilebilmesi için koşullu salıverilme kararının hükümlüye tebliğinin zorunluluk arz edip etmediği, koşullu salıverilme kararı hükümlüye tebliğ edilmiş olsa dahi kararda denetim süresinin kasıtlı suç işlenerek ya da yükümlülükler aykırı hareket ederek ihlal edilmesi durumunda KSGA'ya karar verilebileceği ihtiarının bulunmaması ihtimalinde KSGA'ya karar verilip verilemeyeceği hususlarında uygulamada tereddüt oluşmaktadır. Belirtmek gerekir ki uygulamada yaşanan bu tereddüt Yargıtay kararlarına da yansımış durumdadır.

Yargıtay 1. CD'nin 22/09/2021 tarih, 2021/10167 esas ve 2021/12656 karar sayılı kararında koşullu salıverilme kararının hükümlünün gıyabında verilmiş olması

karşısında bu kararın hükümlüye tebliğinin zaruri olduğu belirtilerek koşullu salıverilme kararının hükümlüye tebliğ edilmemiş olması halinde koşullu salıverilme kararının kesinleştiğinden söz edilemeyeceği ve kesinleşmiş bir koşullu salıverilme kararı bulunmadan da hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı suç işlediğinden bahisle KSGA'ya karar verilemeyeceği ifade edilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 22/09/2021, E.: 2021/10167, K.: 2021/12656, s. 2). Kanaatimizce Yargıtay'ın vermiş olduğu bu karara katılmak mümkün değildir. Zira daha önce de ifade edildiği üzere koşullu salıverilme kararının hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için kararın kesinleşmesini beklemeye gerek yoktur. Karar verildiği tarihten itibaren uygulanacak ve hükümlü hakkındaki denetim süresi de bu tarihten itibaren başlayacaktır (İnce, 2019, s. 151). Ayrıca hükümlüye ceza infaz kurumuna girdiğinde müddetname tebliğ edilmekte ve bu sayede hükümlü, koşullu salıverilme kararı verilmeden önce de koşullu salıverilme tarihinden haberdar olmaktadır. Hükümlünün koşullu salıverildikten sonraki denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ya da yükümlülüklerine aykırı hareket ederek ihlal etmesi halinde KSGA'ya karar verilmesi ise yasal bir zorunluluk olup bu hususun koşullu salıverilme kararında ayrıca ihtar edilmesine gerek bulunmamaktadır. Aksinin kabulü halinde hükümlü, koşullu salıverilip denetim süresini ihlal ettiği halde sırf koşullu salıverilme kararı tebliğ edilmediği ya da kararda KSGA'ya karar verilebileceği ihtarının yapılmadığından bahisle KSGA'ya karar verilememesi gibi koşullu salıverilmenin amaç ve mantığıyla örtüşmeyen bir sonuç ortaya çıkacaktır. Nitekim Yargıtay 1. CD'nin güncel tarihli kararlarında da bu konuda görüş değişikliğine gittiği görülmüştür. Yargıtay 1. CD'nin 27/06/2022 tarih, 2022/4617 esas ve 2022/5720 karar sayılı kararı ile Yargıtay 1. CD'nin 18/05/2023 tarih, 2023/4073 esas ve 2023/3256 karar sayılı kararında KSGA'ya karar verilebilmesi için koşullu salıverilme kararının hükümlüye tebliğ edilmesinin ve kararda denetim süresinin kasıtlı suç işlenerek ya da yükümlülüklerine aykırı hareket ederek ihlal edilmesi durumunda KSGA'ya karar verilebileceği ihtarının bulunmasının zorunluluk arz etmediği ifade edilmiştir (Yargıtay 1. C.D., T.: 27/06/2022, E.: 2022/4617, K.: 2022/5720, s. 4-5; Yargıtay 1. C.D., T.: 18/05/2023, E.: 2023/4073, K.: 2023/3256, s. 4).

3.6.4. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında infazın ertelenmesi sorunu

İnfazın ertelenmesi, mahkumiyet hükmünün kesinleşmesinin ardından infaz aşamasına gelen bir cezaya ilişkin olarak cezanın infazına başlanılmadan ya da

infazına başlandıktan sonra belirli bir süre ile ertelenmesini ifade etmektedir (Akbulut, Demirkol ve Turan, 2021, s. 171). 5275 sayılı CGTİHK'nin 16. maddesinde *“hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi”*, 16/A maddesinde *“çocuğunun hastalığı nedeniyle kadın hükümlünün cezasının infazının ertelenmesi”*, 17. maddesinde *“hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi”* ve 17/A maddesinde ise *“mahkemece infazın ertelenmesi veya durdurulması”* başlıkları altında infazın ertelenmesine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Söz konusu madde metinlerinde KSGA kararı sonucu aynen infazına karar verilen ceza süresine ilişkin olarak infazın ertelenip ertelenemeyeceğine dair açık bir düzenleme yer almaması uygulamada tereddüt meydana getirmektedir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 16/1 maddesinde akıl hastalığı nedeniyle, 16/2 maddesinde akıl hastalığı dışında farklı bir hastalığa yakalanan hükümlünün bu hastalığının hayatı için kesin tehlike oluşturması durumunda, 16/4 maddesinde gebelik nedeniyle ve 16/6 maddesinde ise ağır hastalık ya da engellilik sebebiyle ceza infaz kurumu şartlarında hayatını yalnız idame ettiremeyen hükümlü hakkında infazın geri bırakılabileceği belirtilmiştir. Madde metninde “ertelenebilir” yerine “geri bırakılabilir” tabirinin kullanılması, maddenin infazına başlanılmış cezalarda tatbik edilebileceğini göstermektedir (Sağiroğlu, 2021, s. 50; Mecit, 2022, s. 626). Ancak gebelik durumunda olduğu gibi cezanın infazına başlanılmadan önce öğrenilen bir halin varlığı halinde cezanın infazının başlamış olmasına gerek bulunmaksızın 5275 sayılı CGTİHK'nin 16. maddesine göre infazın ertelenmesi mümkün olmaktadır (Demirbaş, 2021, s. 518). Görüldüğü üzere maddenin uygulanabilmesi açısından suç türü ya da ceza miktarı gibi istisnai bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla gerekli şartların oluşması durumunda KSGA kararı sonucu aynen infazına karar verilen ceza süresine ilişkin olarak 5275 sayılı CGTİHK'nin 16. maddesi kapsamında Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından infazın ertelenmesi kararı verilmesinde yasal bir engel bulunmamaktadır (Badem, 2022, s. 183).

5275 sayılı CGTİHK'nin 7445 sayılı Kanun ile getirilen 16/A maddesinde toplam on yıl ya da daha az süreli hapis cezasına mahkum olan kadın hükümlünün, engelli ya da ağır hastalığı nedeniyle bakıma muhtaç durumda olan on sekiz yaşından küçük çocuğunun bulunması durumunda ve infazının ertelenmesinin toplum güvenliği açısından somut bir tehlike oluşturmayacağı değerlendirildiği takdirde

infazın ertelenmesine karar verilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemede KSGA kararı ile verilen ceza sürelerini infaz etmekte olan hükümlüler açısından bir ayırım öngörülmediğinden KSGA ile aynen infazına karar verilen ceza süresi on yıl ve daha az süreli olan kadın hükümlüler hakkında da maddede ifade edilen özel durumun gerçekleşmesi halinde 5275 sayılı CGTİHK'nin 16/A maddesi kapsamında infazın ertelenmesi kararı verilebilecektir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 17. maddesinde hükümlünün istemi üzerine infaz ertelemesinin koşulları ve uygulanma prosedürüne yer verilmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasının uygulanabilmesi için hükümlünün çağrı üzerine gelmiş olması ve kasten işlemiş olduğu suç nedeniyle üç yıl ve daha az bir süreli, taksirle işlemiş olduğu suç nedeniyle de beş yıl ve daha az süreli bir hapis cezasına mahkum edilmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla maddenin bu fıkrasında henüz infazına başlanılmamış bir cezanın infazının ertelenmesi gündeme gelmektedir. Ayrıca bahse konu düzenleme çağrı üzerine gelmiş hükümlüler açısından uygulanabileceğinden hakkında yakalama kararı çıkarılan ve kollukça yakalanarak ceza infaz kurumuna alınan hükümlüler hakkında tatbiki mümkün olmayacaktır (Yıldırım, 2017, s. 86; Demirbaş, 2021, s. 516). KSGA'da yeni başlayan bir infaz değil, devam eden bir infaz süreci bulunmaktadır (Sağiroğlu, 2021, s. 42). Yine daha önce belirtildiği üzere her ne kadar KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen cezanın infazı kapsamında çağrı kağıdı düzenlenmesi yoluna gidilmeksizin doğrudan yakalama emri çıkarılmasını doğru bir prosedür olarak kabul etmesek de, uygulamada KSGA kararlarının infazı kapsamında doğrudan yakalama kararı çıkarıldığı görülmektedir. Dolayısıyla hükümlüler KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen cezaları yönünden 5275 sayılı CGTİHK'nin 17/1 maddesi uyarınca infazın ertelenmesi olanağından faydalanamamaktadır (İnce, 2023, s. 1025; Sağiroğlu, 2021, s. 42).

5275 sayılı CGTİHK'nin 17/4 maddesinde ise zorunlu ve ivedi hallerde infaza ara verilmesi düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme infazına başlanmış bir ilamda dahi adı geçen kanunun 17/1 maddesinde belirtilen süre koşulunu sağlamak ve 17/6 maddesinde ayırsız tutulan suçlardan mahkum olmamak kaydıyla uygulanabilmektedir (Demirbaş, 2021, s. 522). Bu bağlamda, KSGA sonucu aynen infazına karar verilen cezanın infazına da 5275 sayılı CGTİHK'nin 17/4 maddesi kapsamında ara verilmesi mümkün olmaktadır (İnce, 2023, s. 1025).

5275 sayılı CGTİHK'nin 7188 sayılı Kanun ile getirilen 17/A maddesinde 5271 sayılı CMK'nin 280/3 ya da 306. maddelerinin uygulanma ihtimalinin bulunduğu bir durumda hükmü veren ilk derece mahkemesine infazın ertelenmesi ya da durdurulmasına karar verilmesi imkanı tanınmıştır (Özbek, 2023, s. 370). Bu çerçevede KSGA kararını veren infaz hakimi tarafından maddedeki koşulların olduğu değerlendirilerek KSGA sonucu aynen infazına karar verilen ceza açısından doğrudan infazın ertelenmesine ya da durmasına karar verilemeyecek ise de, ilgili mahkeme tarafından koşullu salıverilmeye esas olan ya da geri almaya neden olan suçun infazının 5275 sayılı CGTİHK'nin 17/A maddesi kapsamında durdurulmasına ya da ertelenmesine karar verildiği takdirde infaz hakimi tarafından da KSGA sonucu aynen infazına karar verilen ceza açısından 5275 sayılı CGTİHK'nin 98. maddesi uyarınca infazın durdurulmasına karar verilmelidir.

3.6.5. Koşullu salıverilmenin geri alınmasında ceza zamanaşımının uygulanması sorunu

Ceza zamanaşımı; kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmüne konu cezanın, hükmün kesinleştiği ya da infazın herhangi bir nedenle kesintiye uğradığı tarihten itibaren başlamak üzere kanunda belirtilen süre içerisinde infaz edilmemesi durumunda cezayı infaz edebilme yetkisini ortadan kaldıran ceza hukuku müessesesidir (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 457; Mecit, 2022, s. 690). Adı geçen müessesenin KSGA'ya tatbikinde yaşanan sorunlar genel olarak KSGA'ya karar verilebileceği tarih itibarıyla ilk koşullu salıverilmeye konu ilamın ceza zamanaşımına uğrayıp uğramadığı, denetim süresi içinde işlenen suçun ceza zamanaşımını kesip kesmeyeceği ve geri alma neticesinde aynen infazına karar verilen cezaya ilişkin olarak ceza zamanaşımının başlayacağı tarihin tespiti konuları üzerinde toplanmaktadır.

Yukarıda ceza zamanaşımının tanımında yer verildiği ve 5237 sayılı TCK'nin 68/5 maddesinde belirtildiği üzere ceza zamanaşımı süresini başlatan iki hal mevcuttur. Bunlardan ilki hükmün kesinleşmesi iken; diğeri cezanın infazına başladıktan sonra infazın bir nedenle kesintiye uğraması durumudur. Bu noktada infazı kesintiye uğratan sebepler ile ceza zamanaşımını kesen sebeplerin birbirinden farklı hususlar olduğunu vurgulamak gerekmektedir. İnfazı kesintiye uğratan sebepler, başlamış bir infazda söz konusu olmakta iken; ceza zamanaşımını kesen

sebepler, infazına hiç başlanmamış bir cezada tatbik edilebilmektedir (Özar, 2021, s. 231). İnfazın kesintiye uğraması, firar gibi hükümlünün kendi kusurundan kaynaklanan hukuka aykırı bir duruma dayanabileceği gibi deprem nedeniyle ceza infaz kurumunun yıkılması halinde olduğu gibi hükümlünün elinde olmayan bir sebepten de kaynaklanabilmektedir (Akkaya, 2021, s. 691). Ceza zamanaşımını kesen sebepler ise 5237 sayılı TCK'nin 71. maddesinde sayılmıştır. Anılan madde hükmüne göre mahkumiyet hükmünün infazı kapsamında hükümlüye yetkili merci tarafından yasal mevzuata uygun şekilde çıkartılan tebligat ya da bu amaç doğrultusunda hükümlünün yakalanması ile hükümlünün üst sınırı iki yıldan fazla hapis cezasını gerektiren başka kasıtlı bir suç işlemesi ceza zamanaşımını kesen sebepler olarak kabul edilmektedir.

Yargıtay 1. CD'nin 15/02/2021 tarih, 2018/5948 esas ve 2021/1325 karar sayılı kararında her ne kadar koşullu salıverildikten sonra hükümlünün 5237 sayılı TCK'nin 71. maddesi kapsamında kasıtlı bir suç işlemesi ceza zamanaşımını kesen bir sebep olarak gösterilmiş ise de, kanaatimizce bu karara katılmak mümkün değildir (Yargıtay 1. C.D., T.: 15/02/2021, E.: 2018/5948, K.: 2021/1325, s. 1). Nitekim ceza zamanaşımının kesilebilmesi için öncelikle işlemeye başlamış olması gerekmektedir. 5237 sayılı TCK'nin 71. maddesi kapsamında işlenen kasıtlı suçun ceza zamanaşımını kesebilmesi ancak ilk mahkumiyet hükmünün infazına başlanılmamış olması halinde mümkündür. İnfazı sürdürülen bir mahkumiyet hükmüne ilişkin olarak ceza zamanaşımı, işlenen başka bir kasıtlı suç nedeniyle kesilmiş kabul edilemez (Dönmezer ve Erman, 2020, s. 463; Günay, 2016, s. 175). Koşullu salıverilmeye ise devam eden bir infaz söz konusu olup infazda kesinti meydana gelmemektedir. Dolayısıyla işlemeye başlayan bir ceza zamanaşımı süresinden de bahsedilemeyecektir (Özar, 2021, s. 231-232). Bu durumun bir sonucu olarak hükümlünün koşullu salıverildikten sonra 5237 sayılı TCK'nin 71. maddesi kapsamında kasıtlı bir suç işlemesinin de ceza zamanaşımını kesmemesi gerekmektedir. Kaldı ki Yargıtay 11. CD'nin 24/06/2011 tarih, 2010/8718 esas ve 2011/2780 karar sayılı kararında infazına başlanılan bir cezada ceza zamanaşımının başlamayacağı ifade edilmiş, Yargıtay 13. CD'nin 11/11/2014 tarih, 2014/28459 esas ve 2014/31501 karar sayılı kararında da koşullu salıverilen hükümlünün koşullu salıverilmeye konu cezası yönünden ceza zamanaşımının bihakkın tahliye tarihine kadar duracağı belirtilmiştir (Yargıtay 11. C.D., T.: 24/06/2011, E.: 2010/8718, K.:

2011/2780, s. 1; Yargıtay 13. C.D., T.: 11/11/2014, E.: 2014/28459, K.: 2014/31501, s. 1).

Öğretide KSGA neticesinde aynen infazına karar verilen cezaya ilişkin olarak ceza zamanaşımının başlayacağı tarihi, koşullu salıverildikten sonra denetim süresinde işlenen suçun tarihi olarak kabul eden bir görüş bulunsa dahi yukarıda yapılan açıklama doğrultusunda bu görüşe katılmak olanaklı değildir (Mecit, 2022, s. 694). Ayrıca bu görüş doğrultusunda denetim süresi içinde işlenen suçun üst sınırı iki yıldan fazla hapis cezasını gerektirmemesi durumunda nasıl bir uygulama yapılacağı da belirsizdir. Bizim de katılmakta olduğumuz ikinci bir görüşe göre ise KSGA halinde aynen infazına karar verilen cezaya ilişkin olarak ceza zamanaşımı, KSGA kararının kesinleştiği tarihten itibaren işlemeye başlamalı ve geri alma sonucu aynen infazına karar verilen ceza miktarı dikkate alınarak 5237 sayılı TCK'nin 68/1 maddesinde belirtilen süreler uyarınca hesaplama yapılmalıdır (Yetgin, 2023, s. 1119; Kubat, 2019, s. 180).

4. SONUÇ

Tarih boyunca devlet ile birey arasında süregelen ceza-infaz ilişkisi, ceza ile ulaşılmak istenen asıl amaç doğrultusunda ve bu amaca uygun yöntemler uygulanarak tesis edilmiştir. Dolayısıyla ceza ile hedeflenen neticeye paralel şekilde cezanın infaz edilme biçiminde de zaman içerisinde değişikliğe gidilmiştir. Modern infaz hukuku sistemlerinde cezanın acı ve ıstırap verici olmasından ziyade faydacı ve iyileştirici olması gerektiği düşüncesi önem kazanmıştır. Bu düşünceden hareketle cezayla failin ıslah edilerek onu yeniden toplumla bir arada yaşayabilecek bir birey haline getirme amacı ön plana çıkmıştır. Cezanın bu amacı, özgürlüğü bağlayıcı cezalara alternatif hukuki müesseselerin doğmasına yol açmış ve nihayet koşullu salıverilme de aynı amaç doğrultusunda ortaya çıkan hukuki müesseselerden birisi olmuştur.

Koşullu salıverilme mahkum olduğu cezasının yürürlükteki yasada belirtilen orandaki kısmını ceza infaz kurumunda iyi halli olarak geçiren hükümlünün, iyi halini denetim süresinde de sürdürmek koşuluyla ceza süresi dolmadan salıverilmesi ve kalan cezasını dışarıda infaz ederek normal hayata dönmesini sağlayan infaz hukuku müessesesidir. Özgürlüğü bağlayıcı cezaların infazında önemli bir bireyselleştirme vasıtası olarak kabul edilen bu müessese, ayrıca cezaların infaz edilme aşamasında üstlendiği tamamlayıcı fonksiyon ile şüphesiz infaz sistemindeki en etkili araçtır. Türk infaz hukuku sisteminde yer aldığı şekliyle hem bir hak hem de bir lütuf olarak nitelendirilebilecek olan koşullu salıverilme, cezanın yerine getiriliş şekliyle ilgisi bakımından infaz hukukuyla ilişkili olmakla birlikte 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesindeki düzenleme gereği aynı zamanda maddi ceza hukukunun da konusuna girmektedir. Bu bağlamda koşullu salıverilmede derhal uygulama ilkesi değil, lehe uygulama ilkesi geçerli olmaktadır.

Koşullu salıverilme, başka ceza ve infaz hukuku kurumlarıyla benzer yönler taşısa dahi gerek uygulanma koşulları gerekse sonuçları itibarıyla kendine özgü bir müessesedir. Adı geçen müessese, yalnızca iyi halli hükümlüler hakkında cezalarının kanunda belirtilen bir kısmını ceza infaz kurumunda geçirdikleri takdirde

uygulanabilmektedir. Uygulama yasağının bulunmaması koşuluyla kural olarak tüm hapis cezaları yönünden tatbik edilebilen koşullu salıverilmede, hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken asgari süre; işlenen suçun türü ve tarihi, hükmolunan ceza miktarı, tekerrür durumu, hükümlünün yaşı gibi kriterler gözetilerek belirlenmektedir. Ceza infaz sistemimizde önemli bir yer tutan koşullu salıverilmeden beklenen faydanın sağlanması pek tabii ki müessesenin özenli bir şekilde uygulanmasıyla mümkündür. Süre koşuluna dikkat edildiği kadar hükümlünün iyi halli olup olmadığının tespitinde de aynı titizlik gösterilmeli ve kamuoyundaki süre koşulu sağlandığında otomatik iyi hal verildiği algısının önüne geçilmelidir.

Koşullu salıverilme ile cezanın infazı tamamlanmış kabul edilmemektedir. Aksine ceza infaz kurumunda iyi hal gösteren hükümlü, bu iyi halini dışarıda da sürdürmeyi taahhüt ederek salıverilmekte, devlet de hükümlüyü belirli bir süre takip ve denetim altında tutmaktadır. Bu bağlamda, infazın ceza infaz kurumu yerine dışarıda denetim altında devam etmesi söz konusu olmaktadır. İşte hükümlünün vermiş olduğu taahhüdün gereklerine aykırı davranmak suretiyle koşullu salıverildikten sonraki denetim süresinde uymak mecburiyetinde olduğu birtakım şartlara uymayarak ihlalde bulunması halinde kalan cezasının infazının ne şekilde yerine getirileceği noktasında gündeme gelen müessese KSGA'dır. Söz konusu müesseseye Türk infaz hukuku sisteminde de yer verilmiş, mülga 765 sayılı TCK'de ve yürürlükteki 5275 sayılı CGTİHK'de KSGA'ya ilişkin düzenlemeler yer almıştır. Ancak ifade etmek gerekir ki adı geçen müessesenin uygulanma aşamasında gerek kanun değişiklikleri gerekse de kanun yapımındaki özensizlikler nedeniyle birtakım tereddütler ile karşılaşılmaktadır. Özellikle 7242 sayılı Kanun ile 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/6 ve 107/13 maddesine getirilen düzenlemeler, KSGA'da büyük çaplı değişiklikler yaratmış; düzenlemenin yakın zaman öncesinde yürürlüğe girmesi ve kanunun bu yeni halinde anlam belirsizliğine yol açacak ifadelerin tercih edilmiş olması ne yazık ki uygulamada farklı yönde kararlar verilmesine neden olmuştur. Gelineen noktada KSGA kararlarına ilişkin infaz hakimlikleri tarafından verilen kararlarda kanun yararına bozma yoluna gidilmesi sonucu Yargıtay 1. CD tarafından verilen kararlar ile ülke çapında uygulama birliği sağlanmaya çalışılmaktadır.

Türk infaz sisteminde KSGA müessesesinin incelendiği bu çalışma kapsamında da, müessesenin infaz sistemimizde düzenleniş şekli ve süreç içerisinde

uğradığı değişiklere ayrıntısıyla değinilmiş, bilhassa 7242 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemelerin KSGA'ya tatbikinde yaşanan tereddütlere Yargıtay 1. CD'nin güncel tarihli kararları ışığında yanıt aranmıştır. KSGA kararlarının verilmesinde uygulamada tereddüte neden olan başlıca hususların koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresinin tespiti ve KSGA neticesinde aynen infazına karar verilecek sürenin belirlenmesine yönelik olduğu anlaşılmıştır. Gerçekten, KSGA'ya hükümlünün koşullu salıverilme sonrası tabi tutulduğu denetim süresini kasıtlı suç işleyerek ya da yükümlülüklerine uymamakta ısrar ederek ihlal etmesi durumunda karar verilebileceği bilinmekteyken; işlenen kasıtlı suçun ya da yükümlülük ihlalinin denetim süresi içinde gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti müessesenin doğru şekilde tatbik edilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Belirtmek gerekir ki koşullu salıverilme sonrası hükümlünün tabi tutulacağı denetim süresinin gerek 647 sayılı CİHK döneminde 765 sayılı TCK'nin 17. maddesinde, gerekse de 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki ve sonraki 107/6 maddesinde farklı şekillerde düzenlenmiş olması; 5237 sayılı TCK'nin 7/3 maddesinde de açık bir düzenlemeye yer verilmemesi karşısında bu süreye ilişkin kanun değişikliklerinin derhal mi yoksa lehe kanun değerlendirmesi yapılarak mı tatbik edileceği uygulamada ve öğretide tereddüte neden olmuştur. Konuya ilişkin olarak Yargıtay 1. CD'nin istikrarlı bir şekilde vermiş olduğu güncel tarihli kararlarından koşullu salıverilme sonrası denetim süresinin koşullu salıverilmeden bağımsız değerlendirilemeyeceği dolayısıyla koşullu salıverilmede olduğu gibi lehe kanun uygulama ilkesinin geçerli olduğu ancak lehe kanun tespit edilirken karma uygulama yapılamayacağı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda 647 sayılı CİHK hükümleri uyarınca koşullu salıverilen hükümlülerin tabi olacağı denetim süresi, 765 sayılı TCK'nin 17. maddesi gereği bihakkın tahliye tarihine kadar iken; 5275 sayılı CGTİHK hükümleri uygulanarak koşullu salıverilen hükümlüler için ise ikili bir ayırım söz konusu olmakta, 7242 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 15/04/2020 tarihinden önce suç işleyerek koşullu salıverilen hükümlüler açısından bu süre ceza infaz kurumunda geçirilen sürenin yarısı, bu tarihten sonra suç işleyerek koşullu salıverilenler açısından ise ceza infaz kurumunda geçirilen süre kadar kabul edilecektir.

KSGA'ya karar verilmesinin en önemli sonucu hükümlünün kararda belirtilen süre kadar yeniden kapalı ceza infaz kurumuna alınacak olmasıdır. 647 sayılı

CİHK'nin yürürlükte olduğu dönemde 765 sayılı TCK'nin 17. maddesine ve 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önceki 107/13 maddesine göre KSGA kararı verilmesi durumunda, hükümlünün koşullu salıverildikten sonra denetim süresi içinde işlediği suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki sürenin aynen infaz edilmesine karar verilmekteydi. Düzenlemenin adil olmayan sonuçlara yol açtığına dair eleştiriler dikkate alınarak 7242 sayılı Kanun ile bu hususta da değişikliğe gidilmiş, 5275 sayılı CGTİHK'nin 107/13 maddesine denetim süresi içinde işlenen suçla bihakkın tahliye tarihi arasındaki süreyi geçmemek koşuluyla bu suç nedeniyle verilen hapis cezasının iki katı olan sürenin aynen infazına karar verileceği kuralı getirilmiştir. Ancak getirilen bu düzenlemenin tatbik edilme aşamasında birtakım tereddütler ile karşılaşmıştır. Öncelikle ifade etmek gerekir ki karma uygulama yasağının geri alınacak süre yönünden de geçerli olup olmadığı, dolayısıyla 647 sayılı CİHK hükümlerine göre koşullu salıverilen hükümlüler hakkında da iki katı uygulamasının yapılıp yapılamayacağı tartışma konusu olmuştur. Konuya ilişkin olarak Yargıtay 1. CD'nin çalışma kapsamında yer verilen güncel tarihli kararlarında 765 sayılı TCK'nin yürürlükten kalkması nedeniyle bu kanunda geri alınacak süre yönünden artık değişiklik yapılmasının mümkün olmaması ve 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değişik 107/13 maddesinin hükümlü lehine sonuçlar doğurması karşısında karma uygulama teşkil etmeyeceği belirtilmiştir. Bu bağlamda 647 sayılı CİHK hükümleri uygulanarak koşullu salıverilenler açısından da KSGA neticesinde aynen infazına karar verilecek süre, 5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değişik 107/13 maddesi uygulanarak belirlenmesi gerekmektedir.

5275 sayılı CGTİHK'nin 7242 sayılı Kanun ile değiştirilen 107/13 maddesinin tatbik edilmesinde yaşanan bir diğer tereddüt koşullu salıverilme sonrası denetim süresi içinde birden çok kasıtlı suç işlemiş hükümlüler hakkında nasıl bir hesaplama yapılacağı noktasındadır. Uygulamada bu suçlardan verilen hapis cezaları toplanarak ulaşılabilecek sonucun iki katı olan süre ile denetim süresi içinde işlenen ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre karşılaştırılarak lehe olan sürenin aynen infazına karar verildiği görülmektedir. Ancak maddenin ifade edilmiş şeklinden işlenen her bir suç için ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerektiği sonucuna varılmakla yapılan bu hesaplamanın her zaman doğru sonuçlar verdiğini söylemek mümkün değildir. Maddenin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için her bir

suça yönelik olarak ayrı ayrı hesaplama yapılmalı, işlenen her bir suç açısından kendi suç tarihi ve bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre ile suç nedeniyle alınan hapis cezasının iki katı olan süre karşılaştırılarak lehe süre tespit edilmeli, denetim süresi içinde işlenen her bir suç için lehe olarak tespit edilen bu sürelerin toplanmasıyla KSGA neticesinde aynen infazına karar verilecek netice süreye ulaşılmalıdır. Ancak elde edilecek netice süre hiçbir durumda denetim süresi içinde işlenen ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süreyi geçmemeli, geçmesi durumunda ilk suçun tarihi ile bihakkın tahliye tarihi arasındaki süre KSGA neticesinde ceza infaz kurumunda infaz ettirilecek süre olarak belirlenmelidir.

Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, çağdaş infaz sistemlerinin temel gayesi suçlunun ıslah olmuş bir birey olarak topluma kazandırılması olsa dahi infazın göz ardı edilemeyecek bir diğer amacı da toplumun suça karşı korunmasıdır. Koşullu salıverilmeye de aslında failin ıslahı sağlanarak toplum kurallarına saygılı, sosyal hayata uyum sağlayabilen bir birey haline getirme hedefiyle yola çıkılmakta ancak koşullu salıverilen her hükümlü açısından arzu edilen sonuçlara ulaşmak mümkün olmamaktadır. Bazı suç failleri koşullu salıverilse dahi suç işleme davranışını devam ettirerek ıslah olma sürecinde başarısız olduğu gibi toplum için de tehlike arz etmektedir. İşte KSGA, adeta bir köprü görevi görerek toplumu koşullu salıverilmeye rağmen uslanmayarak suçlu kişiliğini devam ettiren kişilerden korumakta, cezaların infazı ile arzulanan hükümlünün ıslahının sağlanması ve toplumun suçtan korunması amaçları arasında hakkaniyetli bir denge kurulmasına aracı olmaktadır. Bu haliyle koşullu salıverilmeyi işlevsel hale getiren ve cezaların caydırıcı olmasında küçümsenemeyecek bir görev üstlenen KSGA, hiç şüphesiz Türk infaz hukuku sisteminde de hatırı sayılır bir yer tutmaktadır. Önemle belirtmek gerekir ki, ceza infaz kurumunda geçirilen bir gün dahi şahsi hürriyeti sınırlama sonucu doğurmaktayken; hatalı şekilde verilen bir KSGA kararı telafisi olmayan mağduriyetlere yol açabilmektedir. Bu açıdan müessesenin kanunun lafzına uygun ve doğru bir şekilde uygulanması adil sonuçlara ulaşılmasında zorunluluk arz etmektedir.

KAYNAKLAR

A) Araştırma ve İnceleme Eserleri

- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü.** (2011). *Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararları*, https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/1982019151705tavsiye_kararlari.pdf, Erişim Tarihi: 01/06/2023.
- Akbulut, B. - Demirkol, N. - Turan, T. Y.** (2021). *İnfaz Hukuku*, (Ed. Berrin Akbulut), (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Akbulut, İ.** (1996). Şartla Tahliye, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 55/1-2, ss. 173-182.
- Akın, A.** (2016). *İnfaz Hukuku*, (Üçüncü Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Akkaş, A. H.** (2008). Koşullu Salıverilme, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12/1-2, ss. 305-335.
- Akkaya, Ç.** (2021). *Açıklamalı ve İçtihatlı Cezaların İnfazı ve İnfaz Hukuku*, (Sekizinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Alan, E.** (2023). *Ceza Hukukunda Yeni Boyutuyla Tekerrür*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Aldemir, H.** (2012). *Türk İnfaz Hukuku ve İnfaz Yargılaması*, (Birinci Baskı), Ankara: Bilge Yayınevi.
- Algharblgi, A. A. İ.** (2015). Türk Hukukunda Koşullu Salıverme ve Bazı İslam Ülkelerindeki Uygulaması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Altınok Villemin, D.** (2014). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezalarının Kesintisiz İnfazının İşkence Yasağı Açısından İncelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Altınöz, Ü.** (2019). İcra-İflas Hukukunda Disiplin ve Tazyik Hapsi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Altunç, M. S.** (2010). Ceza Hukukunda Tekerrür, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Apaydın, C. - Kaplan, H.** (2019). Ceza İnfaz Sistemi ve Denetimli Serbestlik, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5/2, ss. 185-207.
- Aras, B.** (2022). İnfaz Hukukuna Hâkim Olan İlkeler Işığında İnfaz Hâkimliklerinin Görev ve Yetkileri, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/2, ss. 403-455.
- Aras, B.** (2023). Hükümlü ve Tutukluların Disiplin Soruşturmalarına İlişkin Temel

Esaslar, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8/1, ss. 3-61.

- Arslan, Ç. - Kayanççek, M.** (2009). *Suçta Tekerrür*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Artuç, M.** (2018). *Pratik Türk Ceza Kanunu Açıklamalı*, (Üçüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E.** (2021). Ceza, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi: I. Cilt*, (Ed. Mehmet Ali Yekta Saraç), (Birinci Baskı), Ankara: TÜBİTAK Bilim Yayınları, ss. 202-204.
- Artuk, M. E. - Alşahin, M. E.** (2015). Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21/2, ss. 297-337.
- Atalay, O.** (2021). *İnfaz Hukuku ve İlâmların İnfazı*, (İkinci Baskı), Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları.
- Atalay, O.** (2023). Türk Ceza Hukukunda Tekerrür ve Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejimi, *Yargıtay Dergisi*, (Ed. Firuze Bıyık), 49/2, ss. 497-546.
- Bacaksız, P.** (2014). Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16/Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan Özel Sayısı, ss. 4917-4941.
- Badem, S.** (2022). Koşullu Salıverilme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Bakıcı, S.** (1987). Koşullu Salıvermenin Geri Alınması, *Ankara Barosu Dergisi*, 1, ss. 20-25.
- Bardak, C.** (1996). *Cezaların İnfazı ve İnfaz Müesseseleri*, (Birinci Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Başman, M.** (1996). Şartla Salıverilme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Bozbayındır, A. E.** (2023). İngiliz Ceza Hukukunda Koşullu Salıverilme, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 27/3, ss. 261-293.
- Bozdağ, A.** (2009). *Türk Ceza Hukukunda ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Bozdağ, A.** (2019). *Türk Ceza Hukukunda Koşullu Salıverilme Kurumu ve Etkinliğinin Geliştirilmesi*, (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Can, S.** (2016). Türk Hukukunda Af Kurumu, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/4, ss. 1291-1312.
- Centel, N.** (2001). Cezanın Amacı ve Belirlenmesi, *Prof. Dr. Turhan Tüfan Yüce'ye Armağan*, (Ed. İrfan Baştuğ), (Birinci Baskı), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, ss. 337-372.
- Çakır, K.** (2020). Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Uygulanarak İnfazı, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26/2, ss. 669-698.

- Çetin, E.** (2020). Cezanın Amaçları İyi Bir Cezada Bulunması Gerekli Nitelikler, *İzmir Barosu Dergisi*, 85/3, ss. 291-327.
- Demirbaş, T.** (2021). *İnfaz Hukuku*, (Sekizinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Demirbaş, T.** (2022). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Onyedinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Dikenoğlu, R. - Çetin, A. - Sezen, B. - Göyhan, O. - Can, A. - Öztürk, İ. - Demiray, H. - Akkaş, F. - Çiçek, H. - Şahin, M. - Karataş, Ş. - Avşar, Z.** (2021). *İnfaz Hâkimliği Eğitim Modülü*, (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Dinçer, U. S.** (2021). İnfazın Karmaşık Sorunlarına Yalın Çözümler, *Akademi Kürsü Dergisi*, (Ed. Adnan Dönderalp), 10, ss. 74-80.
- Doğan, D. Ç.** (2021). *Hapis Cezasına ve İnfazına Seçenek Kurumlar*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Doğan, K.** (2020). Koşullu Salıverilmenin Öne Çekilmesi Bağlamında CGTİHK m.105/A Hükümlerinin Değerlendirilmesi, *15. Türk Ceza Hukuku Günleri: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Türk Ceza Hukuku Reformunun 15. Yılı, 31 Mayıs-1 Haziran 2020 İstanbul*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, ss. 78-93.
- Dönmezer, S. - Erman, S.** (2020). *Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt III: Cezalar-Güvenlik Tedbirleri-İnfaz*, (Ondördüncü Baskı), İstanbul: Der Kitabevi Yayınları.
- Dursun, E.** (2014). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına İlişkin Teorik Bir İnceleme, *Ceza Hukuku Dergisi*, (Ed. Veli Özer Özbek), 9/26, ss. 145-170.
- Epözdemir, R.** (2021). *Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, (Dördüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Epözdemir, R.** (2022). Hapis Cezasının Erteleme (TCK md. 51), *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Ed. Necmi Yüzbaşıoğlu), 1, ss. 447-509.
- Erbuyurucu, İ.** (2019). Türk Hukukunda Erteleme ve Koşullu Salıverme Bağlamında Dolaylı Af Uygulamaları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Erdoğan, O.** (2022). *İnfaz Hukuku*, (Üçüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Feyzioğlu, M. - Güngör, D.** (2007). Cezaların Toplanması ve Koşullu Salıverilme İlişkisi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (Ed. Özlem Bilgiliöğlu), 20/69, ss. 51-54.
- Genç, F. U.** (2021). Mahkûm Olunan Hapis Cezasının Koşullu Salıverilme Öncesinde Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak İnfazı Bakımından 7242 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişikliklerin Bir Nedeni Olarak Covid-19, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/2, ss. 494-531.
- Genç, F. U. - Ünal, O. G.** (2022). 7242 Sayılı Kanun Değişiklikleri Işığında Özel İnfaz Usullerinden Biri Olarak Konutta İnfaz, *Terazi Hukuk Dergisi*, (Ed. Mutlu Dinç), 17/193, ss. 58-83.

- Giden, Y.** (2008). Türk Ceza Hukukunda Koşullu Salıverme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli.
- Günay, E.** (2011). *Yargıtay Kararları Eşliğinde Örnekli/Uygulamalı İnfaz Hukukunda Hükümlü Disiplin Ceza ve Tedbirleri Duraksama Yaratan Sorunlar ve Yanıtlar Lehe Kanun Uygulaması*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Günay, E.** (2016). *Uygulamalı-Örnekli Dava ve Ceza Zamanaşımı*, (Beşinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gündüz, H.** (2021). Koşullu Salıverilme Kararının Geri Alınması, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16/2, ss. 389-420.
- Güngör, D. - Okuyucu Ergün, G.** (2016). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/4, ss. 1951-1965.
- Gür, G.** (2019). Koşullu Salıverilme, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21/Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan Özel Sayısı, ss. 1443-1489.
- Güzel, S.** (2016). *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı ile Kalem Hizmetleri*, (Birinci Baskı), İstanbul: Legal Yayınları.
- Hakeri, H.** (2020). *Ceza Hukuku Genel Hükümler/Temel Bilgiler*, (Onsekizinci Baskı), Ankara: Astana Yayınları.
- Horozgil, D.** (2016). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- İçel, K.** (2014). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Birinci Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.
- İnce, L.** (2019). Türk İnfaz Hukukunda Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmede Süreler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- İnce, L.** (2023). *Uygulamadan Yazışma Örnekleri ile İnfaz Hukuku*, (İkinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kafes, V.** (1998). *TCK Öntasarımları ve İctihatlar Işığında Hukukumuzda Şartla Salıverme ve Uygulamadaki Sorunlar (Teori-Uygulama-Örnekler)*, (Birinci Baskı), Ankara: Adil Yayınevi.
- Kafes, V.** (2011). Ceza Hukukunda Mağdurun Zararının Giderilmesi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60/1, ss. 83-156.
- Kafes, V.** (2019). Koşullu Salıverilme, 2. *Ceza Hukuku Reformları Kongresi Ceza Hukuku Yaptırımları Kanunlar ve Uygulama: Cilt I*, (Ed. Adem Sözüer), (Birinci Baskı), İstanbul: On İki Levha Yayınları, ss. 277-290.
- Kan, C. H.** (2014). Türk İnfaz Hukuku'nda Şartla Salıverme Kavramı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Mersin.
- Kan, C. H.** (2021). Türk Hukukunda Mükerrirlere Özgü İnfaz Rejimi, *Dicle*

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 26/45, ss. 305-338.

- Karakaş Doğan, F.** (2010). *Cezanın Amacı ve Hapis Cezası*, (Birinci Baskı), İstanbul: Legal Yayınları.
- Karakaş Doğan, F.** (2011). Türk Ceza Hukukunda Cezaların İcra Kurumunun Düzenlenmesi Gerektiği Üzerine, *Ankara Barosu Dergisi*, 3, ss. 85-104.
- Karakehya, H.** (2020). Koşullu Salıverilmenin Amacı, Hukuki Niteliği ve Koşullu Salıverilme Şartlarından Biri Olarak “İyi Hal”, *15. Türk Ceza Hukuku Günleri: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Türk Ceza Hukuku Reformunun 15. Yılı, 31 Mayıs-1 Haziran 2020 İstanbul*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, ss. 35-65.
- Kaşka, H.** (2013). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hapis Cezasının Ertelenmesi Müessesesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Kıdıl, F.** (2018). Cezalandırmanın Amacı ve “Umut Hakkı” Bağlamında Koşullu Salıverilme Yasakları, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 31/138, ss. 39-78.
- Kılıçparlar, Z.** (2016). Zorlama (Tazyik) Hapsi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Koca, M. - Üzülmüş, İ.** (2022). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Onbeşinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kubat, A. A.** (2019). *En Son Değişikliklerle-Sorular ve Cevaplarla Denetimli Serbestlik ve Cezaların İnfazı*, (Dokuzuncu Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kumbasar, E.** (2012). *Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Külçür, E. İ.** (2015). Denetimli Serbestlik Sistemi, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Ed. Burak Huysal), 10/133-134, ss. 53-81.
- Maden, M.** (2020). Koşullu Salıverilmenin Mahiyeti ve Hukuki Niteliği, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26/2, ss. 633-651.
- Mahmutoğlu, F. S. - Ağkuş, K. F.** (2022). Birden Fazla Hükümdeki Cezaların Toplanması, *Suç ve Ceza Dergisi*, 15/2, ss. 197-216.
- Mecit, K.** (2022). *İnfaz Hukuku*, (Altıncı Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Nacar, Ö.** (2022). Türk Ceza Hukuku’nda Hapis Cezasının Ertelenmesi (TCK m.51), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir.
- Ölmez, G. - Ünal, O. G. - Karabulut, E. C. - Kaya, F.** (2023). *İnfaz Hukuku: Temel Hukuk Dizisi*, (Ed. İzzet Özgenç ve Cumhur Şahin), (Altıncı Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özar, S.** (2021). *Türk Ceza Hukukunda Zamanaşımı*, (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özbek, V. Ö.** (2023). *İnfaz Hukuku*, (Onaltıncı Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.

- Özbek, V. Ö. - Doğan, K. - Bacaksız, P.** (2022a). *Ceza Genel Hukuku Temel Bilgiler*, (Onüçüncü Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özbek, V. Ö. - Doğan, K. - Bacaksız, P.** (2022b). *Ceza Muhakemesi Hukuku Temel Bilgiler*, (Onikinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özbek, V. Ö. - Doğan, K. - Bacaksız, P.** (2022c). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Onüçüncü Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özdemir, O.** (2021). 7242 Sayılı Kanun Sonrası Hükümlülerin Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılmaları, *Adalet Dergisi*, 148/67, ss. 379-410.
- Özen, M.** (2023). *Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında İnfaz Hukuku*, (İkinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özgenç, İ.** (2021). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Onyedinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özgenç, İ.** (2022). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Onsekizinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özgenç, N. B.** (2021). *Türk Hukukunda Şartla Salıverilme Müessesesi*, (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özkavalcı, N.** (2021). *İnfaz Hakimliği*, (Üçüncü Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Öztürk, B. - Erdem, M. R.** (2022). *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, (Yirmiikinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Öztürk, B. - Tezcan, D. - Erdem, M. R. - Sırma Gezer, Ö. - Saygılar, Y. F. - Alan, E. - Erden Tütüncü, E. - Özaydın, Ö. - Altınok Villemin, D. - Tok, M. C.** (2022). *Ana Hatlarıyla Ceza Muhakemesi Hukuku*, (Dokuzuncu Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Polat, H.** (2022). *Teori ve Uygulamada Cumhuriyet Savcısının El Kitabı*, (Yedinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Polat, H. - Arslan Polat, A.** (2016). *Uygulamadan Örnek Karar ve Uygulayıcı İşlemleriyle Ceza Hâkiminin Başvuru Kitabı*, (Üçüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Saç, C.** (2019). *Çağdaş Ceza Hukukunun Amacı Bağlamında Hapis Cezasına Seçenek Kurumlar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Sağiroğlu, M.** (2021). *Geçmişten Bugüne ve Tüm Yönleriyle Ceza İnfaz Sistemi*, (Birinci Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları.
- Sakin, S.** (2018). *Hapis Cezasının Ertelenmesi ve Benzeri Kurumlarla Karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Sanıvar, R.** (2020). *Modern İnfaz Hukuku ve Koşullu Salıverilme (Şartlı Tahliye) Kurumu*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Sözüer, A.** (2001). Türk Hukukunda Af, 4454 ve 4616 Sayılı Kanunlarda Öngörülen Şartla Salıverilme ve Ertelemeye İlişkin Hükümlerin Hukuksal Niteliği ile Bu Hükümlerin Anayasaya Uygunluğu Sorunu, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 18/1, ss. 219-252.

- Şen, E. - Başer Berkün, B.** (2021). *Hükümlülerin İyi Hal Değerlendirmesinde Yeni Kriterler*, <https://sen.av.tr/tr/makale/hukumlularin-iyi-hal-degerlendirmesinde-yeni-kriterler>, Erişim Tarihi: 16/06/2023.
- Şen, E. - Başer Berkün, B.** (2022). *Koşullu Salıverilme Denetimli Serbestlik ve Ceza İnfaz Sorunları*, (Beşinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Şen, E. - Maviş, M.** (2014). *Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması (HAGB)*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Şengül, C.** (2021). *Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasında Denetim Süresi*, <https://www.hukukihaber.net/kosullu-saliverilmenin-geri-alinmasinda-denetim-suresi>, Erişim Tarihi: 28/09/2023.
- Şengül, C.** (2022). *Koşullu Salıverilme ve Koşullu Salıverilmenin Geri Alınmasında Meseleler*, <https://www.hukukihaber.net/kosullu-saliverilme-ve-kosullu-saliverilmenin-geri-alinmasinda-meseleler>, Erişim Tarihi: 07/11/2023.
- Şengül, C.** (2023). *5275 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 10. Maddenin Değerlendirmesi*, <https://www.hukukihaber.net/5275-sayili-kanuna-eklenen-gecici-10-maddenin-degerlendirmesi-cumhur-sengul>, Erişim Tarihi: 15/11/2023.
- Şimşek, F. A.** (2023). *Türk Ceza Hukukunda Koşullu Salıverilme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Tan, M.** (2011). *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler (Karşılaştırmalı-Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı-Özetli): II. Cilt*, (Birinci Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Taner, F. G.** (2011). *Hükümün Açıklanmasının Erteleenmesinin (Geri Bırakılmasının) Hukuki Niteliği ve Ertelemeyi Kabul Edip Etmediğinin Sanığa Duruşma Devresinin Sona Ermesinden Önce Sorulmasının Hukuka Aykırılığı Üzerine*, *Ankara Barosu Dergisi*, 4, ss. 285-298.
- Tatlı, Y.** (2019). *Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.
- Tokgöz, H. B.** (2020). *Cezalandırmanın Amacı ve Bu Bağlamda Ütopyalar Üzerine Bir Değerlendirme*, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22/1, ss. 431-467.
- Töngür, A. R.** (2008). *Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), *İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Turhan, F. - Altıkat, A.** (2012). *Yeni Bir Ceza İnfaz Usulü Olarak Denetimli Serbestlik ve Bu Usulden Yararlanma Şartları*, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2/2, ss. 1-46.
- Türkmen, C.** (2021). *7242 Sayılı Kanun ile Getirilen Değişiklikler Işığında Hapis Cezasının Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak İnfazı*, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7/2, ss. 315-347.

- Uğur, M.** (2002). Türk Hukukunda Cezaların ve Güvenlik Önlemlerinin İnfazı ve Hakimin İnfaza Katılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Ünlü, A.** (2018). Hapis Cezasının Erteleenmesi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1/2, ss. 4-28.
- Yaşar, O. - Gökcan, H. T. - Artuç, M.** (2014). *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu: II. Cilt*, (İkinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yavuz, H. A.** (2011). Ceza Adalet Sisteminde Denetimli Serbestlik, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Yavuz, H. A.** (2022). *Denetimli Serbestlik: Temel Hukuk Dizisi*, (Ed. İbrahim Ermenek), (Üçüncü Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yenidünya, A. C.** (2002). *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Şartla Salıverme*, (Birinci Baskı), İstanbul: Legal Yayınları.
- Yenidünya, A. C.** (2020). *Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı (İnfaz Kanunu, m.105/A)*, <https://caneryenidunya.medium.com/denetimli-serbestlik-tedbiri-uygulanarak-cezanin-infazi-infaz-kanunu-m-105-a-bbe4db531d9e>, Erişim Tarihi: 12/06/2023.
- Yenidünya, A. C.** (2020). *Şartla Salıverme: Karar Verilmesi, Denetim Süresi, Sonuçları*, <https://caneryenidunya.medium.com/şartla-salıverme-karar-verilmesi-denetim-suresi-sonuçları-d026a880e284>, Erişim Tarihi: 23/10/2023.
- Yenidünya, A. C.** (2020). *Şartla Salıverme: Tarihi Kökenleri*, <https://caneryenidunya.medium.com/şartla-salıverme-kurumunun-tarihi-kökenleri-d05c12f29d86>, Erişim Tarihi: 24/05/2023.
- Yenidünya, A. C.** (2020). *Yeni İnfaz Düzenlemeleri Işığında Koşullu Salıverme, Hükümlülerin Açık Cezaevine Ayrılması ve Denetimli Serbestlik*, <https://www.yenidunyahukuk.com/dosyalar/yeni-infaz-duzenlemeleri.pdf>, Erişim Tarihi: 05/06/2023.
- Yenisey, F. - Nuhoglu, A.** (2022). *Ceza Muhakemesi Hukuku*, (Onuncu Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yerdelen, E.** (2021). *Türk Ceza Hukuku Yaptırımları ve İnfazı*, (Birinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yetgin, F.** (2021). *Şemali Pratik İnfaz Hukuku El Kitabı: Açıklamalı-İçtihatlı (Karar, Müzekkere ve Dilekçe Örnekleri)*, (Dördüncü Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yetgin, F.** (2023). *Şemali Pratik İnfaz Hukuku El Kitabı: Açıklamalı-İçtihatlı (Karar, Müzekkere ve Dilekçe Örnekleri)*, (Beşinci Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yıldırım, T.** (1990). Şartla Salıverilme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Yıldırım, Z.** (2017). Türk Hukukunda Hapis Cezasının İnfazının Erteleenmesi, *Ceza Hukuku Dergisi*, (Ed. Veli Özer Özbek), 12/34, ss. 57-117.

Yıldız, M. N. (2019). Cezanın Amacı Bakımından Koşullu Salıverilme, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Yüzbaşıoğlu, C. (2014). Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumu ve Farklı Hukuk Dallarına Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

B) Yüksek Yargı Kararları

Anayasa Mahkemesi, Tarih: 16/02/2017, Başvuru Numarası: 2014/2891.

Anayasa Mahkemesi, Tarih: 20/07/2017, Başvuru Numarası: 2014/16162.

Anayasa Mahkemesi, Tarih: 17/06/2020, Başvuru Numarası: 2016/6830.

Anayasa Mahkemesi, Tarih: 21/06/2022, Esas: 2022/9, Karar: 2022/80.

Anayasa Mahkemesi, Tarih: 01/06/2023, Esas: 2022/120, Karar: 2023/107.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Vinter ve diğerleri/Birleşik Krallık, Tarih: 09/07/2013, Başvuru Numarası: 66069/09, 130/10, 3896/10.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 04/12/2013, Esas: 2013/153, Karar: 2013/817.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 10/07/2017, Esas: 2017/147, Karar: 2017/2607.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 16/11/2017, Esas: 2017/1366, Karar: 2017/4019.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 05/03/2018, Esas: 2017/1071, Karar: 2018/934.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 14/05/2018, Esas: 2018/1869, Karar: 2018/2217.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 19/10/2020, Esas: 2017/1647, Karar: 2020/2375.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 14/12/2020, Esas: 2019/3066, Karar: 2020/3302.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 15/02/2021, Esas: 2018/5948, Karar: 2021/1325.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 05/03/2021, Esas: 2020/4237, Karar: 2021/3278.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 19/03/2021, Esas: 2020/152, Karar: 2021/4603.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 04/06/2021, Esas: 2021/213, Karar: 2021/9854.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 22/09/2021, Esas: 2021/10167, Karar: 2021/12656.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 12/11/2021, Esas: 2019/3487, Karar: 2021/14079.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 03/12/2021, Esas: 2021/12431, Karar: 2021/14643.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 14/01/2022, Esas: 2022/12356, Karar: 2023/242.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 17/06/2022, Esas: 2022/5300, Karar: 2022/5252.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 27/06/2022, Esas: 2022/4617, Karar: 2022/5720.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 16/09/2022, Esas: 2022/7817, Karar: 2022/6994.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 23/10/2022, Esas: 2022/13955, Karar: 2022/10342.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 13/01/2023, Esas: 2022/13968, Karar: 2023/133.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 10/02/2023, Esas: 2023/19, Karar: 2023/396.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 27/04/2023, Esas: 2023/2844, Karar: 2023/2431.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 05/05/2023, Esas: 2023/3826, Karar: 2023/2740.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 18/05/2023, Esas: 2023/4073, Karar: 2023/3256.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 02/06/2023, Esas: 2023/3966, Karar: 2023/3865.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, Tarih: 23/06/2023, Esas: 2022/11601, Karar: 2023/4538.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, Tarih: 24/06/2011, Esas: 2010/8718, Karar: 2011/2780.

Yargıtay 13. Ceza Dairesi, Tarih: 11/11/2014, Esas: 2014/28459, Karar: 2014/31501.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Tarih: 20/04/2021, Esas: 2019/1-434, Karar: 2021/155.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Tarih: 10/06/2021, Esas: 2019/1-206, Karar: 2021/272.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Tarih: 21/06/2022, Esas: 2020/1-139, Karar: 2022/453.

NOT: Metin içerisinde yer alan ve kaynakçada belirtilen yüksek yargı kararları UYAP sisteminden faydalanılarak temin edilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Berçem AŞKIN AKARÇAY

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans – 1** : (2015), Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Hukuk Bölümü
- **Lisans – 2** : (2021), Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü
- **Yüksek Lisans** : (2024), İstanbul Gedik Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku (Tezli) Yüksek Lisans Programı

MESLEKİ DENEYİMLER:

- **Karabük Barosu:** 2015-2016, Stajyer Avukat
- **T.C. Adalet Bakanlığı:** 2016-2017, Hâkim/Cumhuriyet Savcısı (Stajyeri)
- **Hâkimler ve Savcılar Kurulu:** 2017- , Hâkim (Adli Yargı)